

Maig 2015

Espècie de revista, butlletí o lo que sigui

nº 38

Maig 2015, n° 38

Consell de redacció: Toni Bennassar
Jaume Gual
Domingo Mateu
Sebastià Salom
Jaume Sancho

Disseny i maquetació:
Biel Rosselló

Edita: Gràfiques Sancho

Col·laboracions:

Per començar	
Sebastià Salom	p. 3
El estudis de teologia al seminari conciliar de sant Pere (1954-58)	
Vicenç Jasso	p. 7
El nostre convidat	
Miquel Company	p. 27
Bloc de notes	p. 33

Quatre experiències de vida	
Taula rodona	p. 34

Tot deixant Brussel·les i Deixau, amics, que ara us ho digui
Domingo Mateu p. 47

L'educació a Espanya
Jaume Gual p. 49

Entrevista a Joan Bestard
Domingo Mateu p. 57

Mn. Antoni Maria Alcover i el temple de Son Carrió (II)
Rafel Umbert p. 67

“VORA MAR”
Pere Orpi p. 73

Viure la realitat del present
Tomeu Català p. 80

Ressenya de l'autobiografia: “Donya Pepita”
Vicenç Jasso i C. T. p. 82

Ramon Llull a la música del seminari
Joan Parets p. 85

Dels nostres arxius
Mariano Cortès p. 87

Cavil·lades
Jaume Sancho p. 89

Opinió p. 91

Convocatòria dels amics del seminari p. 92

Editorial

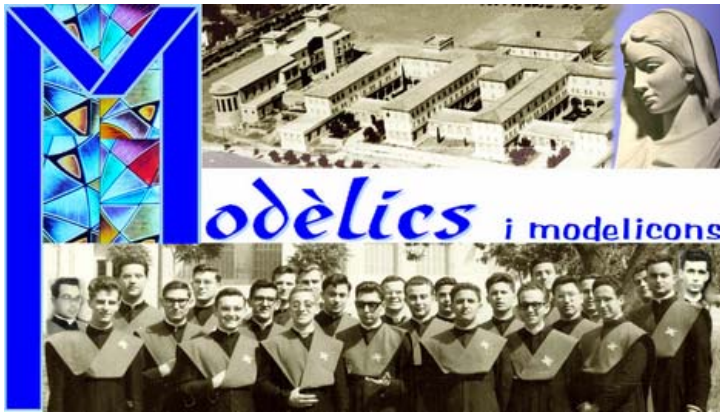
Si la cosa no canvia, prest haurem de fer cada número en dos toms...

Cada vegada ens surten més pàgines i no hi sabem trobar un remei: de totes maneres sempre hem dit que “millor que sobri que no que falti”. si vosaltres teniu paciència per a llegir-ho tot, a nosaltres ja ens va bé. el problema pot sorgir només si la revista s'arriba a fer pesada encara que no avorrida... de moment, tingueu paciència amb nosaltres.

Com a primera i gojosa novetat d'aquest número és que hem ampliat el nombre d'elements del consell de redacció: s'hi ha incorporat, a petició nostra, el bon amic i perpetu col·laborador Domingo Mateu. A partir d'ara, si teniu queixes, les hi podeu enviar a ell que en serà tant responsable com nosaltres mateixos. Moltes gràcies, Domingo, per haver volgut - amb aquella elegància que et caracteritza - compartir la nostra tasca, responsabilitat i iniciativa per a la confecció de cada número. Déu t'ho pagui, qui pot !

Com elements més destacables d'aquest número hi trobareu una molt interessant Taula Rodona entre amics que han passat per una mateixa experiència personal: haver deixat el seminari o el sacerdoci després de llargs anys d'estança o exercici. Li ha experiències que mai s'obliden. Li trobareu també un extens article d'en Vicenç Jasso sobre els estudis de Teologia en el Seminari. Immillorable. Un interessant article de reflexió d'en S. Salom obri la nostra revista amb la profunditat que li és tant pròpia i que sempre ens fa pensar; i com sempre hi trobareu dues remarcables entrevistes, a en Joan Bestard Comas i a Miquel Company, on ens parlen de les seves pròpies experiències pastorals, intel·lectuals i existencials. No se'n pot perdre un sol paràgraf. Sense desmereïxer de tot això, hi trobareu també molts altres articles ben interessants d'en Pere Orpi, en Joan Parets, en Rafel Umbert, en Tomeu Català, en Jaume Gual, etc.

Esperam que tot plegat sigui del vostre interès i, tira-tira, ho pugueu llegir tot... malgrat aquesta vegada no pugui ser d'una tirada.

Per començar...

Maig 2015

Espècie de revista, butlletí o lo que sigui

nº 38

L'HUMUS DE LA FE CRISTIANA

Sebastià Salom Mas

Un petit preàmbul. A la revista “Modèlics...” nº 27, que va sortir en el mes d’octubre de 2011, vaig publicar una reflexió titulada “*És Jesús el fill de Déu? De quin Déu parlam?*”, i subtitulada “*En lloc de dir que Jesús és el fill de Déu, hauríem de dir que Déu és el pare de Jesús*”. Vos ne recordau?

De llavors ençà el fet més important succeït a la nostra Església ha estat l’elecció del papa Francesc. I l’escrit més programàtic fins ara del papa Francesc és l’Exhortació Apostòlica “*Evangelii gaudium*”. En aquesta exhortació el papa ens demana als cristians que anem a anunciar l’Evangeli a les perifèries.

Doncs ara, en aquesta reflexió, que vos ofereix tres anys i mig després d’aquella que he citat en el primer paràgraf, vull reblar el clau. Em perdonareu la repetició de moltes de les idees que vaig exposar en aquell escrit, però ara intent reblar el clau des de l’altra part de la porta, des del món dels ateus, dels agnòstics, dels increients, dels indiferents, que són la immensa majoria de la nostra societat occidental actual

I la primera reflexió que he de fer és preguntar-me qui és que està a les perifèries. Si miram l’Església com si fos el centre, és ver que tota la nostra societat secularitzada es troba a la perifèria. Però, ¿no és tal volta l’Església catòlica la que s’ha allunyat del centre neuràlgic de la societat i s’ha anat situant ella a la perifèria?

I ara començ la reflexió. Una llavor sana pot néixer i començar a créixer si l'humus li és favorable, és a dir si es troba amb la terra degudament adobada. També li podrà ajudar molt el medi propici d'un planter i la protecció d'un hivernacle. Però més endavant, si aquella planta ha d'arribar a ser un arbre, per a poder arrelar necessitarà unes altres determinades condicions adequades, com el gruix i la qualitat de la terra, el clima, la claror, la humitat, etc.

Dic això perquè l'humus de la fe dels primers cristians era la fe en l'existència de Déu. Uns eren jueus i creien en Yahvé, el Déu de l'Antic Testament. Uns altres eren greco-romans i creien en Zeus i en els altres déus de les seves mitologies. També a Burundi la fe cristiana hi va arrelar ràpidament, perquè es va trobar amb l'humus de la fe ancestral dels burundesos, fe en un únic Déu creador i protector, a qui anomenen "Imana".

Jesús i els seus deixebles varen néixer i créixer dins aquest humus d'una fe en l'existència de Déu (un sol déu o múltiples déus), que era una base comuna a les diferents cultures d'aquell temps. Aleshores, en canvi, els ateus i els agnòstics o no existien, o no es manifestaven, o eren petites excepcions. Era normal, per tant, que la figura de Jesús s'integràs o s'interpretàs dins les cultures del seu temps. Així, per als primers cristians de cultura jueva, Jesús era el Messies, l'enviat de Yahvé. I d'una manera semblant, així com els faraons egipcis i després els emperadors greco-romans havien estat considerats encarnacions dels déus de les seves mitologies, així també per als primers cristians de cultura greco-romana era normal que Jesús també fos considerat l'encarnació de Déu, de l'únic Déu vertader.

Si els primers cristians creien que Jesús era el fill de Déu, després, instintivament, sobretot per als qui no havien vist Jesús cara a cara, la seva tendència era la d'imaginar el fill a semblança del seu pare, de qui ja en tenien una imatge prèvia ben consolidada.

Per altra part, hem de tenir en compte que els quatre evangelis, que varen ser escrits a partir de 20 o 30 anys després de la mort de Jesús, recollien unes tradicions orals, que eren ja una mescla de paraules i de fets autèntics de la vida de Jesús, però contats i revestits, com no podia ser d'una altra manera, amb elements culturals de la seva època i amb interpretacions de la fe de les primeres comunitats cristianes.

¿A on vull arribar amb aquestes consideracions?

Actualment ja no existeix en molts de llocs l'humus de la fe en l'existència de Déu. Per a la major part de la gent occidental el seu humus cultural no contempla la fe en Déu, perquè per a ells Déu o no existeix, o, si existeix, no té res a veure amb les seves vides. I en aquesta tessitura, als cristians, que tenim la missió i sentim la necessitat d'anunciar la Bona Nova de Jesús, ja no ens serveix dir que Jesús és el fill de Déu, perquè per a la gent que no creu en Déu o a qui no li interessa el tema, ¿com podrà creure o tenir interès per conèixer el seu fill?

Però l'Evangelí ens és, per als cristians, una font viva i inesgotable que, essent sempre la mateixa, sempre raja una aigua nova, capaç de calmar la nostra set i de regenerar la nostra fe. Vull parlar d'aquesta potencialitat o capacitat que sens dubte pot tenir l'Evangelí de revitalitzar la fe cristiana en el nostre món occidental.

Una de les qüestions més interessants de l'estudi dels evangelis seria poder destriar quins són els fets que realment succeïren durant la vida de Jesús i quines són les

paraules autèntiques que ell va dir (“*Ipsissima verba Iesu*”, com es titula un conegut llibre de Joachim Jeremias) i distingir-les dels revestiments culturals de l’època i de les interpretacions de les primeres comunitats cristianes, per altra part sempre inevitables.

Em limitaré a citar, entre moltes altres possibles, unes frases tretes del capítol 14 de l’Evangeli de Sant Joan: “*Qui m’ha vist a mi ha vist el Pare*” (v.9), “*ningú no pot arribar al Pare si no hi va a través de mi*”, “*si m’heu conegut a mi, heu de conèixer igualment el meu Pare, i podeu dir que des d’ara ja el coneixeu i l’heu vist*” (v. 6).

Si aquestes frases pertanyen al nucli central de la predicació de Jesús, la meua reflexió és la següent:

- Si partim de la premissa major: “Déu és així i aixà”; i posam a continuació la premissa menor: “Com que Jesús és fill de Déu”; tot seguit haurem de concloure que: “Per tant, Jesús també és així i aixà”, és a dir que Jesús s’assembla a Déu, que Jesús és com Déu, o fins i tot que Jesús és Déu.

- Si, en canvi, partim de les frases de Jesús acabades de citar i les consideram com a “*ipsissima verba Iesu*”, hem de posar com a premissa major: “*Qui m’ha vist a mi ha vist el Pare*”, és a dir “Qui ha vist Jesús ha vist Déu”. Després, si a continuació com a premissa menor posàvem: “Com que Jesús és així i aixà”; finalment hauríem d’arribar a la conclusió que: “Ergo, Déu també és així i aixà”, és a dir que Déu s’assembla a Jesús, que Déu és com Jesús, o fins i tot que Déu és Jesús. ¿O ja no serveix la “wògica” que ens va ensenyar Don Pep Sacanell (*barbara, celarent, darii, ferio*)?

I una altra reflexió: És evident que en les paraules de Jesús n’hi ha unes que pertanyen al bessó central del seu missatge, i n’hi ha unes altres que pertanyen a un revestiment lingüístic i cultural inevitable. I per a explicar-ho, valgui el símil següent: ¿Estava dins el bessó del missatge de Jesús l’existència dels endimoniats? És a dir, ¿pertany al bessó de la nostra fe creure en l’existència dels dimonis? ¿O la creença en els endimoniats només era un substrat cultural de la seva època? Un altre exemple: Si Jesús hagués parlat de la constitució de la Terra, ¿no hauria dit, seguint la creença popular del seu temps, que la Terra és una superfície plana? ¿I si Jesús ho hagués dit, seria dogma de fe creure que la Terra és una superfície plana?

Igualment em pregunto: ¿Està dins el bessó del missatge central de Jesús la seva fe en l’existència de Déu? ¿O la seva fe en l’existència de Déu només era un substrat cultural de la seva època? Vull suposar (i n’estic convençut) que la fe de Jesús en Déu, el seu Pare, el seu “Abbà”, pertanyia al bessó central de la seva fe, però esser capaços de fer-nos la pregunta i de no considerar-la una flastomia, ja ens allibera d’uns fermalls dogmàtics previs.

Seguint el mateix fil de reflexió, -i ja ho vaig dir en aquell primer escrit ja citat- em pregunto: ¿No seria més correcte dir que Déu és el Pare de Jesús, en lloc de dir que Jesús és el Fill de Déu? Preguntem-nos-ho: ¿Quin dels dos hem vist primer, el pare o el fill, per poder identificar després el segon? Si primer has vist un home (per exemple alt, robust, i amb cabells rossos; o al contrari: petit, de pell morena i amb cabells negres), després tindràs unes dades concretes per a poder reconèixer qui és el seu fill d’entremig d’altres nins o joves. Però, si primer has vist el fill, hauràs de recordar quins són els trets del fill per a poder identificar després qui és son pare entre diferents persones.

En matemàtiques diuen que l'ordre dels factors no altera el valor del producte. Però a l'hora d'evangelitzar, o de transmetre la fe, crec que sí, que l'ordre dels factors pot alterar el valor del producte. ¿Ens allunyariem del missatge central de Jesús, o ens hi aproximariem més, si, en lloc de dir que “Jesús és el fill de Déu” o que “Jesús és Déu”, diguéssim que “Déu és el pare de Jesús” o que “Déu és Jesús”? ¿Seria tant com dir que Déu s'identifica amb l'home Jesús, i que, a través de Jesús, Déu s'equipara a la persona humana en general? ¿No seria tal vegada per això que a Jesús li agradava tant autoanomenar-se “el fill de l'home”?

La meva conclusió seria que, si en temps de cristiandat l'humus on poder sembrar la fe cristiana era la fe en Déu, ara en canvi, en temps de postcristiandat l'humus més adequat és la fe en la persona humana. Per tant, l'humus on poder sembrar l'Evangelí en el nostre món occidental no és el de començar per parlar de Déu, sinó el de donar a conèixer amb més profunditat la vida i el missatge de l'home Jesús de Natzaret, l'home que va viure i que es va desviure pels seus coetanis i que ens diu per activa i per passiva, amb fets i amb paraules, que vol ajudar-nos a construir “un món millor”. Un món millor que ell anomenava “El Regnat de Déu a la Terra”

Quan Jesús diu que “*a la casa del meu Pare hi ha lloc per a tots*” (Jn 14,2), ¿dins aquest “tots” no hi caben també els agnòstics i els ateu? I a la paràbola dels dos fills que el pare envia a treballar a la vinya (Mt 21, 28-31) ¿quin dels dos fa la voluntat del pare?, ¿el fill de la cristiandat que diu que sí, però que després no hi va?, ¿o el fill de la postcristiandat que comença per dir que no, però que finalment hi va?

Per altra part, supòs que estarem d'acord que “treballar a la vinya del Senyor” consisteix a construir el Regnat de Déu, és a dir un món millor. Evidentment és, i ho serà sempre, una tasca mai acabada. El seguiment de Jesús no consisteix, per tant, a assegurar uns mínims (creure unes veritats, complir uns manaments i rebre uns sagraments), sinó a caminar cap a uns màxims mai assequibles del tot (estimar-nos com Jesús ens ha estimat). I en aquest camí cadascú arriba fins allà on pot, passant per les mediacions, o servint-se de l'humus, que li haurà tocat viure. Si la fe en Déu ens ajuda a construir un món millor, aprofitem-la. I si uns altres són capaços de construir un món millor sense necessitat de creure en Déu, no els desqualifiquem, respectem-los, perquè, com va dir Jesús: “*de fet, qui no va contra nosaltres, està a favor nostre*” (Mc 9, 40).

I permeteu-me encara una darrera “patotxada”.

Als filòsofs que propugnen la mort de Déu se'ls podria retrucar dient: “pot haver mort el vostre Déu, però ha ressuscitat Jesús”.

La nostra generació va veure néixer i créixer la fe cristiana dins l'humus de la cristiandat. La generació dels nostres fills ha vist la fe dels seus pares trasplantada a la intempèrie, fora de l'hivernacle de la cristiandat, i per això tal vegada l'arbre de la nostra fe i de la seva s'ha mustiat. La generació dels nostres néts ja no té o no tindrà l'humus de la fe en Déu, però sí que té l'humus de la fe en l'home. Per tant, si els volem evangelitzar, la millor manera serà la de sembrar dins el seu humus la llavor de l'admiració per l'home Jesús.

A Ω

ELS ESTUDIS DE TEOLOGIA

AL SEMINARI CONCILIAR DE SANT PERE. 1954-1958

Vicenç Jasso Garau

Parlaré dels estudis de teologia que vaig fer al Seminari Conciliar de Sant Pere entre els anys 1954 i 1958. Només vull recordar els trets fonamentals del currículum i algunes vivències i impressions relacionades amb els coneixements que, en aquella remota joventut, identificàvem amb la font de la vida i de la saviesa.

MALLORCA I FORA MALLORCA

Érem ben conscients que la pastura, que se'ns lliurava en aquelles aules fosques i humides, no era la millor menja per a la nostra ment, per més que alguns clergues, força xovinistes, enaltissin els estudis i el professorat d'aquest centre del barri palmès de *sa Calatrava*; el consideraven més romà i ortodox que les universitats de la ciutat caporal del catolicisme.

Es parlava, també, d'una arcàdia intel·lectual mallorquina de caire religiós a les primeries del segle XX, però semblava que, aleshores, ja no en quedava quasi res.

Els denominats *romanos* —els clergues que havien estudiat al devora del Vaticà— no eren massa explícits pel que fa a les classes magistrals dels seus eximis professors, al contingut de les assignatures i als exàmens. Circulaven alguns rumors referents a estudiants que havien tornat a *sa Roqueta*, sense haver aconseguit el desitjat aprovat en aquell lloc, que hom creia que era el centre de l'orbe; tal infàmia mai es revelava, deien que els aires romans no els provaren, o que l'enyorança els féu emmalaltir.

Els ex-alumnes del Seminari no tenien *es grau*, la qual cosa bé es recordava, quan un sacerdot accedia a un càrrec important, sense haver estudiat a la universitat romana, que es considerava l'*alma mater* de la Cristiandat. Jo no notava diferències entre la prudent saviesa païda a Mallorca o a fora Mallorca.

Faré menció de dos records relacionats amb la qüestió: Mallorca-Roma.

En una ocasió Pere Llabrés es va referir a aquella macroestructura de Son Gibert, dient: «És molt gran, però és un *seminario provinciano*». A la Meseta, es solien diferenciar els centres diocesans de les universitats de Salamanca i de Comillas, i en Pere volgué servir-se d'aquesta locució per descriure amb una pinzellada el nostre seminari *de provincias*.

El meu amic coral, Manuel Bauzà Ochogavía, coneixia bé el nostre Seminari, la Gregoriana i una universitat cisalpina. Em va dir que a la ribera del Tíber es feia el mateix que a Palma, però que es feia bé, i que a la facultat de teologia germànica tot era molt diferent. El seu rostre denotava satisfacció per haver-se pogut lliurar a la investigació de la teologia lul·liana a Baviera.

Avui dia són molts els que han experimentat com es desenvolupen els estudis teològics a Mallorca en el CETEM; la *t* és la lletra inicial de teologia. Crec que seria més senzill i intel·ligible dir *Facultat de Teologia*. També són una munió

els que han estudiat en diverses facultats pontifícies de reconeguda categoria, i que, a més, han coronat els seus estudis amb la laura del doctorat. Els uns i els altres podrien oferir-nos els tresors dels festivals del pensament, que varen assaborir ça i lla.

L'IRREPRIMIBLE ENCÍS DE LA TEOLOGIA

Sempre m'ha agradat la teologia, i he posat esment, en els meus estudis i lectures, a les referències a Déu, a la providència i a la supervivència. No em limit a degustar la perspectiva del monoteisme; tenc ben presents tots els intents humans de descobrir, crear i imaginar unes entitats ocultes a la nostra experiència i altament albirades i desitjades per la nostra ment. Els númens, fruit de la imaginació i del desig, són presents en la cultura dels grups humans de totes les èpoques, i es palesen, particularment, en les tradicions religioses ancestrals i en els llibres sagrats, en els quals la divinitat es manifesta mitjançant els signes i els símbols de la comunicació lingüística. La filosofia, la literatura popular i culta, els estudis científics de tota mena i les arts es fan, ultra això, eco del somni de la transcendència.

La pedra angular de la transcendència sempre es present en tots els àmbits de la societat i de la cultura, com si fos la radiació de fons d'aquella explosió de l'inici del univers; és la ressonància, misteriosa i apetible, incòmoda i cordial, d'un món paral·lel a la realitat del cosmos inabastable.

Si ens traslladam a l'àmbit del monoteisme i a la seva formulació en el missatge del Bon Jesús, ens adonam que no podem prescindir de Déu; sempre és present i ens acompanya com un núvol estrany i fredorós o com una columna de foc ardent; nit i dia ens sorprèn amb la certesa de la seva presència indefinida, certa, i confortadora, i ens dóna la seguretat bàsica: no estam sols en el laberint de la nostra vida.

No sé si puc compartir el que pensava el meu amic, Pius Tur Mayans, músic, pedagog i polític: afirmava que no entenia l'agnosticisme, perquè davant un tema tan crucial, com és Déu, cal decidir-se per un dels dos pols: creença o ateisme. L'agnosticisme, deia el bon amic, és una manifestació de la peresa mental; hom té por de negar l'existència de Déu i no s'atreveix a fer-li lloc a la ment i a la vida, perquè sembla que l'aparició de Déu té conseqüències en la nostra existència. Pius ja ha traspassat i, segurament, ha experimentat la realitat del seu més intens desig.

SIC ET NON

En les meves classes de filosofia de l'educació, solia manifestar que tan complicat és creure en Déu, com no creure-hi. En realitat no tenim arguments apodíctics a favor de cap de les dues opcions.

Creure en Déu implica introduir en els nostres esquemes mentals un ens, que ocupa un lloc important en tots els nostres pensaments i projectes. El Déu del monoteisme d'origen semític no és acte pur, com pretenia Aristòtil.

Prescindir d'aquesta creença suposa augmentar la sensació de solitud i desemparança, i l'augment de l'angoixa, del dubte i de la desraó.

Cal tenir en compte que la nostra creença en Déu es fonamentava en l'educació, que rebíem a la família, a l'escola, a la catequesi, a més dels missatges que se'ns oferien, contínuament, en els camps de l'educació no formal (v. gr. associacions catòliques) i informal (v. gr. l'ambient religiós que es respirava en els medis i en

les activitats socials i culturals de les institucions). Vivíem en una ambient de fe, i el més lògic era no dubtar de les creences, que anaven orientant la incerta sendera del nostre esdevenir. Els nostres estudis ens conduïen a dos arguments, que crèiem peremptoris: ens apropaven a un Déu creador i a la ineludible existència d'un ésser necessari, que donàs consistència als altres éssers, tots ells contingents.

Les primeres pàgines del Gènesi solucionaven els dos problemes: tots els éssers són creats i contingents, dementre que Déu és el creador i l'únic ésser necessari.

Més endavant, en el batxillerat, se'ns informava que podria haver-hi una creació *ab eterno*, obviant, així, la distància existent entre l'ésser i el no-res, i minorant la distància entre la divinitat i les creatures. La distinció entre l'*ens a se* i l'*ens ab alio* reafirmava la distinció entre un ésser sense cap mancança i les imperfectes criatures. Les opcions del panteisme i de l'ateisme estaven obertes, però no despertaven el nostre interès.

Es pot afirmar que, a hores d'ara, aquests conceptes, que per a nosaltres eren bàsics i inalterables, no ho són. Els canvis socials i culturals s'han reflectit en l'educació, àdhuc en la formació i instrucció religiosa. Els nostres nins i nines no coneixen les narracions bíbliques, ni han après la doctrina cristiana, ni solen anar a l'església amb els seus pares. Un mestre, amic meu, em digué que era lamentable que s'oblidàs la història sagrada, en la qual el mite i les llegendes es conjuminaven per oferir una resposta, més o menys convincent, a la nostra problemàtica personal, social i cultural.

Recordem que el mite és una narració falsa que intenta explicar uns fets vertaders i que la llegenda és una narració, que pot ésser vertadera o falsa. Ambdues volen oferir-nos explicacions de realitats altament significatives i atorgar sentit a la nostra insegura existència.

El dilema és: creure o no creure, però sempre es presenta una tercera via, que intenta resoldre el problema. En la anomenada teologia de la mort de Déu i en altres corrents de pensament, es pot trobar una solució al tan temut dilema. El nus gordià de la *concordancia oppositorium* rau en la mateixa teologia.

Hom pot intentar cercar solucions als problemes més intricats, que preocupen la humanitat, sense apel·lar a la creença en la divinitat. Moltes qüestions troben solució gràcies al progrés de la ciència i a la dissipació progressiva de la ignorància i de la superstició. La fe en Déu ens brinda ajuda en la solució de dubtes, inquietuds i qüestions, que es presenten en el nostre breu trànsit pel laberint de la vida. En les situacions límit, la religió pot ésser l'únic consol, no dic solució, que ens pot acompanyar.

En la nostra conceptualització cristiana sempre hem de tenir ben present que Déu es el nostre pare, Jesús, el nostre germà i guia, i l'Esperit Sant, tant present en els missatges del Nou Testament, la nostra força. Tampoc podem oblidar que el missatge de Jesús implica una continuïtat amb l'Antic Testament, i que la nostra raó ens obri totes les perspectives que ens poden acostar a Déu, tan desconegut i tan present.

UNS ESTUDIS PRECONCILIARS EN UN SEMINARI CONCILIAR

Els nostres estudis eren conciliars, car el nostre Seminari era fruit de les resolucions del Concili de Trento, i eren preconciars, ja que eren anteriors al Concili Vaticà II.

En tot el món catòlic per arribar a cantar missa s'havien d'aprendre uns coneixements exactament iguals i uns *mores* idèntics. La censura prèvia garantia la més estricta ortodòxia dels sabers i de la conducta. Encara planejava en les ments ultramuntanes el fantasma del modernisme, síntesi i compendi de tots els errors. De tant en tant es publicava una encíclica o un decret condemnatori o intimidador d'alguna congregació romana, que assenyalava errors i heretgies; sens dubte els professors d'aquell vetust casal no s'havien assabentat dels terratrèmols que sacsejaven la sòlida doctrina que explicaven, com si la teologia hagués arribat a l'estació terminal. Per què mai ens parlaven de les seves lectures? El professor, que viu sincerament la disciplina que explica, aporta citacions de les seves lectures, s'atreveix a dir allò que pensa, i no té por de desbrossar els boscs de les creences i opinions, que s'oposen a la veritat i al progrés.

Els textos eren rigorosament censurats, no hi havia innovacions agosarades ni afirmacions perilloses. La nostra formació era monolítica.

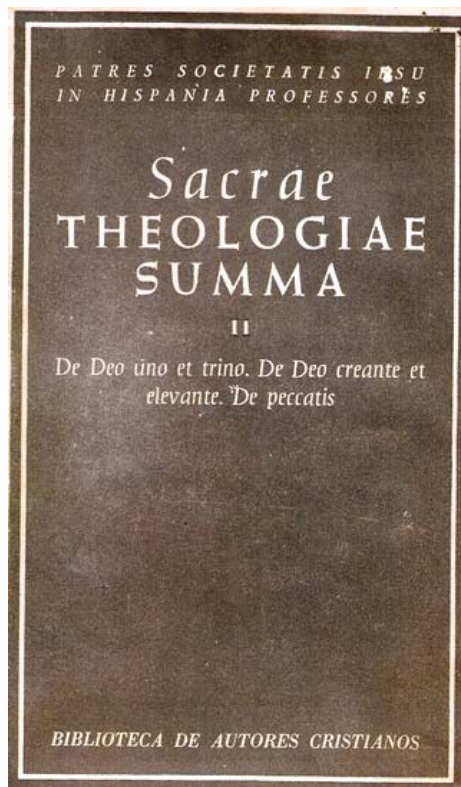
L'ús del llatí garantia la unitat de l'Església, i el predomini del castellà ens allunyava dels virulents separatismes. El llatí era d'ús obligatori en les classes, però, com diuen ara, sols en teoria, ja que el professor començava la classe dient algunes frases en la llengua oficial de l'Església i després continuava en castellà; el mateix solíem fer els alumnes, en el recitat de les lliçons i en els exàmens. Mai vaig veure emprar el català en les classes, ni de broma.

Un nombre significatiu de seminaristes es lliuraven intensament i gustosa a l'estudi, dementre que alguns altres estudiaven el menys possible, i s'estimaven més tocar el piano o lliurar-se a altres activitats. En els exàmens orals de fi de curs solien fer aigua, la qual cosa era sempre una humiliació, però, aleshores, no es suspenia un teòleg en cap assignatura, la qual cosa equivalia, sens dubte, a una invitació a abandonar el Seminari. No tengueu ànsia, aquella institució tenia a l'abast mecanismes inquisitorials secrets i eficaces per a aquesta comesa.

Sense ganades d'ofendre ningú, i pensant que les diferències entre aquells temps i els actuals són insalvables, record que un professor del CETEM em va dir que en els nostres temps els professors no eren gaire bons, però els seminaristes estudiàvem de valent, i que ara els professors són excel·lents, però els alumnes no estudien gens.

L'internat rigorós ens mantenia aïllats dels contactes exteriors i no teníem altre opció que resar i estudiar. En el temps d'esbarjo havies d'anar molt alerta amb el que deies: la delació i els cruels i punyents comentaris irònics estaven a l'ordre del dia.

Quan anàrem a Son Gibert, podíem veure el cel i els núvols, els arbres i els bladars, però l'aïllament fou encara major; teníem la sensació de viure en un ambient tan tancat, que pareixia una presó. Una de les gràcies del bisbe alabès fou designar sols un dia cada mes, precisament un dijous, per a les visites. Aquell estadant del palau del mirador, que parlava tant i tant de Castella, no

devia saber que els pares dels seminaristes solien treballar el dijous; d'aquesta manera contribuïa a postergar el caire familiar del diumenge; era una de tantes conseqüències del govern de prelats, que desconeixien la nostra terra, els nostres costums i la nostra llengua.

Ja sé que alguns s'han sorprès, perquè m'he referit a tres elements bàsics del pensament dèbil, turment dels filòsofs, polítics i dignataris eclesiàstics; tots ells pretenen que predomini la raó i el pensament fort, que assegura la unitat; com qui no vol la cosa, han afegit la paraula romana al Credo.

Esbrinaré el que pens ara d'aquell currículum; dic ara, perquè llavors sols s'entreveia que devia haver-hi quelcom millor que el migrat racionament teològic que se'ns oferia. No es poden carregar les tintes, ja que ni els professors, ni els alumnes teníem culpa.

Segurament el prelat, expert en centres d'estudis i docència, hagués pogut fer alguna cosa, nomenant professors millors o adaptant els estudis obsolets. El pontífex tenia altres curalles, entre les quals destacava vetllar per l'ortodòxia, amenaçada pels cursets de cristiandat i per altres iniciatives de caire apostòlic i renovador. Sempre restava una tercera via per salvar el que semblava insalvable: fer creure al prelat que les seves consignes i intervencions havien solucionat els problemes i atorgant-li l'autoria de les iniciatives de renovació. Tothom té el seu punt dèbil.

El bisbe Enciso va anar a veure Sant Pere abans de la desfeta dels seminaris, de l'onada de secularitzacions i de la desaparició del nacional catolicisme. Diuen que reconeixia que s'havia equivocat i que l'havien enganyat. Ara s'ha trobat en el cel amb aquelles persones que varen haver de patir l'exili o l'aïllament a causa de la seva adhesió al moviment dels cursets de cristiandat. Ja s'ha iniciat el procés del reconeixement de les virtuts cristianes i de la labor apostòlica de n'Eduard Bonnín. Supós que allà dalt s'han saludat amb un vibrant *de colores*. Enciso, com a bon biblista, recordant l'arc de sant Martí, i n'Eduard, l'alegria contagiosa de milers d'homes i dones, que han trobat el camí gràcies al cursets. Els diluvis cessen, però l'alegria de la gràcia dura per a sempre.

Hi ha hagut tants canvis en tots els àmbits dels sistemes educatius, en les directrius i en les legislacions, en el mode de pensar i de viure de les generacions actuals, que sols podem restar estupefactes contemplant el curs del pensament líquid, característic de la postmodernitat.

LA TEOLOGIA

No puc descriure la il·lusió, amb què vaig començar a estudiar teologia i l'interès, que vaig posar durant aquells remots quatre anys.

L'apologètica es presentava de tal manera que hom es convenia que l'única opció, en l'inacabable món de les creences, era la nostra religió.

El plantejament de la revelació ens feia pensar que érem uns privilegiats com a destinataris del missatge diví; no podíem comprendre com els qui no participaven d'aquest do poguessin anar al cel; sort que el discurs de Pau de Tars a l'Areòpag afirmava que per salvar-se bastava creure en Déu remunerador. Recordem que el *Deus ignotus* de sant Pau i el *quid sit Deus* de l'infant Tomàs d'Aquino són el millor preàmbul de la teologia, i el fil conductor de totes les especulacions.

Al primer curs estudiàvem el tractat *De Ecclesia*, com si tots els altres capítols de la teologia sistemàtica haguessin d'ésser interpretats segons les directrius d'aquesta institució.

En els altres tres anys escolars els alumnes dels tres cursos compartíem les classes de teologia i de sagrada escriptura, la qual cosa feia que s'alteràs l'ordre lògic de l'exposició dels temes, però els professors no en feien menció ni els seminaristes ens adonàvem d'aquest desordre.

Les fonts de la teologia eren els símbols de la fe, els concilis, la Bíblia, la patristica, els teòlegs i la praxi del poble cristià. Ja podem deduir que la teologia es fonamentava en arguments d'autoritat.

El contingut de la teologia es desglossava en tesis. Aquestes eren proposicions que s'havien de validar amb arguments bíblics i de la tradició

Abans d'iniciar l'argumentació, ja s'indicava quina era la categoria de la tesi, des de les avalades per la revelació i les definicions de l'església fins a les que sols rebien la denominació de probables o acceptables, la qual cosa volia dir que no ferien mal a ningú.

En primer lloc es palesava la presència de la proposició en els símbols i en els concilis ecumènics. Adesiara també es presentaven declaracions d'altres concilis o documents de les congregacions romanes.

Ara calia comprovar que hom tenia l'aval de la sagrada escriptura, seguint aquest ordre: evangelis, altres llibres del Nou Testament i Antic Testament. No sempre era fàcil aportar aquests testimonis. El Bon Jesús ens va donar normes de vida noves per mitjà de criteris diferents dels del judaisme ortodox; no formulava proposicions dogmàtiques. Era ben natural, perquè el dogma és ell, la seva vida, la seva doctrina, la seva passió i la seva resurrecció.

Quan es plantejaven arguments bíblics, s'havia de recórrer al sentit analògic, la qual cosa implica posar en marxa la creativitat, la imaginació i la sensibilitat .

En relació als arguments dels pares apostòlics, dels sants pares i dels escriptors eclesiàstics dels primers segles, cal dir que les referències als pares de l'Església Oriental eren molt migrades i que una gran part de les citacions eren de sant Agustí. Segurament la teologia oriental és molt més rica que la d'occident en aquest aspecte, però quasi no figurava en els textos. També cal notar que, a Mallorca, han estat molt pocs els teòlegs que han investigat el patrimoni patristic del cristianisme.

En el camp dels arguments formulats pels teòlegs, sant Tomàs d'Aquino era el primer i quasi l'únic autor esmentat. Hauria desitjat que es fes algun lloc a les escoles franciscanes dels seguidors de Duns Escoto i de Ramon Llull, així com a altres corrents del pensament teològic de temps més moderns i dels germans luterans, calvinistes, ortodoxes i de l'anomenada segona reforma. Sols sabíem que existien, quan s'havia de fer memòria dels seus errors i heretgies.

Adesiara s'adjuntaven arguments fonamentats en la vida cristiana al llarg dels segles, presents en la litúrgia, en les arts plàstiques i en les arts dinàmiques. S'haguessin pogut adjuntar arguments de la literatura popular i culta, mesells de referències a la vida cristiana, creences, costums i ritus.

Aquests arguments fonamentats en la fe del poble cristià s'utilitzaren en les proclamacions dels dogmes de la Immaculada i de l'Assumpció de la Mare de Déu, quan es varen treure a relluir els famosos apòcrifs assumpcionistes, tan presents en la predicació a falta de narracions més fidedignes. Per què no es feia gens de cas d'altres escrits apòcrifs, que testimonien i recorden l'esponerosa vida cristiana a les riberes de la Mediterrània i a l'Orient Mitjà?

Personalment crec que hi ha una gran quantitat de dades sobre la vida cristiana en la literatura popular o etnopoètica, és a saber: interpretacions de la doctrina, de la moral i dels costums, dels rituals i de les supersticions. Supòs que per als saberuts teòlegs i *escripturaris* aquestes coses són *morralla* en la llengua de la

Meseta i *peix de premer* en el nostre bell catalanenc. Deuen fer estada en el soterrani del pensament dèbil.

Finalment es plantejaven algunes objeccions, que s'havien de resoldre amb el llenguatge de la lògica de distincions, concessions i negacions, sense aclarir res; adesiara el menyspreu burlesc es manifestava amb l'expressions: *concedo totum, sed quid ad rem, o nego maiorem*; el *magister* acompanyava l'expressió victoriosa amb una rialla, que tots secundàvem; hi havia molt poques ocasions de riure una mica en aquells anys de la nostra sacrificada joventut.

Recordau que la classe seguia sempre un ritme lent i monòton. Havíem de preparar la lliçó, sense saber fins on arribariem aquell dia. El professor designava un alumne que començava el recitat, interromput per les explicacions magistrals; sembla que es valorava el silenci de l'alumne, ja que no podies dialogar amb el mestre. Si t'equivocaves o feies aigua, el professor podia indicar a un company que continuàs. Per ventura aquesta errada es traduiria amb una qualificació baixa: *meritus* o un *meritus inferior*, que designàvem amb el neologisme *infelicior*.

Varem tenir dos professors de teologia: el senyor Pep Rossell i el senyor Bartomeu Torres.

El senyor Josep Rossell havia impartit classes de filosofia i de teologia des dels inicis de la seva vida professional. És evident que dominava els continguts de les disciplines que tractava i que era expert en l'ús adequat del vocabulari filosòfic i teològic. Era un perfecte neoescolàstic, no sé si podria dir neotomista, perquè sempre es notava més la influència del pensament jesuític que el de la incomparable síntesi tomista. Dissortadament el pas del temps es va notar en els darrers anys que ens va fer classe: no acabarem el text, repetia constantment els conceptes i era lent sobre manera. Tenc un bon record de les seves explicacions, i les pàgines de Tanquerey estan farcides de les seves indicacions i comentaris. Allà rauen segurament oblidades per a sempre, com ho són les explicacions que hem ofert als nostres alumnes. Record que després d'una explicació exacta i molt ben enraonada, ens deia: *me lo presenten así*. Era el seu dret d'autor.

El senyor Bartomeu Torres s'havia lliurat a la vida pastoral i a l'estudi de la persona i de l'obra de Mn. Costa i Llobera al llarg d'uns vint-i-cinc anys. En els seus anys de rector del Seminari havia fet classes de literatura castellana. Ara, després de la seva estada a la capital del regne, de bell nou a Mallorca tenia alguns dels millors càrrecs eclesiàstics: professor de religió de l'Institut Ramon Llull, professor de teologia i d'acció catòlica al Seminari, i consiliari diocesà de l'acció catòlica, crec que al més elevat nivell. És evident que s'esforçava en la preparació de les classes, i que era conscient que els llibres de text eren obsolets; ens féu utilitzar els manuals de teologia de la BAC, sèrie publicada pels fills de sant Ignasi, que impartien classes de teologia a diverses facultats teològiques. El senyor Torres denotava una certa inseguretad en algunes qüestions, per exemple en el tema de l'evolucionisme, en les teories que volien donar alguna raó de la presència de Jesús en l'eucaristia, de la munió de referències als àngels que figuren en la Bíblia i d'alguns temes derivats o relacionats amb la vida futura. La seva discreció era absoluta, però no es pot fingir el que realment pensam. Pel que fa a l'origen de la humanitat, ens adonàvem que no compartia la narració de la història d'Adam i Eva i que caldria trobar algunes explicacions noves a l'incòmode pecat original. Veig que ara no se'n parla gaire d'aquest mite d'origen; fins i tot Benedicte XVI ha afirmat que en el marc de l'evolucionisme no es veu com es pot trobar un lloc adequat a la

transgressió moral dels nostres primers pares, l'incòmode i indesxifrabable pecat original.

Aquest plantejament de la teologia no és científic, no es presenten proposicions, que s'hagin de demostrar, ni que siguin falsejables.

Això no em fa dubtar de la validesa de la teologia, que és un conjunt de sabers que s'han de sotmetre, en la seva qualitat de textos o de fets, a les regles de l'hermenèutica, a la cerca de explicacions i de sentit. La teologia, com a formulació de la religió, vol explicar qüestions de diversa índole i donar sentit al cosmos i a la vida humana. Si ho pensam bé, veim que la teologia ens ofereix més sentit que explicacions.

En realitat la teologia que vàrem estudiar sols tenia una finalitat: presentar la doctrina cristiana, especialment els dogmes, atorgar-los fonament i solidesa i defensar-los a ultrança. La problemàtica humana, especialment la de cada un de nosaltres restava, en un segon terme. No podem passar per alt que l'Església es preocupa més de la dimensió social de l'home que de la tensa i difícil problemàtica individual, per més que s'esforci per afirmar el contrari.

En aquest quadrienni d'estudis teològics vaig aprofitar el millor que podia les hores de classe i d'estudi. No vaig perdre mitja hora de treball intel·lectual al llarg dels sis anys de la meva estada en el Seminari, tant en el casalot de l'antic call major, com en el prat de Son Gibert. No tenia la suficient llibertat de pensament per dubtar de les afirmacions dels professors i dels textos, per bé que m'hagués agradat rebre més informació i fer preguntes; aquesta era una pràctica arriscada i improcedent; després de la primera experiència restaves escaldat per a tots els anys que restaven de carrera. Tampoc convenia lluir-se, quan recitaves la lliçó; si afegies quelcom que el professor no hagués dit o que no figuràs en el text, el mestre t'obsequiava amb un somri escèptic o amb una ganyota despectiva, i ambdós gestos feien perdre les ganes de fer preguntes i d'ampliar la lliçó.

En les llargues hores d'estudi sempre tenia a mà la Bíblia, l'*enchiridion symbolorum* i el *patristicum*, i la *Summa Teològica* de sant Tomàs. Quasi totes les obres de teologia i d'espiritualitat que vaig llegir eren d'autors tomistes.

LA SAGRADA ESCRITURA

Estudiàrem la Bíblia al llarg de quatre cursos amb el doctor Francesc Planes. Es notava que preparava les classes i que era pèrit en la matèria; havia sabut aprofitar els deu anys d'estudis a Roma, a la Universitat Gregoriana i a l'Institut Bíblic, en els quals s'havia graduat en filosofia, teologia i sagrada escriptura. M'agradava la seva manera de fer les classes, que em recordava la dels professors de l'Institut. En primer lloc dedicava un temps breu a preguntar el que havia explicat el darrer dia i, seguidament, continuava amb l'exposició del programa que, en cada un dels quatre cursos, vàrem veure totalment. La disposició de l'assignatura féu que d'una manera proporcional estudiàssim els llibres de l'Antic i del Nou Testament, si bé els quatre evangelis ocuparen un lloc destacat.

Més endavant em vaig adonar que l'exegesi era migrada i, en molts casos, es limitava a ressaltar la concordança entre els diversos llibres bíblics; no figuraven les aportacions hermenèutiques d'altres confessions cristianes, ni les interpretacions provinents d'altres religions i de les investigacions etnogràfiques.

Si l'exegesi és un suport important per als estudis bíblics, la teologia bíblica ens ajuda a descobrir llur significació en les disciplines i els estudis d'ordre religiós. Les referències a aquesta branca de la teologia foren poques.

En aquells anys ens lliuràvem, més alligonats que convençuts, a la meditació i a la lectura espiritual. M'agradaria recordar el ventall de llibres que dirigien la nostra meditació —alguns deien la *dormitació*—, n'hi havia de totes les tendències, des dels més encaramel·lats fins als més plens de la inintel·ligible mística. Ni la Bíblia, ni el Nou Testament, ni els Evangelis ens acompanyaven en aquella hora fosca del matí o, més bé, de la matinada. La *lectio divina* era totalment absent en aquella mitja hora d'oració mental, que en compte d'ajudar-nos a la transformació espiritual, que ens ofereix l'evangeli, s'ensorrava en absurdes il·lusions solipsistes.

Per fomentar la lectura dels nostres vells llibres sagrats, el doctor Planas ens convidà a llegir diàriament la Bíblia. Presentà un pla de lectura, adequat als diversos cursos de filosofia i teologia; el vaig posar en pràctica i, quan vaig deixar aquell palau rural, sols havia deixat de llegir els escrits dels profetes menors. Aquests consell l'he seguit al llarg de quasi tots els dies de la meua vida, i ara ho faig amb més interès i intensitat. És relativament fàcil descobrir la paraula de Déu en els Evangelis, en les cartes apostòliques, i en els llibres sapiencials; en altres casos no l'acab de copsar, però segueix la lletra, esperant trobar, en algun moment, els bells símbols i les al·legories dels singulars escrits, que manifesten la saviesa divina.

Amb alguns amics i alumnes d'altres fraternitats cristianes he compartit la certesa que el missatge de la Bíblia ha d'ésser l'eix de la nostra vida. Hom desitjaria que en el *ministerium verbi*, especialment en les homilies dominicals, hi hagués més presència de citacions bíbliques acompanyades de llur confirmació i desplegament en els signes i símbols litúrgics.

Les classes de grec bíblic i d'hebreu, a càrrec, respectivament, del senyor Llorenç Escalas i del doctor Planas eren útils, però no foren suficients per poder emprar, de forma escaient, aquestes llengües en la lectura i exegesi de la Bíblia.

LA TEOLOGIA MORAL

Quasi no tenc moral per parlar d'aquell planteig i enfocament de la moral en el llibre d'en Ferreres i en les classes del senyor Gaspar Munar.

Amb uns pocs principis se solucionava tot, però aquests principis eren més aviat jurídics que evangèlics. La Bíblia i la Tradició ens ofereixen nombrosos conceptes, normes, consells sobre la vida moral, però aquest tresor no apareixia ni en les classes, ni en el llibre. Tot se centrava en els actes humans, en les normes i les penes, que es podien convertir en penes eternes en el món d'ultratomba.

No cal oblidar que la moral, tal com l'estudiàvem, tenia molt que deure a un advocat, sant Alfons Maria de Ligori, que va escriure milers de pàgines jurídico-morals i féu afirmacions molt atrevides, com aquella que a l'infern hi havia condemnats menors de set anys. Erasme de Rotterdam deia, parlant dels sermons sobre els *novíssims* de certs predicadors tremebunds, que pareixia que havien fet sojorn, algun temps, al purgatori i a l'infern; parlar del cel, de manera convincent és més difícil. El nostre advocat moralista devia haver-hi passat una temporadeta. Els missioners, que anaven a les parròquies a remoure les consciències aletargades dels mallorquins cada deu anys, també hi devien

haver fet estada, per bé que no varen entendre que els mentiders també tenien un lloc en el tàrtar. Parem esment ara al relat d'una gran mentida.

COMPENDIUM
THEOLOGIAE MORALIS
AD NORMAM CODICIS CANONICI

DISPOSITIONIBUS IURIS HISPANI, AC LUSITANI
DECRETIS CONCILII PLENARII AMERICAE LATINAE
NECNON I CONC. PLEN. INSUL. PHILIPPINARUM
EARUMDEMQUE REGIONUM LEGIBUS PECUILLARIBUS ETIAM CIVILIBUS
ACCOMMODATUM

AUCTORE

P. IOANNE B. FERRERES, S. I.

REIMPRESSIO EDITIONIS DECIMAE SEPTIMAE
ACCURATE RECOGNITAE ATQUE AUCTAE

A

P. ALFREDO MONDRIA, S. I.
PROF. THEOL. MOR. IN FACULTATE THEOLOGICA
COLLEGI MAXIMI CASTROVIANENSIS S. I.

(A millario 13 ad 77)

TOMUS SECUNDUS

EUGENIUS SUBIRANA, S. A., PONTIFICIUS EDITOR
IN VIA DICTA «PUERTAFERRISA», 14 - BARCINONE - 1953

No puc deixar dintre del tinter una anècdota d'aquelles classes de moral intransigent i amenaçadora. La següent contalla venia a ésser el plat fort d'aquelles celebèrrimes missions. Un company demanà al senyor Munar si corresponia a un fet real la historieta d'aquells dos germanets, nin i nina, que feren un pecat, —Jesús, sant Antoni!— en els tendres anys d'innocència. El nin es va confessar, ho va dir tot al confés, no en parlem més. La germaneta va anar a confessar-se, però no va esmentar aquell fet, que la turmentava. Segueix la història. Ja sabeu que per contar una mentida, com si fos veritat, convé que el relat sembli interminable. Han passat molts anys. L'al·lota està greument malalta, i en perill de mort. Ja l'han sacramentada. El germà la va a veure i li demana si ha confessat aquell *pecat*, ella diu que

no ha gosat dir-ho; el germà li proposa que anirà a cercar el confés, que ell dirà el pecat i que ella sols haurà d'assentir. Hi va, però en tornar amb el confés, ella ja ha tancat els ulls a la llum. El resultat d'aquesta contarella era una solada de confessions, que feia por; qui més qui menys no havia manifestat al confés algun pecat en algun moment de la seva pobra vida. L'atroç narració hagués pogut acabar com ho féu Mn. Alcover en aquella llegenda de sant Vicenç Ferrer, quan va brollar la pluja tan esperada, en el poble de Petra, després d'una secada colpidora. Tots el petrers anaren a l'església demanant confessió: «I no hi hagué altre llivell que confessar-los tots. ¡Pobre St. Vicenç i pobres capellans de Petra! Cuidaren a caure morts confessant! ¡Se'n dugueren una malmenada del dimoni! ¡Jesús, Sant Antoni!» (Antoni Maria Alcover: *Aplec de rondaies mallorquines*. V, 130. «De com St. Vicenç Ferrer anà a predicar a Petra»).

No ho vàrem entendre. En Baltasar Coll, més il·lustrat que nosaltres i que no combregava amb rodes de molí, va manifestar la seva indignació, però el cèlic professor va respondre, aplicant un principi que no ens havia comunicat i fent una sibil·lina mitja rialleta: «No és ver, però es molt eficaç». Ja em direu que això no sigui el mateix que el rebutjat axioma, el fi justifica els medis. Crec que amb aquesta anècdota en tenim prou per suspendre aquelles classes de rigorosa moral.

El meu pare deia: «Si en el sexto no hay perdón, i en el séptimo, rebaja, ya puede llenar el Señor el cielo de paja». No tenia raó del tot. En les qüestions relatives al sexe, no hi havia perdó, la qual cosa feia que els adolescents i les adolescents, les parelles i els matrimonis deixassin les pràctiques religioses i visquessin en un abisme de culpabilitat. No hi havia ni una goteta de res de parvitat de matèria, i la solució més adient per a un matrimoni que ja no podia mantenir més fills, era viure com Josep i Maria, com afirmen moltes rondalles, després de celebrar el banquet i el ball de les noces dels protagonistes del conte.

Pel que fa al setè, el meu pare anava ben errat, perquè aquí hi havia rebaixes i, sobretot, no es tenia consciència de l'acumulació de béns en mans d'uns privilegiats, ni es parlava de la funció social de la riquesa, la qual cosa es considerava un entreteniment de la ferotge esquerra. Les classes del senyor

Bartomeu Quetglas ens havien parlat de la injustícia social, per més que es tenien més en compte els remeis que els sagnants fets coetanis, que la produïen. Les transgressions morals són mes abundants en el cas dels manaments de més clara interpretació: No mataràs. No robaràs.

Vull aportar, també, el que em va dir un company, la darrera vegada que vaig parlar amb ell, abans del seu traspàs: aquella moral que ens varen ensenyar era impracticable i creava al confessor una infinitat d'embulls, que no li permetien donar una resposta satisfactòria i convincent. Sempre es va lliurar a la direcció espiritual de joves i adolescents en diverses institucions apostòliques i en centres escolars.

Algunes lectures que he fet, ulteriorment, sobre aquests temes m'han convençut que la casuística sols ens porta a més casuística, i que el relativisme cultural, pilar fonamental de l'antropologia cultural i de l'etnologia, pot aportar la seva col·laboració i ajuda als àmbits de l'ètica i de la moral. De manera semblant s'han de tenir en compte l'anomenada moral de situació i les investigacions realitzades entorn de la nostra complicada i insegura psique.

No em vull referir a les divergències que es donen entre els codis morals de les religions i l'ètica civil i la doctrina dels drets humans. En aquell temps no es parlava d'aquests temes. El nostre dogma era l'únic vertader; el mateix es podia afirmar de la moral. No sé com ho deuen solucionar els experts professors de moral dels centres d'estudis teològics.

EL DRET CANÒNIC

L'estudi del dret canònic compensava el rigor de la docència de la moral. El senyor Bruno Morey ressaltava els aspectes humans del codi i ens ofería una visió personalista en l'aplicació de les lleis. No va exigir saber articles de memòria; ens deia que el que importava era localitzar-los en el codi, que convenia tenir sempre a l'abast. Compreníem que una iniciació a les lleis de l'Església no equivalia a ésser els seus intèrprets; en aquest cas, molt més que en els temes de dogma i de moral, calia recordar l'aforisme: «Doctors té l'Església...». En les explicacions es guiava per un canonista hongarès innovador, la qual cosa feia més raonable i benèvola l'assignatura. Una innovació molt positiva fou que cada un de nosaltres fes un treball sobre algun article o algun aspecte del dret canònic. En el nostre curs el professor proposà que ens centràssim en temes relacionats amb el clergat diocesà. Vaig escollir la qüestió de la vida en comú dels clergues, usual en els països anglo-saxons. Aquestes investigacions tenien un caire interdisciplinar; ho vaig anar experimentant a mesura que anava fent l'agradable investigació: història, teologia, dret canònic, ascètica, pastoral i literatura anaren oferint la seva contribució al treball.

LA LITÚRGIA

Crec que no férem una sola classe de litúrgia en aquell darrer curs de teologia; sempre hi havia algun tema de conversació i, així, passàvem les dues hores setmanals assignades a aquesta matèria. En les últimes classes aprenguérem les rúbriques; es tractava més bé del seu perfeccionament mil·limètric, angular i posicional; en realitat ja sabíem el que havíem de fer, després d'haver-ho vist tantes vegades.

Fou lamentós que no coneguéssim la història de la litúrgia, la immensa riquesa de la seva simbologia, la manifestació del misteri del Crist al llarg de l'any

litúrgic, la relació complementària entre la litúrgia i la religiositat popular, i l'anhel de la normalització lingüística, que, fora Mallorca, a molts llocs del món catòlic, era un desig i un projecte que ja no es podia ajornar més. Emperò *desde luego* parlàrem *de omni re scibilli*.

El més lamentable és recordar que no pensàvem que tot això fos necessari, com a màxim era un entreteniment dels rubricistes i dels amics de la vida monàstica.

QUARTA CIÈNCIA ÉS MÚSICA

El meu dèficit d'educació musical es va solucionar, els primers mesos de Seminari, amb unes classes de solfa, que s'impartien a alguns estudiants del grup de les anomenades vocacions tardanes i a altres que patien una greu mancança d'oïda per a la música i d'aptitud per aprendre de nota. Un servidor mereixia l'honor de figurar en els dos grups. Em vaig esforçar i vaig aprendre una miqueta de res dels negres signes del pentagrama i vaig intentar millorar la dicció musical. Aquestes lliçons del recordat bon amic Francesc Caimari Alomar em foren molt útils per poder interpretar les cançons del famós cantoral del senyor Bernat Julià; crec que n'havíem d'aprendre unes deu cada curs. En el segon acte de la meua vida, quan vaig estudiar de mestre, aquests migrats coneixements musicals em varen anar molt bé per poder aprovar els dos cursos de l'art de combinar els sons i, fins i tot, per ensenyar, l'any de pràctiques, algunes cançonetes als escolars.

Pel que fa al cant gregorià, malgrat les bones llisons i sàvies explicacions dels professors senyor Nigorra i senyor Julià, he de confessar que no vaig arribar a entendre quasi res. A la Seu i al Seminari procurava acompanyar, amb una veu més baixa, les tonades enlairades dels companys, alguns dels quals eren melòmans fora mida. Hores d'ara m'agrada escoltar algunes peces de cant gregorià, que em proporciona bons sentiments i fa renéixer en el meu ànim bells records d'aquell temps ja tan llunyà. Dementre treball o llegesc, escolto Radio Clàssica de RNE. La bona música no em distreu, ni m'abstreu.

En relació a la meua sincera devoció a les muses del cant, vull recordar que vaig haver d'estudiar piano. El curs 1952-1953 es varen implantar estudis de piano en tots els cursos de filosofia i de teologia. Ara vos diré com va néixer aquest insuperable esdeveniment cultural.

Ho devem al bisbe Hervàs i a un nombre imprecís de rectors, experts en el català de trona, que desitjaven que els seus sermons fossin coronats per la trompeteria de l'orgue, que convidava a l'assemblea a cantar el Credo. Tocar l'orgue, dirigir un cor de cantadors i, fins i tot, un cor d'al·lotes, sempre amb la presència vigilant d'una monja, i un altre cor d'homes, no era funció del venerable i altiu rector sinó de l'humil i servil vicari. Els rectors, més entonats que un llom amb ceba, solien demanar al prelat un *vicario con música*. Mira per on el castellà era la llengua del bisbe i dels inspirats amants de les belles harmonies sonores! El bisbe era valencià i, en aquell regne, tothom neix amb una partitura de música davall el braç i un instrument musical al costat del bres; devia pensar que tots els mallorquins érem filharmònics i que els seminaristes no tendriem cap dificultat per colpejar les tecles del piano i de l'orgue. Vull ressaltar l'autoritarisme episcopal, convençut de poder disposar del temps dels pobres estudiants.

Aquesta intrusió en el pla d'estudis del Seminari —que el rector Torres, segurament, no va veure amb bons ulls— fou per a un servidor una pèrdua de

temps, ja que no vaig progressar gens en el domini d'aquest instrument incòmode i voluminós; hagués pogut fer coses més útils que graponejar aquell teclat blanc com la meva ignorància i negre com el meu desplaer. Era cursetista, però, en aquell règim que atorgava a les absurdes disposicions dels superior el rang de voluntat divina, jo no gosava posar en marxa la santa indignació.

L'estiu anava a classes de piano amb el senyor Pedro Deyà, que es mostrà molt comprensiu amb un servidor; serv de les seves classes i de la seva amistat un bon record. Els meus pares, víctimes col·laterals de les arbitrietats episcopals, varen llogar un piano perquè pogués estudiar i alegrar els veïnats. Al llarg del curs, en unió d'alguns músics eximis, llogàvem un piano per poder practicar més; ells per fer exercicis de virtuosisme, jo per fer mal a les orelles dels meus companys; fins i tot hi anava a tocar el temps de l'esbarjo de l'horabaixa. Més d'una vegada el senyor Pere Xamena, bondadós, comprensiu i estudiós, em venia a treure d'aquella càmera de turment, ben convençut de l'absurd d'aquella imposició de la pianística i de la meva inutilitat; em deia: ja basta, Jasso. Em recorda la mare quan em convidava a deixar els llibres a la mala hora de la nit. Hi ha una diferència radical: la mare sabia que ja havia après el que corresponia; el senyor Xamena veia clarament que mai podria fer repicar, cadenciosament, els martellets del piano.

Diuen que els que es lliuren a l'estudi de la música solen desenvolupar, amb més intensitat i plenitud, la intel·ligència sobretot en el domini de les matemàtiques. Mirau fins a on arriba el *transfer*. Quan no puc aconseguir entendre alguna qüestió o esbrinar les conseqüències d'algun saber teòric, pens que, si hagués après de nota, no hauria tengut aquell problema. No tornaré a dir: «*Cantores no són doctores*».

Com a cloenda he de dir que el senyor Nigorra i el senyor Julià foren condescendents amb un servidor. Entenien que havia estudiat —era més que ver— i que mereixia el regal dels *benemeritus i valde meritis*, que m'atorgaren en el cant gregorià i l'obsequi generós dels *meritis* de piano.

LA HISTÒRIA DE L'ESGLÉSIA

El canonge Francesc Esteva era el professor d'història de l'Església; feia molts anys que explicava aquesta matèria. Completava el text, força tradicional i clàssic, amb unes explicacions reblertes d'anècdotes i pietosos comentaris, que donaven a l'assignatura un caire apologetic.

El nivell d'exigència era mínim. En començar la classe, demanava que sortís un voluntari per dir la lliçó. Ja sabíem qui era el voluntari. Començava una disputa entre alguns alumnes, que deien que estaven disposats a recitar la lliçó, fingint una sorollosa baralla. Per art d'encantament la querella cessava, i el qui havia preparat el tema corresponent, engegava la lliçó d'una manera tan brillant com li permetia la seva capacitat.

Els exàmens finals eren orals, davant un tribunal integrat per tres professors i presidit pel catedràtic de l'assignatura. Procuràvem que no hi hagués cap programa sobre la taula. Després de la preceptuada insaculació l'alumne deia la lliçó, que s'havia convengut en la distribució del temari. Adesiara no era fàcil, per exemple si havies preparat el tema de les persecucions i la sort d'aquelles bolles et digués que havies de parlar de Luter, de Calvi i de Trento. Per això no hi havia programa; si el professor el demanava, tots afirmàvem, amb una cara d'innocència modèlica, que l'havíem perdut, que no en teníem, o que no el necessitàvem, perquè servàvem dins el cap l'ordre del temari; ja ho crec que

dintre d'aquells capets rasurats hi cabien moltes coses. El senyor Esteva calava la testa, quasi tancava els ulls, escoltava i suportava aquella humiliació a la qual el sotmetíem. Els altres dos professors no deien res; devien recordar que en els seus temps feren el mateix.

Si hi havia qualche gallet que recitava la lliçó que li corresponia, hauria de carregar amb l'incòmode pes de la infidelitat a aquell pacte d'honor tots els anys que li restaven de carrera i un poquet més. El senyor Joan Capó no va respectar el pacte, recità la lliçó pertinent i féu mostra d'aplicació i d'erudició. Va posar en un bon compromís el company, que havia preparat el tema que ell va dir; això fou el que va haver d'afrontar Guillem Bibiloni, i ho feu constar en un dels seus engrescadors llibres de memòries dels seus anys de seminarista.

Serv un bon record del canonge Esteva, que sols tenia un defecte: era bondadós en excés. Cal dir que si era massa tou en l'avaluació contínua i final de la matèria que impartia, les seves explicacions, malgrat ésser força tradicionals, eren interessants i profitoses.

L'ORATÒRIA SAGRADA

Algunes assignatures ens venen a la memòria, plenes de records agradables, gràcies a la personalitat del mestre que la impartia. Fou el cas de l'oratória sagrada. Teníem un text, que semblava interessant i engrescador, però no l'obrírem en tot el curs, ni el professor en féu cap referència. El catedràtic d'oratória era el canonge Antoni Sanxo Nebot. No puc ometre dues referències al canonge magistral, que figuren en sengles rondalles, que va contar a Mn. Alcover, quan era un al·lotell. Contar rondalles fou un bon començament per al qui seria el formidable orador de la nostra terra.

Al peu de plana de la rondalla «Es nas de dos pams» (tom. XI, 49), llegim «La me contà En Toniet Sanxo i Nebot, de Son Servera, com anava a primeres lletres, avui és el M. I. Senyor D. Antoni Sanxo, Canonge Magistral de Mallorca». No consta el nom de cap altre comunicador.

En el cas de la rondalla «Dos patrons i una patrona» (tom X, 84) figura el seu nom amb els d'altres serverins. La nota al peu de plana ho testimonia. «La me contaren el M. I. Mn. Antoni Sanxo, de So'n Servera, Canonge de la Seu de Mallorca, quan tenia nou o deu anys [...]».

La classe consistia en una declamació d'un text, que nosaltres elegíem i que el professor escoltava i sempre aprovava. Després feia algun comentari laudatori i començava a contar-nos les seves experiències i vivències en el Seminari, a la Universitat Gregoriana, a la Seu, al congrés eucarístic internacional de Budapest, en els seus viatges per Europa, a les estades als més famosos monestirs benedictins del vell continent i de les Illes Britàniques. Era una enciclopèdia pel que fa a les llengües: dominava el castellà, el català, el llatí, l'italià, el francès i l'alemany. Sols el podríem comparar amb el senyor Francesc de Borja Moll, en quant al domini de llengües i de coneixements enciclopèdics. Ens deia que entenia l'anglès, pel que fa a la lectura i a l'escriptura, però que mai va poder entrar en la seva complicada fonètica; en els seus viatges a aquelles terres sempre portava un bloc de notes i un llapis, on escrivia el que volia saber, esperant que l'interlocutor també li contestàs per escrit. Ens feia la impressió que dominava la teologia i la filosofia escolàstiques. Fou mestre de capella de la vetusta *Schola Cantorum*, i era una autoritat en el tema del cant gregorià i de la polifonia; tocava el piano i l'orgue; també dominava un altre instrument, no gaire conegut, la cítara. Fou el canonge magistral, successor de l'admirat i

estimat Mn. Antoni Maria Alcover. La seva paraula, sense l'auxili dels altaveus, omplia la catedral i feia tremolar les esveltes columnes i les famoses trobigueres. Els seus sermons —vaig gaudir d'alguns— eren una cascada de paraules, d'imatges, d'harmonia i de musicalitat. Les citacions de tota índole omplien aquells períodes tan harmoniosos, com si fossin les pedres precioses que guarneixen les túniques reials o el vestuari canviant de les més esveltes princeses.

M'agradava comparar la seva oratòria amb la d'altres predicadors notables, i deduïa que ell era el millor. Perdonau que faci la següent digressió.

El canonge Garcias Palou, successor del doctor Sanxo en el càrrec de magistral, era un orador impetuós, que, oferint a dojo filosofia i teologia, s'esforçava per posar en relleu la doctrina catòlica; hagués estat un perfecte martell de les heretgies a l'edat mitjana o als temps precedents a les guerres de religió, però ara ja no podia fer gaire cosa contra l'herència de la Il·lustració i del positivisme; en plena modernitat: hi havia tants errors, que no els podia aniquilar tots.

El bisbe Hervàs tenia una oratòria de caire pedagògic, més preocupat pels costums que per les creences, les quals, en aquells anys, no tenien cap obstacle seriós a l'Estat espanyol. Se servia més bé d'anècdotes que de textos bíblics i d'escriptors eclesiàstics, la qual cosa concorda molt amb les tendències de la catequesi dirigida a la infància i a l'adolescència; aquests missatges no tenien un excessiva entitat teològica, ja que s'atorgava més pes a la impressió emotiva que produïa el que es contava amb els ets i uts. Era també el temps de les frases lapidàries, com quan va dir, en aquells anys en els quals els cursets de cristiandat suportaven els primers embats d'incomprensió i de persecució: «Bendigo los cursillos no con una mano, sinó con las dos manos». La frase ens va agradar, i la repetíem per pa i per sal; més endavant vaig trobar que estava un poc fora de lloc i, moltes vegades, m'ha fet recordar els ambidextres.

El bisbe Enciso tenia una oratòria semblant a la usual d'una classe no massa entretinguda, en la qual no hi havia un instant per rebaixar l'atenció tensa o la son indefugible. Emprava uns arguments asseveratius i intimidadors de la Sagrada Escriptura i de la tradició conciliar tridentina. El seu propòsit era fer fugir tota ombra de comportament, que no s'adaptàs a la que considerava la més estricta ortodòxia. Era una oratòria ultramuntana, reaccionària i inquisitorial.

Record que duia entravessat el tema del sacerdocí dels seglars, i que deia que els laics tenen tant de sacerdots com de reis. Ho vaig sentir en un sermó de la Seu; l'home estava molt irritat perquè es deia que uns estrangers havien esgrimit aquest dret, el sacerdocí dels seglars, per poder aconseguir no sé quin favor. El senyor Torres Gost ens ho digué en una classe, amb la finalitat d'exculpar el bisbe de l'enfuriment, que va prendre a la càtedra episcopal.

Vicenç Caimari Fiol va guanyar un premi en el famós certamen anual amb un tema de la teologia dels seglars, i va dir que els fidels eren un poble de sacerdots i de reis; en el mateix dia del lliurament del premi el bisbe ja va arremetre contra el minorista; la reconvençió fou sagnant i molt intensa. El destí d'en Caimari ja estava signat: sospitós de heretgia; aquest fet i altres, que mereixerien ésser recordats, el portaren a la secularització. En realitat era un dels pocs seminaristes, per ventura el més intel·ligent i més treballador, que es lliuraven a la filosofia i a la teologia amb unes certes idees innovadores.

Podria també parlar de les diatribes del bisbe basc contra els errors infernals dels cursets de cristiandat, contra els sacerdots, seminaristes i seglars que no acceptaven la famosa pastoral sobre els cursets, però no és el moment adequat. Diuen que, poc temps abans de retre el deure a la natura, va confessar que l'havien mal aconsellat; nosaltres, amb un llenguatge no molt correcte, diríem: «Antes, antes, va dir en Canyot».

No puc deixar dintre del tinter un episodi protagonitzat pel nunci del Vaticà, el bisbe Enciso i el canonge Sanxo. No sé exactament quin any era, per ventura el 59.

El foc colgat del tema dels cursets i els suposats errors d'aquest moviment, estaven en les ments del prelat i, especialment, del seu conseller àulic. Havien de reconduir per senderes ortodoxes les pretensions apostòliques dels laics. No sé quines cinc-centes feia el diplomàtic romà per la nostra terra, però record que vàrem anar a un acte en el cine Born, ja no hi és, en el qual es feren diversos parlaments. El canonge Sanxo féu una peça oratòria, en la qual es va enaltir l'espanyolitat de Mallorca i la seva fidelitat a les bones idees el temps de la guerra civil; va recordar que els soldadets mallorquins, quan arribaren a Vinaròs, després d'haver dividit en dues la zona republicana, s'acostaren a la mar, banyaren les mans i lliuraren la seva salutació victoriosa a sa *Roqueta*. Mira per on, el senyor Antoni Sanxo va flocar els guions de les allocucions que havien de fer el bisbe i el nunci, que no anaven de qüestions rànries, sinó que venien a prevenir i a desbaratar presumptes desobediències i errors d'alta definició. Ens ho digué el senyor Bartomeu Torres en una classe; ho devia dur ben endins, perquè ningú li havia demanat res. Va donar entendre que el senyor Sanxo ja estava fora d'òrbita, però el seu discurs —velis, nolis— fou una peça magistral, dementre que el bisbe i el nunci feren aigua, perquè, d'alguna manera, varen haver de tenir en compte la dissertació del canonge.

LA TEOLOGIA DE LA PERFECCIÓ I LA TEOLOGIA PASTORAL

L'assignatura titulada ascètica i mística podia rebre també el nom de teologia de la perfecció. El text era una obra del dominicà, pare Royo, que a més d'ésser un bon teòleg tomista era un gran orador, que va protagonitzar en tota Espanya les famoses setmanes de la joventut, que reunien milers i milers de joves i al·lotes a les catedrals, als estadis i a les places de toros. Record la cloenda de la setmana de la joventut a Palma amb una missa al *Coliseu Balear*. La plaça estava plena fins a la bandera, com diuen els tauròfils; hi havia tanta gent jove com ara, quan actua el més estrepitos grup de música del nostre temps.

Si bé el text gaudia d'una certa actualitat, les classes no eren gaire engrescadores. El senyor Bartomeu Jaume intentava explicar aquests temes de l'ascesi i de la mística, amb un llenguatge que ell creia convincent, però que ens deixava en la més estricta indiferència. Això es pot explicar pel fet que quasi tots llegíem obres d'espiritualitat des de feia molts anys, i allí trobàvem novetats acceptables, la qual cosa no s'esdevenia en les classes, malgrat els esforços mig pietosos, mig pastorals del professor.

Hagués desitjat que s'atorgàs un tractament més significatiu a l'espiritualitat popular i a la singularitat del camí del clergat diocesà, però l'assignatura es resolia en tòpics de l'any tirurany.

Ens parlava de la seva labor a la parròquia de la Santíssima Trinitat, del trasllat del centre de l'activitat parroquial de l'església de Santa Fe al nou temple de l'eixample de llevant, de la construcció d'aquella casa de Déu i la seva

col·laboració a l'edificació, treballant com un dels obrers. Ens deia que, per tenir esment de les obres, calia treballar al costat de mestres i manobres.

Ens va contar que a la missa de les dotze hi anava un senyor, que seguia la celebració, dempeus i devora l'escancell, amb molta devoció els diumenges i festes, però que mai anava a combregar. Es va informar —aleshores ni la CIA, ni la Interpol tenien uns serveis d'informació millors que l'Ésglésia Romana—, i va resultar que aquell home era un sacerdot, que havia penjat els hàbits, com es deia en el temps precedents a l'època de les secularitzacions. El senyor ecònom va comunicar el cas al Govern Civil —supòs que ja devien estar informats—, i es va acordar que aquell ésser humà abandonàs l'illa daurada. L'ecònom ho va comunicar al seu ex germà en el sacerdoci, com solia dir-se, i aquesta persona, que havia organitzat la nova vida a Mallorca, no va comprendre perquè se l'expulsava, però va prendre aigua. El professor d'espiritualitat ens va anticipar, amb aquesta anècdota, una de les línies de la seva teologia pastoral. No va saber donar solucions a alguns interrogants, que es plantejaren, però va dir que el que s'havia decidit era el millor, que es podia fer. Indubtablement ens va oferir una lliçó pràctica de la importància cabdal del celibat.

La teologia pastoral, llevat d'algunes anècdotes, es limitava a donar normes pràctiques sobre el dia a dia de la vida parroquial. No sé si les vaig anotar, ni puc recordar que se'ns oferís bibliografia d'un tema, que havia originat molts llibres i publicacions periòdiques.

En realitat la teologia pastoral, tan rica en l'àmbit teòric i pràctic, brillava per la seva absència. Venturosament en aquells anys es publicaren moltes obres sobre la parròquia, rural i urbana. Les millors procedien de França, de Catalunya, de Navarra i del País Basc, i de la pontifícia de Salamanca. Venien a ocupar el lloc d'uns tractaments inadequats de la vida parroquial, procedents de teòlegs i religiosos, que mai havien dirigit una parròquia. En la teologia pastoral els seglars havien d'ocupar un lloc molt significatiu i decisiu, però d'aquest punt no se'n deia ni una parauleta.

LA PEDAGOGIA CATEQUÈTICA

El senyor Francisco Payeras ens féu classes de pedagogia general y de pedagogia catequètica. Els dos textos, correctes, eren del bisbe Lorente d'Àvila. Les dues obres eren dignes; aleshores els seus esquemes, parl, particularment, de la pedagogia, em semblaren abstractes, artificials, i un poc incomprensibles, per no dir inútils. Després he estudiat pedagogia i he fet classes, al llarg de més de vint-i-cinc anys als estudiants de mestre; he explicat pedagogia, sociologia de l'educació, filosofia de l'educació i didàctica. És evident que no he hagut de consultar aquells dos textos.

Pel que fa a la pedagogia catequètica, crec que les obres del senyor Tusquets, catedràtic de pedagogia de la universitat de Barcelona, eren millors quant a la seva disposició teòrica i als aspectes pràctics; el mateix caldria dir de la seva valuosa contribució a la pedagogia general.

El senyor Payeras havia traduït el catecisme alemany i altres obres catequètiques. Era evident que coneixia l'assignatura, i que les seves traduccions eren més progressistes que el que ell ens comunicava a les classes. En la catequesi, els anys esmerçats al servei parroquial, vaig servir-me del catecisme alemany i d'altres obres complementàries, especialment de dos llibres de dibuixos i gràfics, i dels volums explicatius de l'esmentat catecisme. La singularitat d'aquestes obres era la conjunció de Bíblia i litúrgia, la qual cosa

ens atorgava una visió nova de la catequesi, donant preeminència a la paraula i al símbol. La Bíblia ens brinda la narració i la doctrina, la litúrgia ens ofereix el símbol, el gest i l'aproximació al·legòrica al misteri. Ambdues coses preparen la ment i el cor per a l'acceptació i la vivència del missatge evangèlic.

El senyor Payeras deia, a vegades, a les classes de filosofia: «No me hagan preguntas que me hagan pensar»; aquest pensar era un eufemisme de dubtar. Quan parlava del catecisme alemany i de la cultura religiosa germànica, mai va demostrar cap dubte i es veia que admetia, naturalment i lògica, la seva superioritat. Ja feia molts anys que el pensament i la cultura s'havien desplaçat de les riberes del Mare Nostrum al nord d'Europa, fet indiscutible, simbolitzat per les figures de Luter i d'Erasme.

Sempre he pensat que el senyor Payeras havia de sostenir en la seva ment i en el seu cor una lluita entre el progrés imparabile i la immobilitat de la còmoda rutina. En l'àmbit del clergat mallorquí, acostumat a mirar-se al llombrígol i a dur una vida vegetativa, era difícil superar una certa indolència, que es confonia amb la rigidesa de la doctrina i el rigor de la moral. El record com un bon mestre, malgrat la seva aparença força tradicional, convencional i reaccionària.

UN APUNT BREU SOBRE EL CONVICTORI

El *Convictorio Sacerdotal de San Pedro* fou una institució de curta durada. Va començar l'any 1956 i va deixar de funcionar abans que acabàs el darrer curs, 1962-1963. Crec que fou substituït per un macroprojecte, de denominació llatina, pròpia de l'estil ampul·lós i devot del senyor Pedro Sureda; si el primer convictori duia un nom foraster, d'acord amb el tarannà del senyor Pedro Amorós, l'únic director del centre, el segon convictori portava nom llatí: *Domus Assumptae*.

La finalitat d'ambdues creacions era preparar els novells sacerdots per a la vida pastoral. Es considerava que el millor seria perllongar el temps de l'internat, fomentar l'oració i allunyar la inevitable autonomia personal. Aleshores no hi havia persones més autònomes que un mestre d'escola o un sacerdot.

L'any de convictori havíem de compatibilitzar les pràctiques pastorals en una parròquia, l'horari rígid del *convictorio* i unes hores de classe, que, ara mateix, recordaré i comentaré molt breument.

El nombre d'hores de cada una de les matèries era molt migrat, ja que cada disciplina s'impartia un pic cada setmana i la durada no era de tot el curs.

Les classes que més m'agradaren foren les del senyor Llorenç Escalas, que ens ensenyà nocions de comptabilitat i les del senyor Pere Xamena, que ens va iniciar en el món de l'economia teòrica. Aleshores el nostre antic superior impartia classes de religió a l'Escola de Comerç i degué aplegar allí la dèria per l'economia —ens hem d'entendre que no es tractava de l'economia política—. Les classes dels dos mestres foren interessants i profitoses. Ambdós estaven preparats per impartir-les i les feien de molt bon grat.

El canonge Rodríguez, natural de Tordesillas i ex alumne de Comillas, i el senyor Bartomeu Martorell, ecònom de la parròquia de Sant Sebastià, varen completar els nostres tradicionals coneixements sobre la moral matrimonial i les qüestions canòniques pertinents. El castellà de Tordesillas es va referir, assenyaladament, a l'anul·lació del matrimoni i el segon, a l'espínós tema del control de la natalitat, calze d'amargura per a un flotó de parelles, que creien impossible combinar l'amor i la procreació. El canonge se sentia a gust en les fredes sales de la judicatura eclesiàstica, dementre que el segon tenia molta

experiència de pare d'ànimes i de confés. El primer era rigorós en extrem, i el segon era més partidari de la misericòrdia, de la comprensió i de la tolerància que de l'estricta aplicació de la casuística d'en Ferreres, d'en Rodríguez i d'en Gaspar Munar. Foren classes útils. Admiràvem el llenguatge jurídic del que seria canonge de *Valladolid*, i la humana condescendència de l'ecònom d'una zona de Ciutat, que no sabies si has de qualificar de barri perifèric o d'eixample de la benvolguda Palma. La vida del senyor Martorell era la parròquia de Sant Sebastià; allí es lliurava a la catequesi, a la cura del temple, a la predicació, sempre ben preparada i adequada a l'auditori, a l'acció catòlica, a l'atenció als pobres, a visitar els malalts, a rebre tots els que necessitaven conhort i consell; a més era un home devot i estudiós, per qualque cosa era un *sapientí* de soca arrel. Ho puc dir perquè l'any de *convictorio* vaig estar en aquesta parròquia i ho vaig comprovar. Estava tan orgullós d'aquell temple, que va començar i acabar, que deia sovint: tot ho he fet jo, però no ho proclamava orgullós, sinó amb la convicció que la seva vida havia estat un servei a l'Església en aquella realitat concreta d'un barri aferrat a Ciutat, que anava creixent sense allunyar-se de la vida religiosa

El senyor Bartomeu Torres Gost, que havia de vetllar per l'ortodòxia en la classe de teologia del Seminari i en la de religió de l'Institut Ramon Llull, impartia les classes d'acció catòlica. Llavors alguns confiaven, encara, en el ressorgiment de la rànica organització, que volia unificar i controlar la col·laboració dels seglars en l'apostolat jeràrquic de l'Església. Després de debellar els dirigents dels cursets, sacerdots i seglars, sospitosos d'il·luminisme, d'interpretacions no gaire ortodoxes de la doctrina de la gràcia, d'una certa supèrbia espiritual, i d'una pretesa insubmissió a les jerarquies eclesiàstiques, calia preparar un ramat d'ovelles obedients, que deixassin la tasca de pensar i decidir a l'alt clergat i als prelats. El senyor Torres féu les classes d'acció catòlica seguint un manual ultramuntà; crec que el llibre en qüestió reposa en alguna de les meves llibreries; no l'he tornat mirar pus mai.

Algunes tardes teníem una classe molt especial, que tenia també un nom d'antologia: la hora *formativa*; nosaltres la batiàrem amb el nom d'*hora recreativa*. En aquesta hora el director del *convictorio* ens donava unes classes pràctiques de catequesi per als nins i als adolescents. Les frases, traduïdes del mallorquí al castellà, els consells originals i imprevisibles, i les anècdotes d'allò més estantís que podeu pensar, fornien els plats de les nostres divertides converses i les postres d'un saborós pastís de rialles, que no es podien aturar.

Però el més sorprenent del *convictorio* fou la norma que imposà el senyor Pedro Amorós Esteva: s'havia de parlar en castellà les 24 hores del dia. Convé recordar que la seva condició de director de l'Escola Normal Masculina feia que hagués de tenir un cert contacte amb les autoritats provincials. En una conversa amb el governador de Balears, Plácido Álvarez Builla, casat amb una germana de la muller del general Franco, aquest senyor de la Meseta digué als seus interlocutors: «los sacerdotes mallorquines no saben hablar castellano». Bona la va haver dita! *Don Pedro* va interpretar les paraules del representant del cabdill com si fossin una recomanació i una ordre divina. Per ventura no vivíem en el període més brillant del nacional catolicisme? El director del *convictorio* va decidir col·laborar amb el poder central sacralitzant, encara més, la llengua de santa Teresa i intensificant, alhora, la decadència del bell català. Ordenà que en el *convictorio*, en públic, en privat, de nit i de dia sols es parlàs castellà.

Com era ben natural no vàrem obeir aquest precepte antipatriòtic i antinatural. Sols empràvem el castellà, quan ell era present.

Atès el seu càrrec de director de l'escola de mestres, potser sabia quina cosa era la immersió lingüística, i que el millor era immersir-nos en la llengua castellana. Encara que fossin uns anys d'opressió, de covardia i de pànic, la reacció dels que visquérem aquesta investida contra la nostra identitat, i dels qui s'assabentaren de l'absurda mesura es va limitar a la rialla, a la burla, o al comentari sarcàstic. Com haurien reaccionat els catalans, els menorquins, els eivissencs, els valencians, els bascs i els gallecs?

Aquesta ordre em fa recordar que en tots els anys de Seminari mai vaig sentir parlar de Mn. Antoni Maria Alcover. Fins a l'any 1962 no s'acabà de publicar el diccionari, i fins a l'any 1972 no va sortir el darrer tom de les rondalles. El senyor Francesc de Borja Moll féu una conferència en el Seminari sobre Mn. Alcover després de l'any 1958, el darrer any de la nostra estada a Son Gibert. Sempre hauríem de tenir presents junts els dos genis gegantins de la llengua, de la terra i del poble: Alcover-Moll.

Si el català hagués estat tan oblidat i postergat com en els nostres anys d'estudiants, no sé on seríem avui; els reaccionaris ja haurien trobat molta feina feta. Bé s'ha proclamat que el bisbe Enciso féu imprimir una doctrina en mallorquí! Era una mena de fulletinet ben escafit, sols hi cabien les oracions bàsiques i poca cosa més. Per enaltir aquesta obreta i deixar els escolars mallorquins i el magisteri a l'alçada del betum, afirmaven que el bisbe s'adonà que els nins i les nines recitaven molt malament les oracions en castellà, i que el breu catecisme els facilitaria l'aprenentatge bàsic de la doctrina. Crec que a Trento s'havia dit alguna cosa sobre aquest punt, i que teníem un catecisme en català, preparat per Mn. Alcover en els anys del pontificat del palmesà bisbe Campins.

ACOMIADAMENT

Escrivint aquestes pàgines m'han vengut a la memòria moltes més coses, que segurament no escriuré mai, i m'han fet estimar més els meus mestres, malgrat no pugui tenir de tots una grata remembrança. Tenc present aquella frase de Nietzsche, que em sembla deia així: «No menyspreis els sacerdots, perquè alguns d'ells han patit molt».

Quasi tots els professors, que figuren en aquest breu estudi, han traspassat. Molts companys ja han passat a millor vida. Vull per a tots el que desitjaven i desitgen els mallorquins: «Jo voldria, jo voldria / jo voldria, jo voldré / el cel quan me moriria / el cel quan me moriré». Em vull acomiadar d'ells i de tots els lectors amb sincer respecte i afecte, i recordar que allò que ens va preocupar tant, ara és sols una rondalla, que vull concloure amb les darreres paraules de «La flor romanial» (II, 94): «I sa rondaia ja està acabada: i si no mos tornam veure plegats aquí, que mos hi vegem a la Glòria. Amén.»

CONFIDENCIALITAT

MODÈLICS i *modelicons* és una revisteta privada i els escrits que conté no suposen mai manifestacions públiques dels seus autors: són tan sols comentaris espontanis, amistosos i confidencials entre amics i per a amics, sempre de caràcter privat.

Demanam, per tant, que se respecti aquest caràcter privat i confidencial.

El nostre convidat

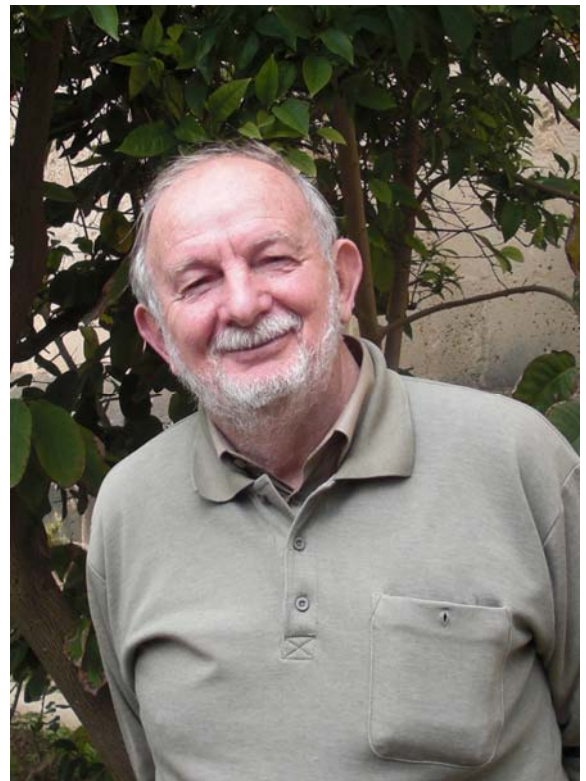
MIQUEL COMPANYY

Antoni Bennassar

El dia 23 de març em vaig dirigir a la parròquia de la Soledat per mantenir una conversa amb en Miquel Company Bisbal, que n'és el rector.

M'acompanyava en Tomeu Morey, que és condeixeble seu. Després de l'amigable rebuda que ens donà en Miquel, li vaig demanar que em mostràs l'Església perquè jo no l'havia vist mai i tenia informació que era una meravella. Ens la va ensenyar i, tal com esperava, no em va decebre gens ni mica. És un temple neogòtic preciós. Fins i tot té un cadirotge molt digne en el presbiteri. És com la Seu en petit.

La temperatura era teba i per això ens atrevírem a tenir la conversa en el jardí de la rectoria. En Tomeu, que coneixia molt bé la trajectòria d'en Miquel m'ajudà a fer-li les preguntes precises. I aquí teniu el resultat de l'entretinguda i cordial conversa.

Miquel, què o qui influí perquè volguessis anar al seminari?

Vaig néixer a Alcúdia. El meu pare era pescador. De petit ens traslladàrem a Palma i ens instal·làrem dins la zona de la parròquia de St. Sebastià, de la qual D. Bartomeu Martorell n'era el rector. Jo feia d'escolanet i el meu germà Toni havia entrat en el seminari juntament amb en Joan Darder, que també era de St. Sebastià. Jo enyorava el meu germà perquè em duia molt bé amb ell. I crec que fou simplement això el que em provocà les ganes d'anar-hi jo també.

Còm era la vida en el seminari?

En tenc un bon record, però no hi tornaria. Vaig tenir D. Baltasar Soler de superior i ara consider que no era el superior adequat. Em moria de ganes que arribassin les vacances

per anar a ca nostra. A més, pens que és castrant només viure amb al·lots, encara que aleshores no n'era conscient. Va ser dur. Jo valor molt la llibertat. Tant la valor que per res aniria a una residència. Però, si ho miram tot, el balanç crec que fou positiu.

Jo sempre he estat aficionat al deport, especialment al futbol. En el seminari fèiem tornejos i record que en un d'ells nosaltres ens trobàrem a la final amb el vostre curs (els modèlics) i nosaltres guanyàrem la copa. Aquest partit havia aixecat una gran expectació. Nosaltres havíem fet un gran cartell que exhibírem en el moment de començar el partit. El cartell deia: "*Comerá el ratón al gato?*". Nosaltres assumíem el paper de ratolí i us atribuïem a vosaltres el de moix i la resposta a la pregunta del cartell fou afirmativa. Els "modèlics" foreu veçuts. Aquella va ser una gran victòria. Donada la importància del partit, va venir un àrbitre Professional i ben conegut a dirigir-lo: Ni més ni manco que en Simó Fiol.

També record les famoses olimpíades. Hi havia atletes de categoria, com en Salvà en salt d'altura i en J. Payeras en carrera. A n'en Payeras li vaig guanyar una carrera de 400 metres, perquè ell, pensant-se que ja havia arribat a la meta, s'aturà i jo li vaig passar davant. La victòria fou meva.

Un altre record que tenc fou la posada en escena de l'obra de teatre "Pastores a Belén". En J. Bauçà i jo representàvem els personatges Bato i en Borrego.

Parla'ns ara del teu primer destí.

El meu primer destí fou el Perú. M'ordenaren pel juny de 1969 i tres mesos després ja em dirigia al Perú, arribant-hi després de 20 dies de viatjar.

Anar al Perú va ser per influència de l' Institut Juníper Serra?

No. Jo mai no vaig ser d'aquest Institut. És veritat que D. Pere Sureda m'ho proposà i fins i tot vaig assistir a una reunió, però em vaig sentir ofegat i amb la sensació com si allò fos un cèl·lula clandestina. No hi vaig tornar.

Jo havia pensat tenir una experiència del tercer món i en Mateu Ramis va constituir un grup integrat per en Pere Barceló (Mendai), en Marià Moragues, ell i jo.

Al rector no li agradava que anàssim a Amèrica Llatina. Ell preferia Burundi. Ens deia: "*Amèrica és una altra cosa*".

Després vaig saber que un germà de la seva mare havia anat a Amèrica i es secularitzà.

Com ho va prendre ta mare?

La meva mare, com moltes, era bastant protectora i naturalment li sabia greu, però ho arribà a acceptar. Jo cada setmana li escrivia una pàgina i li enviava juntament amb algunes fotos.

Parla'ns d'aquesta experiència del Perú.

Anàrem a Chimbote. Aleshores tenia 120.000 habitants. Ara en té mig milió. Hi havia 35 capellans, dels quals 30 eren estrangers. Nosaltres érem els únics espanyols. La majoria eren americans. Ens cuidàvem de tres barriades. Teníem un local construït pels "Cuerpos de Paz" (una espècie d'ONG fundada per Kennedy per aturar l'avanç del comunisme) Treballàvem amb molta il·lusió. Érem joves. I he d'admetre que rebíem més del que donàvem.

Tenc entès que vàreu patir un horrible terratrèmol.

Efectivament. Als 6 mesos de ser a Chimbote es produí un terratrèmol que ocasionà 400 morts a les nostres barriades. A la Serra en moriren 70.000.

Un dia nosaltres estàvem ajudant un homo a treure pedres de caseva i ell estava preocupat perquè creia que ens hauria de pagar el jornal.

La gent ens deia: "*Construímos nuestras casa con esteras. Después lo hicimos con materiales "nobles" y ahora las volveremos a construir con esteras*"

Però és cert que rebérem ajudes de per tot el món. Les ajudes internacionals estaven centralitzades en les parròquies i nosaltres érem els encarregats de distribuir-les. Hi havia gent que ens volia enganar dient-nos que necessitaven menjar i no era veritat. Però teníem alguns joves que ens assessoraven.

Amb quins mitjans de subsistència contàveu?

Al començament en Miquel Mulet ens donà 500 sols (unes 600 pts.) Després aconseguírem poder fer classes. Els doblers provinents d'aquesta feina era l'únic ingrés que teníem. Als 2'5 anys vaig venir de vacances amb en Tomeu Tauler i vaig haver de demanar un préstec per pagar el viatge. Per tornar-me'n en Pep Estelrich ens ajudà. Els capellans americans no tenien aquest problema. Varen haver de passar dos anys per tenir els diners suficients per tornar a Mallorca, de vacances. Però em pots creure si et dic que vaig aprendre a fer els comptes.

Cada 3 mesos anàvem a Lima a la parròquia d'en Bernat Martorell, que era la casa d'acollida dels mallorquins, que en aquell moment érem 26, sense contar les monges. En Bernat era el nostre patriarca. Ens hi sentíem com a ca nostra.

Quines eren les vostres feines habituals?

Les classes a l'escola, estar amb la gent (ca nostra sempre estava plena de gent), tenir cura de la "Legion de María", anar a les ruralies a dir misses en bus públic. (Jo mai no he tengut carnet de conduir). A la parròquia tampoc no teníem cotxe. És que hi havia molt poca gent a la nostra barriada que en tengués.

Tenc entès que feres una església

Sí, primer una capelleta, per a la qual edificació el Bisbe em deixà els doblers que mai no els hi vaig poder tornar. Després vengué la construcció d'un temple de 400 metres quadrats. El 50% del cost el pagà una associació alemanya anomenada "Adveniat". Era la que sufragava totes les esglésies d'Amèrica Llatina. L'altre 50% provenia de diferents activitats. Jo volia que sentissin l'Església com a seva i per això pretenia que col·laborassin. També vull dir que en Joan Darder, aleshores rector de St. Sebastià, em donà 300.000 pts.

Mallorca Missionera també aportà una quantitat i els meus pares altre tant.

Teníem un metge (Dr. Luis Chavarri) que ens ajudava molt a tots els mallorquins, a més de tenir cura de la nostra salut.

Conegues en Gustavo Gutiérrez?

I tant! L'any 1968 va fer la presentació de la teologia de alliberació a Chimbote i hi assistiren en Miquel Mulet, en Tomeu Bennasar i en Carme Bonnín. Jo no hi vaig assistir perquè encara no era al Perú. Però a partir de l'any 1971 en Mateu Ramis i jo ja assistírem a les reunions que es feien. L'any 1970 es va fundar el grup "ONIS" a Chimbote, que era un grup de capellans que seguien les directrius de la teologia de la alliberació.

Sempre hi hagué una lluita entre aquest grup i els conservadors. Aquests veien el grup com un aplec de comunistes. El govern va expulsar el Bisbe, que estava a favor de l'ONIS.

És veritat que també tengueres un programa a una radio?

Sí, vaig fer aquesta labor per espai de 14 anys. Era un programa esportiu. Això em donà l'oportunitat de poder entrar en grups de periodistes esportius. Em sentia estimat. Tenc un bon record i cada 2 anys vaig a veure aquella gent.

I ara , Miquel hem arribat al punt culminant: Sé que intentaren matar-te. Ens en pots parlar?

Va ser cosa de "Sendero Luminoso". L'any 1980 començaren els seus atemptats. El primer fou dinamitar una escola. Feren atemptats contra esglésies evangèliques i hormones, mataren policies, volaren torres d'electricitat, etc

En un congrés decidiren afegir-hi també l'Església Catòlica perquè la veien com una aliada de l'imperialisme. També digueren que si el Bisbe (Luis Bambarén) no renunciava li matarien tots els capellans.

I el 27 de juliol de 1991 em tocà a mi. A les 10'30 de la nit (era un dissabte) jo venia de celebrar Missa a l'Església de San Pablo, i quan ja estava a punt d'entrar a canostra, dos joves armats amb una pistola em dispararen a la cara. La bala m'entrà per un costat i quedà a l'altra costat de la cara. No em pogueren rematar perquè comparegueren veïns i ells varen haver d'anar-se'n de seguida.

Em dugueren en taxi a un hospital que hi havia a prop i no em pogueren atendre. Després em dugueren a un hospital públic i allà em feren les primeres cures. Posteriorment m'operaren a Lima.

El motiu que els terroristes donaren a un jove fou que “*el cura sabía demasiado*”. Efectivament jo havia treballat en una comissió de justícia esportiva i hi havia un membre de Sendero dins aquesta comissió. La veritat és que jo no em duia malament amb aquella gent, però les ordres venien de la cúpula i no tengueren més remei que complir-les.

Un bon dia un membre d'aquest grup terrorista, penedit, vengué a dir-me que volia escapar i li vaig donar doblers perquè pogués anar-se'n. Però, en realitat això no era més que una trampa per poder-me acusar.

Durant 3 mesos no vaig poder mossegar cap aliment. Només podia beure líquids, però ara ja no tenc seqüeles.

Quinze dies després del meu atemptat mataren dos capellans de 30 i 34 anys que eren franciscans polonesos i un diocesà italià. Ho feren perquè donaven menjar a gent “d'altura” i predicaven la pau. Els de Sendero creien que l'única actitud vàlida era la violència. Dia 5 de desembre els beatificaran.

Quan tornares i què has fet des que has tornat?

Vaig tornar de seguida que vaig sentir-me en condicions de fer-ho. No podia seguir allà. Però vaig venir amb la intenció de tornar-me'n.

Des que som aquí he estat 2 anys a St. Josep Obrer, 17 al Pla de na Tesa i ara fa 4'5 anys que som a la Soledat. M'ha costat molt adaptar-me.

A la Soledat tenim grups de catequesi, de càritas, etc. I jo pens acompanyar aquesta comunitat durant els anys que em queden. Ara estic a punt de complir els 70 anys. Tenc una bona relació amb l'associació de veïns i amb altres grups de la barriada.

Com veus l'Església mallorquina, Miquel?

Un clergat envellit. Et contaré un detall significatiu: Fa poc vaig anar a unes conferències sobre la pastoral familiar, que per cert m'agradaren molt, i érem 40 capellans: 4 amb edats compreses entre els 50 i 70 anys, 30 entre els 70 i els 80 i 2 de més de 80. I la gran sorpresa és que som els més majors els que mostrem més interès en formació i els que solem acudir als cursos i reunions.

Una altra cosa: trob que avui el celibat no té sentit. No crec que sigui un testimoni ja. A mi sempre m'ha costat molt. He tengut les meves crisis, però he de dir que estic content de no haver-ho deixat.

És reconfortant parlar amb una persona que parla de la seva història personal d'una forma tan espontània i senzilla. Les dues hores que estàrem parlant foren ben suficients per captar que en Miquel ha viscut intensament la vida fent dels altres la seva prioritat.

És ben representativa del seu tarannà la seva expressió: “Rebérem més que el que donàrem”.

Gràcies, Miquel, per aquesta estona que ens dedicares.

CD MODÈLICS *i modelicons*

Col·lecció completa (n°s. 1 - 36), Índex i
totes les Publicacions Extres

ADMINISTRACIÓ

A la darrera reunió de condeixebles es recol·lectaren 295 € per a la revista. Moltes gràcies a tots per la vostra col·laboració.

Si algú de vosaltres té interès en tenir tots els continguts del que hem publicat fins ara i des de 2003, tenim a la vostra disposició el darrer CD

REUNIÓ DE CONDEIXEBLES

La reunió de condeixebles del mes de juny serà, si Déu ho vol, dia 18 -dijous - a les 11 a can Tomeu Català a Puigpunyent. Preneu-ne nota, per favor.

NÚMEROS DE LA REVISTA ANTORCHA

És possible que alguns de vosaltres tingueu o guardeu encara qualche número solt de "Antorcha" que no vos serveix per a res i que no us importaria cedir a aquells altres que els en manquin alguns per tenir la col·lecció completa.

Si és així, ens ho podríeu comunicar i tal volta en podríem fer algú content.

Si, altrament, a algú li manca algun número i nosaltres el tenim, gustosament els vos podem cedir i així, demés, feríem possible que es conservessin algunes col·leccions completes, que ja en deuen quedar poques i és una llàstima.

Moltes gràcies per endavant.

NOTA DE LA REDACCIO

En el passat núm. 37 de gener de 2015, vàrem cometre una errada al Cronicó de la reunió que tenguérem a Porreres dia 29 de desembre passat, que ara volem subsanar. Ens oblidàrem de comentar que es va lliurar a cadascú el calendari de l'any 2015, que aquesta vegada recull, a la portada i a cada mes, un dibuix d'en Pere Orpí acompanyat, al darrera, d'una composició poètica seva.

En Pere diu a l'esbós preliminar: "*He fet una més que discutible selecció d'obres. Potser no siguin les millors, però he procurat oferir una mostra de les distintes etapes, tècniques, estils i temàtica que he anat manyuclant entre missa i missa... i entre musa i musa*".

Taula Rodona

QUATRE EXPERIÈNCIES DE VIDA.

TOTS ELLS PASSAREN PEL SEMINARI

El dia 1 d'abril ens reunírem a la Residència Sacerdotal de Sant Bernat els membres de l'Equip de Redacció de Modèlics i modelicons, en Jaume Sancho, en Toni Bennàssar, en Domingo Mateu i en Jaume Gual, amb les persones que havíem convidat, en José Leoncio Garcia Mallada, en Jaume Oliver Jaume, en Biel Pérez Alzina i en Miquel Mascaró Fullana, el dos primer ex-seminaristes i els altres dos sacerdots fora de l'exercici, per tenir la Taula Rodona per parlar del tema previst: sortida del seminari o abandó de l'exercici sacerdotal.

Com acostumam fer, abans d'entrar en la temàtica prevista, cadascun dels convidats fa una petita presentació personal.

Comença en Leoncio dient:

Jo vaig estudiar an es seminari fins a tercer curs de Teologia, 11 anys. Quan vaig sortir em vaig dedicar a ses tasques de família, perquè vaig conèixer sa meva dona i me vaig casar. Després de sis mesos d'haver-me casat va morir es pare de sa meva dona. A rel d'això va canviar totalment sa meva perspectiva i lo que jo havia pensat per sa meva vida i me vaig fer càrrec des negoci familiar.

Lo més important que vull ressaltar és que per jo sa meva formació an es seminari sempre va ser molt significativa i eficaç per a sa meva vida posterior.

Tot d'una que vaig poder vaig acabar es meus estudis de piano al Conservatori. En es seminari no se li va prestar s'atenció als estudis de música més que d'una forma rudimentària. Després vaig estudiar Dret, cosa que va ser molt positiva per a sa meva feina a ses empreses. Tenc tres fills i ja estic jubilat.

Estic content de lo que he fet durant sa meva vida i lo que es seminari em va donar. Ho he agraït i ho agrairé sempre.

Continua en Biel Pérez:

Jo vaig entrar de petit en es seminari, només tenia 11 anys. He fet de capellà fins a l'any 2001. Es seminari a mi me va treure de Pollença i em va obrir uns horitzons i unes possibilitats que en aquell temps eren impensables donada sa meva situació familiar. De capellà m'ha passat una cosa molt curiosa, quasi bé tot lo que he fet els meus destins a parròquies, s'ha produït com a de carambola. Així va ser es meu primer destí: tots es meus condeixebles ja tenien destí i jo vaig ser es darrer perquè varen sorgir problemes a les parròquies on m'havien enviat i vaig anar al Port d'Alcúdia, l'única parròquia que quedava buida i on hi vaig estrenar amb molta il·lusió els cinc primers anys de sacerdoci. També va ser carambola sa meva anada a Andratx, ja que m'hi enviaren perquè a sa zona d'Alcúdia i Pollença un dels capellans no va voler anar de rector a Pollença. Llavors hi enviaren en Vicenç Orvay i jo vaig anar a Andratx per cobrir la baixa d'en Vicenç. A Andratx hi vaig esser des de 1974 al juny de 1976; els mesos de la mort d'en Franco. Hi havia moltes tensions polítiques en el poble. El Vicari Episcopal i la UCD local decidiren que en Toni Bauzá i jo no servíem els seus plans. Per això, m'enviaren a Capdepera de vicari, jo sempre havia estat rector. Allà en Mateu Gomila, es rector, va ser es primer sorprès perquè trobava que allà no hi feia falta altre capellà. Vaig veure que era que me llevaven d'Andratx, no que fes falta a Capdepera. L'acollida d'en Mateu i dels altres capellans de l'arxiprestat va esser magnífica. Els vuit anys d'estada a Capdepera foren molt rics en treball arxiprestal en equip i en participació de la gent.

Curiosament, vuit anys després, el bisbe en una excursió de s'estol Vidauba, m'agafà a part i em digué: "He pensat que siguis es Delegat d'Acció Social". Això em va sorprendre molt perquè feia vuit anys que no xerrava amb ell, però va ser molt sincer dient-me que ho havia dit a altres i no ho volgueren esser, per tant jo també hi vaig arribar de carambola. Jo només li vaig dir que era difícil substituir en Tomeu Bennàssar. Vaig estar quinze anys de delegat amb ell i sempre tenguérem una relació molt bona. A la vegada he estat desset anys rector de Galilea, una altra experiència inesborrable.

Vull afegir que sempre per tot on he estat he tengut uns companys capellans que m'han ajudat molt i m'he sentit molt enriquit, he après molt de tots ells.

Jo no m'he secularitzat, només he deixat de dir missa, d'ençà des juliol de 2001, i ja feia dos anys que treballava a Deixalles.

Es produeix un canvi d'impressions entre els presents sobre el tema dels papers i dispensa. Sembla que hi havia dos documents, un qüestionari que havia d'emplenar el qui demanava la secularització l'altre document és la resposta de Roma donant la secularització. No hi ha uniformitat entre els assistents secularitzats sobre com es va produir el procés a cadascú, uns no feren el qüestionari i altres sí. Qualcú pensa que el P. Seguí, MSSCC, que era qui se'n cuidava de les secularitzacions, no actuava de la mateixa manera i, en alguns casos, devia emplenar el qüestionari ell mateix.

Seguidament en Miquel Mascaró pren la paraula i diu:

Som de Son Carrió, un poblet molt petit, molt guapo. Llavors encara passava es tren i quan estàvem an es seminari, l'omplíem amb sos que venien d'Artà, Son Servera,

Manacor, Sineu, Petra, quan anàvem o veníem de vacances. Vaig néixer a Sant Llorenç, perquè mu mare era llorencina. Vaig anar a ca ses monges, després vaig tenir bons mestres. Vaig estar dos anys amb sa meva padrina a Sant Llorenç perquè érem quatre germans i llavors ho passàvem prim, després de sa guerra. Allà vaig anar a escola amb un mestre que nomia Nofre que mos ensenyava molt bé.

Més endavant en Tomeu Pascual va anar en es seminari, teníem de rector D. Gabriel Frontera, que era molt bon home i allà entre es seminaristes es va crear un bon ambient, a més d'en Pascual, en Puigrós, en Rafel Umbert i jo.

En es seminari m'hi trobava molt bé. Vull ressaltar dues persones que influïren en la meva anada an es seminari, sa meva padrina de Sant Llorenç, una santa dona, que tot lo que deia de paraula ho practicava ajudant a les persones que podia i que tenien necessitat. L'altra persona va ser mu mare.

Es seminari me va donar una cultura i sobretot vaig descobrir Déu. Un altra cosa, per mi molt important, fou s'amistat de persones que allà vaig rebre i que encara perdura; només algunes persones deixaren sa meva amistat quan vaig decidir secularitzar-me; ho vull dir perquè llavors en aquells moments es clero me va fallar..

Es meu primer destí va ser de vicari a Santanyí, jo era a Madrid a un curs de lo que es deia Mundo Mejor, quan vaig rebre es nomenament. A Santanyí ho vaig passar molt bé, fent de capellà, vaig fer molts bons amics. Jo deia, Déu no m'ha donat gran saviesa però m'ha donat unes qualitats humanes que m'ajuden molt per sa meva feina de capellà.

Mai no he fet distincions entre homes i dones en es sentit que tant me feia amb homes com amb dones, per mi tots som persones humanes, tant na Maria com en Pere.

Després vaig veure que es meu entorn clerical havia fet arribar cap al Palau alguns esquitxos en contra meva, però ningú, ni el Bisbe, ni es Vicari General em va cridar per demanar-me explicacions d'aquests esquitxos. Això va ser es meu final, però ja en parlarem més. Me vaig casar i vaig tenir dos fills (fill i filla) i ja tenc néts.

Segueix en Jaume Oliver, el quart convidat:

Jo som de Lluçmajor. Vaig entrar an es seminari quan tenia 13 anys, ja tenia tres anys de batxiller. Vaig estar en es seminari fins a segon de teologia, tenia vint anys i mig quan ho vaig deixar. Després vaig fer Filosofia i Lletres a Barcelona, vaig estudiar Pedagogia i tota sa vida he exercit de professor. A Barcelona vaig conèixer sa meva dona, na Pilar, que ara fa dos anys que va morir Tenc un fill i una filla i dos néts, fills de cada un. Estic jubilat, i estic molt relacionat amb molts d'amics capellans i altres companys que mos coneguèrem an es seminari.

Resumint he de valorar moltes coses positives que em donà es seminari i s'amistat que allà vaig tenir. Sempre ho he dit i ho he escrit. Vaig actuar sempre de bona fe. Hi va haver coses que me varen agradar i altres que no, però jo no hagués estat es mateix si no hagués passat pes seminari.

Intervé en Toni Bennàssar demanant a en Jaume i en Leoncio per què deixaren el seminari, i a en Biel i en Miquel per què deixaren el sacerdocí.

Comença en Leoncio i diu:

No vaig sortir per un motiu concret, són una sèrie de reflexions que una persona, quan ja s'ha fet més gran, es fa i se'n dóna compte i reflexiona sobre el seu futur. Jo vaig veure que es futur que m'esperava a jo era sa soledat, es no poder estar integrat dins sa societat. Per altra part jo havia viscut sa meva vida familiar i vaig creure que a dins sa meva vida també hi havia d'haver aquest sentit de família i sa soledat m'aterrava. Un moment donat vaig anar a D. Guiem Payeras i li vaig dir: "D. Guiem, això no és per jo". Sa meva sortida va ser traumàtica, jo ja havia rebut tonsura i ordres menors; allò va ser una campanada. Jo era conscient d'això. Realment me vaig despedir, no me'n vaig anar

d'amagat, vaig reunir es meus condeixebles i ses persones que érem amics i les vaig dir: "Escoltau, me sap molt de greu, però jo me'n vaig".

Crec que sa formació que mos donaven an es seminari era totalment aïllada de ses persones; això consider que és gravíssim. De tal manera era aïllada que quan vaig sortir me vaig trobar fora de lloc: On vaig ara? Què faig?

El que em va passar no tenia res a veure amb sa meva fe, perquè jo fe en tenia; així i tot vaig sofrir una crisi molt forta perquè no sabia per on prendre. Jo tenia sa música que me servia de desfogament però vaig sortir i no tenia estudis. Vaig anar al conservatori i em vaig examinar de tres o quatre cursos d'un cop. Em vaig integrar després en un conjunt musical i vaig actuar amb ells per espai de cinc anys. Això em va servir per guanyar quatre duros. Vaig conèixer sa meva dona i me vaig casar. Com he dit abans, en es mig any va morir es meu sogre i vaig haver d'integrar-me en es negocis familiars. Jo que m'havia matriculat a Filosofia i Lletres a Barcelona, ho vaig haver de deixar, perquè primer era sa família que sa meva formació. Com a resum a sa pregunta, puc dir que vaig veure que sa vida de sacerdot en soledat no m'anava bé.

Pren la paraula en Jaume Oliver i diu:

Es meu cas és curiós i poc conegut perquè ningú no ho esperava; n'hi va haver des meu curs —jo som des curs d'en Domingo Mateu, en Carmel Bonnín, en Biel Amengual Coll, etc.— que se varen estranyar molt. Jo he estat més de 35 anys sense dir es perquè. Jo me'n vaig anar a segon de Teologia, única i exclusivament, perquè D. Guiem Payeras va dir que me n'havia d'anar, única i exclusivament. Em digué que me n'havia d'anar que ell no me veia de capellà, que havia pregat molt i havia tret sa conclusió que jo me n'havia d'anar. Jo li vaig dir, idò per a Pasco me n'aniré. Això era en contra de lo que era es meu desig i sa meva voluntat que era de continuar. Tot fou molt desagradable. A la llarga, he reflexionat i així com tenc moltes coses que agrair an es seminari, moltes, paradoxalment he d'agrar a D. Guiem Payeras que me digués que no me veia de capellà ja que segurament lo que jo hagués fet, m'hagués ordenat, hagués estat bon capellà deu o dotze anys i segurament m'hagués secularitzat. Això ho dic perquè me conec, perquè he estat casat 43 anys, perquè veig altres des meu curs que ho han fet; se n'ordenaren 22, dels

quals en queden vuit o nou exercint es ministeri. Jo tenc molta necessitat afectiva i en es seminari la tenia totalment aparcada, a més es meu temperament i sa meva manera de ser no hagués aguantat.

A tots ens deixa perplexos la descripció d'en Jaume de la seva sortida del seminari, però es veu que així es feien les coses en aquells temps a la casa gran.

Seguidament intervé en Miquel Mascaró:

Ja he dit abans que me trobava molt bé a es Llombards. Més que sortir i deixar es sacerdoci, jo lo que volia era ficar en sa meva vida una dona. Me'n vaig donar compte que, com a persona humana, en Miquel necessitava aquest complement. Més que per tema de sexe, era tenir una companya, una amiga, formar una família. Jo quan vaig fer s'escrit des qüestionari de què hem parlat i el vaig enviar a Roma, vaig posar a baix, que si vengués es cas que l'Església decidís que podem tornar es que mos hem secularitzat, podeu comptar amb en Miquel. Si arribàs aquest moment només faria una pregunta: Vol es poble un capellà casat? Acceptaria si la resposta fos positiva.

Estant an es Llombards, un bon dia va venir un capellà, que també s'ha secularitzat, a la sagristia, i em dugué una carta i em digué que la llegís. Vaig llegir sa carta i me deia que a partir de tal dia no pots continuar dient missa. Li vaig demanar explicacions i li vaig dir per què es Vicari General —que era D. Guiem Fiol, molt bona persona— no ha vengut o no m'ha cridat; o ell o D. Rafael, el bisbe, que tenia un bon xofer, no m'han dit res directament i hem parlat. Es clergat de per allà devia saber cosa, quan els ho vaig dir, tots s'estranyaren, però ja vaig veure que solapadament hi havia hagut contactes dient coses que no eren certes, perquè és veritat que era amic de molts de matrimonis i freqüentava les seves cases, però puc dir que mai me vaig passar en el sentit sexual.

Aquesta carta va crear en mi una crisi forta, vaig quedar tot sol. Vaig anar a cas rector i li vaig demanar explicacions, ell digué que no en sabia res —era en Guiem Parera—. Jo li vaig dir tots estau enterats, tu, es que m'ha duit sa carta i es capellans de sa zona. Jo li vaig dir que es mateix evangeli diu que quan una persona ho necessita, vés i xerra amb ella una, dues o tres vegades, abans de criticar. Vaig parlar amb un amic meu que em digué que davant aquest fet hi havia dues postures possibles: deixar es sacerdoci o continuar exercint. Jo vaig decidir, per complir ses normes, deixar-ho anar i secularitzar-me. Ho vaig comunicar an es poble i a tots es meus amics. Ara bé sa meva manera de pensar i esser continua igual i estaria a una parròquia sabent que es poble me vol com a casat, amb sos fills, amb tots es meus problemes.

Segueix en Biel Pérez explicant la seva decisió:

Es meu procés és simplement diferent. Jo som d'efectes un poc retardats en moltes coses; ple de bona fe, ple de bona voluntat; som molt més ingenu de lo que pareix i ses coses les veig més tard. Poc a poc vaig anar veient que a darrera de moltes actituds, cada company meu se cercava petits móns on poder sobreviure. Veient això, jo m'estava qüestionant, "bé Biel i tu què fas?". Això me va dur a una crisi i un moment donat, li vaig dir a D. Teodor que volia deixar sa delegació. Ell em digué "no em facis això a mi em queden 4 o

5 anys, mos entenem i per què ara hem de crear un problema?" Jo vaig insistir dient-li que havia de resoldre uns problemes i no els podia resoldre essent delegat. Curiosament ell no em va demanar quina era aquesta crisi; vaig deixar de ser delegat. Vaig anar fent preguntes a companys capellans i seglars i vaig seguir un procés. I dins aquest procés hi havia na Maria, que estava a Càritas, i fèiem feina plegats. Jo aquest procés i decisió, sense l'acompanyament afectiu de na Maria m'hauria estat molt difícil; o potser no s'hauria produït. Quan vaig decidir casar-me amb na Maria, a nivell de molt altes instàncies me diuen: "Si te vols casar amb na Maria no hi ha cap problema, estima-la; mentre guardis les formes, arriba allà on la teva moral et permeti". Això me va sorprendre molt, jo intentava jugar net i em pensava que tots jugàvem a lo mateix. Això me va accentuar es procés. Sa sortida va ser difícil. Primer de tot, el discerniment interior i la presa de decisions. Per altra part, jo tenia mu mare molt major, però D. Teodor es va portar molt bé. Ell coneixia mu mare perquè sempre que telefonava a ca nostra i no m'hi trobava, feien sa xerradeta. Ell va explicar a mu mare el problema. Abans d'això D. Teodor m'ho havia plantejat com si fos l'apocalipsi: "Prepara't, perdràs sa feina, la gent és cruel, vos deixaran tots sols, etc." Quan li diguérem que la decisió estava presa, va canviar totalment de to; es va manifestar com l'amic de sempre.

En Toni Bennàssar, davant aquestes manifestacions d'en Biel, referides a jugar net o no, intervé contant una experiència personal: Quan jo vaig anunciar que deixava es sacerdoci, estava jo a Barcelona en aquells moments, un capellà em digué: "És per dones, Toni, que surts?" Jo li vaig dir que no i ell em digué: "Perquè si és per dones no importa surtis". Paraules textuais un capellà em va dir això.

En Garcia Mallada hi afegeix: Diuen que un 30 % de capellans mantenen relacions sexuals ordinàriament.

En Toni Bennàssar, per agilitzar un poquet la conversa, planteja un seguit de preguntes juntes: Reaccions que trobareu quan prenguéreu aquesta decisió a nivell familiar, a nivell clerical, a nivell de poble. Problemes que tenguéreu, com ho solucionàreu.

Comença en Miquel Mascaró dient:

Jo me sentia engegat, perquè només vaig rebre la carta que em deia que a partir de tal dia no podia dir missa. Me vaig donar compte i ma va arribar que s'havia escampat que jo m'entenia amb una dona. Vaig decidir passar a Palma i vaig estar a sa "Casa del Sacerdote". Allà hi havia D. Teodor, perquè feien obra an el Palau, i havia esta nomenat bisbe de Mallorca.

Vaig anar a veure D. Guiem Payeras demanant-li que m'ajudàs a cercar una feina. Eren moments difícils per mi, estava en una situació complicada i difícil; començant des del bisbe, D. Rafael, que me va enviar a

estudiar a Madrid dient-me: "Es mejor que te vayas fuera de Mallorca". Jo li vaig dir: "D. Rafael, si usted se quiere ir que se vaya, yo a partir de hoy ya no estoy bajo sus órdenes, si usted se quiere ir se vaya a su provincia y haga de obispo allí". Encara vaig afegir més: "Yo no soy un cerebritito para ir a la Universidad, porque lo que me dió la Universidad de Son Gibert, ya me ha bastado". Ell va quedar sorprès, però jo anava carregat perquè no havia vingut a veure'm ni es va interessar per mi, vaig ser jo que vaig demanar per parlar amb ell.

D. Guiem Payeras em va proporcionar sa primera feina que vaig fer, me'n vaig anar a vendre mobles, mobles PAMOMA, era d'un home molt amic seu des cursets de Cristiandat. Aquesta feina per mi va ser com un trampolín, vaig trobar un amic, en Pedro Galmés, un bon amic de Cas Concos, que tenia una Agència de Viatges, i em digué que volia que fes feina amb ell i que sa meva feina seria comercial, a fer clients. Ho vaig passar malament ses primeres setmanes. Després vàrem muntar una empresa que va ser Tramuntana amb en Toni Galmés i un cunyat seu. Mos va anar bé i comptàrem amb el suport d'en Miquel Alenyar que mos va ajudar amb préstecs des des banc on feia feina.

A Tramuntana vaig tenir dificultats per entrar a ses parròquies i an es clero. Me miraven i com si em mostrassin sa porta. No va ser així amb ses monges de la Caritat, ja que em coneixien perquè els havia donat exercicis, sobretot a Felanitx, elles m'obriren ses portes i vaig començar a tenir grups per organitzar viatges.

En Jaume Oliver pren la paraula i diu:

Vaig sortir des seminari i es meu familiars em digueren que fes lo que volgués. Mun pare em va dir: "I ara què faràs?". Jo li vaig dir aniré a estudiar a Barcelona. "I que tens dobbers?". No, li vaig dir jo, però faré classes particulars i demanaré beques. Diria que vaig trobar molta estranyesa entre la gent a Lluçmajor. Però jo vaig dir ara estudiaré, vull ser professor. Per altra part continuava col·laborant amb la parròquia.

No vaig tenir dificultats de feina. Es cap de cinc o sis anys que me vaig casar i ja havia acabat ets estudis, vaig tenir una Gestoria a Lluçmajor —tenc es títol de Gestor Administratiu, a més des de Llicenciat i es de Mestre—. És curiós que aquest de Mestre va ser es darrer que vaig tenir, perquè no l'havia pogut tenir abans perquè em faltava es títol des curs de la Victòria des Frente de Juventudes, el vaig fer quan ja teníem es nostre fill. Un bon dia se va aturar a Lluçmajor, a sa Gestoria, es bon amic Miquel Mascaró, i em va proposar per anar com a Llicenciat en Lletres al col·legi lliure adoptat, Bisbe Verger, de Santanyí. Jo li vaig dir que sí. Això mos va anar molt bé, jo guanyava 12.000 pessetes i sa meva dona 6.000. Jo no coneixia en Guiem Parera, però coneixia en Miquel i en Joan Matas que era s'altre vicari. D'aleshores ençà sempre he fet de professor.

En Miquel afegeix: I ho vull dir, tots dos feren molt bona feina i se'n recorden d'ells encara avui. També se'n recorden d'en Roberto Jara i altres professors i professores; aquest col·legi va agafar una gran altura. Ses dues forces, seglars i clergues, formàvem un grup molt bo.

En Garcia Mallada s'expressa amb aquestes paraules:

Com ja he dit abans, a ca nostra hi va haver un drama. Mu mare no s'aturava de plorar. Encara guard una carta que me va escriure i em deia: "Vuelve al buen camino, hijo mío". Allò era com si jo hagués fet un crim. Jo en aquell moment me vaig trobar com aquell que diu en pèl, de tal manera que, per poder començar a estudiar, me varen dir que ets estudis que jo tenia des seminari no servien per res; me convalidaven es cursos però havia de fer un examen de revàlida de batxiller, que vaig treure rascot, perquè hi havia un examen de Física i Química, que jo no en sabia res, però es Llatí i Grec em compensava i vaig aprovar. Després d'això no podia entrar a sa Universitat, vaig haver de fer es Preuniversitari an es mateix temps feia es servei militar, ja que D. Pep Sacanell em digué que me llevarien sa pròrroga i me cridarien a files.

Parlant d'aquest problema d'estudis que jo vaig tenir, vull reclamar, perquè encara això no s'ha resolt i el problema està vigent. Conec actualment un capellà que s'ha secularitzat. No sé si sabeu que sa cotització que fa es bisbat a sa seguretat social és molt baixa, de tal manera que un capellà se secularitza ara i no se pot acollir en es paro, com és es cas que jo conec.

Sorgeix un intercanvi de paraules sobre el tema. En Domingo Mateu comenta: Actualment es capellans tenen seguretat social, però abans ni tant sols això, teníem la Mutual del Clero.

En Biel Pérez diu:

Això és un tema de justícia. En es meu cas cobr molt poc de jubilat perquè se va cotitzar molt poc per mi quan estava en actiu. Si un capellà sa jubila i no està secularitzat sembla que des des bisbat el compensen, però es secularitzats ja grans, com és es meu cas, no tenen aquesta compensació i només cobren segons han cotitzat. Es donen unes desigualtats abismals, per exemple, entre un que ha fet classe i es que ha estat a parròquia sense fer altra feina, degut a sa cotització feta.

Continua en Garcia Mallada:

A més del que he dit, jo vaig començar a fer feina amb els negocis de família, vaig aconseguir es títol de corredor d'assegurances. Es dia següent de sa mort des meu sogre, que va ser una tragèdia per sa família ja que només tenia 48 anys, se presenten competidors des negoci d'assegurances a veure mem si volia vendre. Jo en aquell moment vaig tenir una il·luminació i les vaig dir que jo ara just acabava d'arribar i no tenia res decidit. Santa cosa, santa cosa!! Després en vaig poder imposar an es negoci, vaig fer molta feina i vaig arribar a aconseguir una cartera important.

A rel d'aquest assentament empresarial, vaig tenir, religiosament, una conversió. En aquell moment era important haver tret sa família des pou on havia caigut i aguantar es negoci. Una vegada aconseguit això, vaig reflexionar i vaig veure que jo tenia un compromís de fe, encara que llavors estava en stand by, i que a més de pagar impostos com empresari, havia de fer qualque cosa més. Vaig decidir crear una Fundació, que es diu Fundació Trobada. Li posarem aquest nom de Trobada perquè s'objecte principal era

crear un alberg de transeünts, un alberg de persones sense sostre; la vàrem crear per atendre a sa part forana de Mallorca, ja que aleshores només hi havia aquest tipus d'albergs a Palma. Està ubicada a Manacor, en es passeig des Ferrocarril. Sa Fundació s'ha anat expandint, ara ja tenim un conveni amb es Consell de Mallorca per dos anys, prorrogables per a dos més. Tenim també en marxa un altre projecte d'aliments per sa gent necessitada. També tenim un projecte de cooperació amb Paraguai per estudiants, Paraguai és es país més miserable d'Amèrica Llatina, la causa d'això és la manca de gent que tengui una bona formació d'estudis. Hi ha un missioner de Manacor que fa feina allà, i hem creat una subscripció de beques per ajudar an ets estudiants. Allà si no tens doblers no estudies i si no tens doblers te mors. Tant sa sanitat com s'educació públiques, que existeixen, però de forma molt rudimentària. Dins aquesta tasca estam, a mi no m'han ordenat de diaca però crec que tot lo que faig és una diaconia.

Comentant el que acaba de dir en Leoncio sobre diaconia, es produeixen dos petits comentaris. En Miquel Mascaró diu: Molt bé, es rebre el sagrament de s'orde està bé, però es poden fer moltes coses sense haver rebut aquest sagrament.

En Leoncio aprofundeix en el tema i diu: Record una entrevista que varen fer a IB3 on hi havia alguns capellans de sa diòcesi, varen dir que aquell model de clergat estava esgotat, o mos reinventam, o això està condemnat a desaparèixer.

Tornant a les preguntes plantejades, **intervé ara en Biel Pérez:**

Jo una de ses dificultats sèries era mu mare; comunicar-ho a mu mare era donar-li un gran disgust; a ella li queia tot un món, s'havia esforçat molt per tirar endavant es meus estudis, mun pare estava malalt des de que jo tenia onze anys, havia fet estalvis perquè a mi no em mancàs res a l'hora de dir missa nova, havia lluitat a lo bruto per treure es carro i li havia anat bé. Me va costar a mi dir-li, ja he dit que amb això el bisbe Teodor me va ajudar molt. Però, a més de mu mare, sobretot per a ella hi havia tot es rol social, el poble Pollença, familiars i amics. Va ser molt dur per ella i també ho va ser per mi.

S'Apocalipsi que mos havia avançat el bisbe no se va produir. Curiosament na Maria li va dir al bisbe que renunciava a tots es càrrecs, el bisbe va dir sí, t'accep sa renúncia de Directora de Càritas, però des cap de pocs dies li va dir que no acceptava cap renúncia més perquè me creia que hi hauria hagut qualche reacció i no se n'ha produïda cap. No hi ha dubte que el fet fou notícia però ses reaccions foren de determinades persones, curiosament de gent que defensava es celibat opcional i altres coses. Aquesta gent ha estat, a vegades, sa més resistent a tots aquests canvis i sa més reaccionària, segurament perquè només feia teoria.

En Toni Bennàssar demana a en Biel si va haver de deixar la feina a Deixalles. Ell contesta i diu: Jo allà feia feina civil, com una persona seglar i tenia un contracte laboral

a Deixalles, com a treballador, no com a capellà, però es meu dubte era que, així i tot, si me llevarien o no me llevarien, perquè Deixalles era de Càritas. El bisbe,estic segur que de bona fe, mos xantatjava amb sa feina: perdreu sa feina, quedareu a la intempèrie. Tant Deixalles com Càritas es mostraren sempre disposats a seguir mantenint-me contractat. Per raons internes de les dues institucions, vaig passar a Càritas i vaig fer-hi feina fins als 67 anys perquè em mancaven anys de cotització.

Vull fer un incís —*diu en Garcia Mallada*— es Vaticà, quan un se secularitza, li proposa: Mira, si tu demanes sa secularització, noltros no tendrem en compte res de lo que ha passat, de lo que has fet i tu podràs demanar feina allà on vulguis; ara si tu no te'n vas i noltros t'hem de reduir a s'estat laical, així no podràs fer feina a entitats eclesiàstiques. Això és una pressió que li fan perquè ell renunciï voluntàriament i l'Església queda bé.

L'Església és una societat paral·lela no és una societat encarnada dins es poble, això és lo que necessita l'Església, encarnar-se com Déu es va encarnar.

En Toni Bennàssar demana si coneixen alguns drames en alguns casos de secularitzacions.

Li contesta en Biel Pérez: Hi ha algun company nostre de fa cinc o sis anys que ha viscut una vertadera persecució. Feia feina a un col·legi religiós que li havien donat classes, tot seguit va anar qualcú al col·legi i les digué que no el podien tenir a fer classe. En canvi, D. Teodor es va preocupar perquè molts dels capellans que sortien tinguessin feina.

En Miquel Mascaró conta la seva realitat i dels seus coneguts d'anys enrere, dient: Hi ha hagut, temps enrere molt de casos dramàtics. Quan en Pere Barceló duia COSARESE BALEARS (Associació que defensa i ajuda als secularitzats), teníem reunions sovint, i en Pere va anar a Madrid a reunions i connectaren amb els polítics exposant es problemes econòmics d'aquest col·lectiu de secularitzats, molts ja majors, que no tenien el temps necessari d'anys cotitzats per poder-se jubilar. Jo encara cada mes em descompten de sa jubilació 70 € perquè me faltava un any i mig de cotització per poder-me jubilar; encara me falten 4 anys de pagar. Sa Conferència Episcopal, per llevar-mos de davant, mos va donar un caramel i mos va pagar un tant per cent. Lo que era molt llastimós era es món de ses monges que deixaven es convent, estaven sense seguretat social ni paga de res; era molt trist per elles si no podien trobar feina.

Som molts es secularitzats i l'Església no s'ha aturat a pensar, què en feim amb aquest grup? es grup que ha fet feina per noltros, és un grup de batiats. No comptam per res per l'Església.

Es un capital humà —*diu en Garcia Mallada*— que hi ha dins Mallorca d'ex-seminaristes i de capellans secularitzats és un capital que està desaprofitat.

Lo que diu en Leoncio —*afirma en Jaume Oliver*— a qualsevol empresa, a qualsevol multinacional que tengués es capital que té l'Església de Mallorca, capital humà, cultural, un capital format, sens dubte funcionaria de meravella. Haver passat pes seminari mos ha

enriquit en moltes coses. D'entre es distints grups, ex-seminaristes o ex-capellans, n'hi ha que han sortit amb una gran decepció, gran amargura o que han aparcat s'assumpte. Però tots es que fins ara hem xerrat hem demostrat que no només és compatible haver deixat es seminari o es sacerdoci, amb un compromís de fe. Jo vaig esser Delegat des Laïcat de Mallorca. Jo me sent membre, no totalment submís, però me sent membre actiu de l'Església de Mallorca. Repetesc, i n'estic segur, que es capital humà format per l'Església, és garantia que es continua estimant l'Església, sa fe i es nucli d'aquesta Església. Ara bé per una sèrie de prejudicis, una sèrie d'estereotips, un que ha estat capellà o seminarista pot despertar reticències; però això és fruit d'una estupidesa o de veure ses coses a l'antiga. Heu parlat d'un model d'Església esgotat i jo afegesc que el model de laïcat tradicional, que avui encara hi ha, és també un model esgotat. No hi ha dubte que per tocar una tecla d'aquestes, s'ha de tocar es conjunt de l'Església i aquí hi ha molts de problemes.

Per altra part —*diu en Biel Pérez*— aquestes reticències no són generals. Jo, per exemple, que estava de rector a Galilea, puc dir que he conversat amb casi tota sa gent des poble, han passat per ca nostra, han vengut a veure mu mare, sense cap problema. Es problema el té l'Església Oficial. Es meu sentiment ara és que jo hauria pogut seguir celebrant l'Eucaristia i molt poca gent hi hauria posat emperons. També és ver que jo, des de feia temps, feia un tipus de pastoral en què jo creia no muntava molts de "tinglados" amb es quals no creia. Ara, una trobada setmanal, viscuda, amb la gent que creia en Jesús, sí que hi era.

En Toni Bennàssar s'interessa per un altre aspecte de la temàtica i demana: Voltros heu tengut mai cap reparo en dir que heu estat en es seminari o que heu estat capellà?

No, mai —*diu en Miquel Mascaró*—. A vegades m'han dit: "Tu que no vares ser capellà?" Jo contest: No. Som capellà. Solen quedar tallats. Jo les dic que aquesta Església Oficial no vol que noltros exerciguem es ministeri.

Jo afegesc un altre matís —*comenta en Garcia Mallada*—. Quan se tracta que surten temes de fe, a vegades dins sa vida ordinària surten certes qüestions, jo sempre don per resposta lo que diu s'Evangelí. Qualcú em diu és que tu estàs tocat d'ala. Sí, jo es ver que vaig estar en es seminari, però això poc interessa, perquè lo important no és ni es capellà, ni el Bisbe ni el Papa, lo important és que siguin batiats i que creguin en Jesús de Natzaret. Això és lo important lo demás són jerarquies que no te donen més gaubança.

Jo voldria dir una cosa —*diu en Jaume Oliver*— que no l'havia pensada massa, però ara en aquesta conversa hi va bé. Si l'Església diocesana, universal, volia, en serio, una gran innovació, un gran canvi, una posta al dia, amb sos que hem passat pes seminari i amb sos ex capellans, hi hauria un gran focus de canvi i de millora per sa pròpia Església.

Jo pens —*diu en Biel Pérez*— que no és tothom que acceptaria aquests canvis. Crec que hi ha gent que no seguiria.

En Garcia Mallada, corroborant el que ha dit en Biel, afirma: Hi ha comentaristes en relació en es Concili que han afirmat, que es capellans d'aquelles generacions des Concili, són capellans que estan molt més avançats i molt més al dia que altres capellans nous que surten ara. Jo consider que això és molt perillós. Són submisos a Roma.

Tots hi estan d'acord amb les paraules que acaba de dir en Leoncio.

En Toni Bennàssar planteja la darrera pregunta: De què vos ha servit haver estat an es seminari aquells 10, 11, 12 o 13 anys, però no només per dir he fet aquesta carrera o treball, sinó en un altre nivell, és a dir, com m'ha servit per fer sa meva feina.

Jo començaré —*diu en Miquel Mascaró*—. Per a sa meva feina comercial me va servir molt perquè vaig haver de tractar uns col·lectius que eren més bé senzills, de poble. Jo vaig intentar tenir una mà esquerra per tractar amb sa gent i vendre es producte, diria amb un poc de polissonada. Jo havia d'aconseguir fer grups perquè anassin de viatge i havia de presentar ses coses que fossin atractives. Això m'ho va ensenyar es seminari. No m'ho varen ensenyar es professors, sinó es conjunt de tot, havia de tractar amb aquell i amb aquell altre. Va ser una assignatura que vaig cursar i que no estava escrita a cap llibre.

També me va ajudar es fet que amb sos estudis era més bé des sis tirant a cinc, això me va humiliar molt a dins sa classe i em va fer madurar. No era d'aquells que en Torres passava gust de sentir, an es pocs minuts que deia sa lliçó, me liquidava i deia: "Planas, sigue", i en Miquelet la s'havia d'empassar; llavors ell anava a en Soler i li deia: "A aquest el podeu marxar, no servirà per res". Amb aquest tema em varen putejar molt, vaig plorar moltes vegades.

Si ho recordau estudiàvem en llatí i D. Bartomeu Torres seguia sa tesis des llibre amb so dit per veure si li deies tal com estava escrit. Si sa tesis tenia quatre línies i en Miquel s'aturava a sa segona, ja feia xerrar en Joan Planas o un altre.

Un germà meu feia feina a GESA i vaig poder demanar una beca. M'exigien un 7 de promig, això va fer que en Miquelet hagués de passar moltes hores estudiant sa tesis en llatí —jo es puta llatí no l'he entès mai, frases aïllades, sí— resava es breviari i no entenia lo que llegia, però resava es breviari per escrúpols, fins que es darrers anys vaig dir: Tanca, Miquel, resem es salms en mallorquí, castellà o facem un salm amb la natura i alabem Déu.

Aquest tipus d'humiliació —*diu en Garcia Mallada*— és diu crueldat. Jo tenc un altre exemple. Un dia mos examinàvem, quan ja estàvem preparats me ve un superior, no me'n record qui era i me diu: "Escolta, no sé si tu te pots examinar". Li vaig demanar es perquè i em digué: "Perquè es de ca teva no han pagat es mes". Jo vaig quedar molt empegueït, devia tenir 12 o 13 anys. Es superior va veure que havia ficat sa pota i digué: "Supòs que pagaran?" Crec que sí, li vaig dir, lo que passa és que mun pare no cobra fins dia 30.

En resposta a la darrera pregunta, plantejada per en Toni Bennàssar, *en Garcia Mallada expressa la seva opinió*: Jo no sé si ha estat es seminari en si, perquè crec que sa base hi

era, però aquesta espècie de conversió que jo vaig tenir, fa devers 25 anys, que va ser retornar an es principis que jo havia begut an es seminari, millorant i sobretot estudiant. D'aleshores ençà no tenc altre tema de lectura que llibres de Teologia, sobretot es teòlegs més insubmisos, com González Faus, José Maria Castillo i altres. Això ha fet que dins sa meva vida i forma d'actuar, no només personal sinó empresarial, sempre me planteig, quan he de prendre una decisió, ho dic an es meus alumnes de catequesi, sempre pens, d'acord amb sos principis de s'Evangelí, què faria Jesús en aquell moment. Faig catequesi familiar, tenc un grupet molt bo i pens que això pot ser es futur. Aquest pensament sempre està present en ses meves actuacions tant amb ses relacions amb sos meus fills. A dins sa vida empresarial —tenim una empresa de 25 obrers—, lo més conflictiu és el personal, perquè són persones humanes i t'has de preocupar dels seus problemes personals i pensar què faig amb ells. Tenc sempre, com a referent, aquells principis que vaig rebre: sa comprensió, sa solidaritat, sa justícia i sa pau.

De manera gràfica puc dir que es seminari va posar en mi un caliu, un llevat, que en un temps va estar apagat, però que després va renéixer en la conversió de què he parlat.

Pel que fa a mi —*diu en Biel Pérez*— en es seminari jo distingiria dues etapes. Una etapa primera fins a filosofia, de por i ansietat com a conseqüència d'aquell món de disciplina. Havia de complir i complia —crec que mai vaig haver d'anar a besar sa mà a D. Miquel Moncadas, i el Sr. Amer i el Sr. Esteva em pegaren molt poques pessigades—. Això me va crear una capacitat de disciplina brutal. Llavors s'altre moment, va ser un moment de superar aquesta etapa. Per jo es seminari va ser una gran escola de socialització, una gran escola de responsabilitat, tot i que a mi mai me donaren càrrecs de molta responsabilitat, només "organització interior", que era, entre altres tasques, dur serradís, pala i granera quan un vomitava. Es missatge des seminari cap a mi no va ser aquell de "tu vals", no ho puc dir. Però sí que jo vaig xupar molt des seminari, li estic molt agraït. Malgrat hi hagués altres coses que no m'agradaven, he amnariat aquestes coses i he decidit no viure de ressentiment. No solament no m'ha fet nosa es seminari sinó que m'ha potenciat moltíssimes coses.

Jo —*diu en Jaume Oliver*— vull afegir una cosa. Es seminari, per descomptat me va proporcionar un aprofundiment en sa fe i una maduresa amb sa mesura que s'adolescència i joventut ho permetien. Per altra part me va donar una sèrie d'habilitats o competències, me va obrir a entendre tot allò que se referia a relació amb persones, en tracte amb els altres, respectar tots ets altres, saber escoltar, tenir empatia amb sos altres, tenir sentiments i veure problemes.

En sa meva professió de professor això m'ha ajudat molt. També m'ha ajudat molt en sa meva vida personal, sa meva vida de parella, sa relació amb sos meus fills. Compliment des deure, s'autocontrol, voluntat, responsabilitat.

Si bé tot m'ha ajudat però consider que era una formació massa individualista, no comptàvem amb sos altres, per exemple la vida de parella, també hem crearen un excés de responsabilitat i això ha fet que tinguem dificultats en fer participar els altres amb les nostres feines. Te cases i no te serveix per res lo que ha estat tan personal. Massa individualisme i massa responsable.

Les paraules d'en Jaume obren, entre tots, un seguit d'aportacions en relació al capellans joves d'avui i la gran diferència de visió de l'Església per part d'uns i altres, com exemple que pot clarificar la situació, és evident la diferència en la manera de vestir; tots els capellans joves vesteixen de clerman i els de la nostra edat no fan cas d'aquestes coses externes. Qualcú diu que els joves pretenen escalar posicions dins l'estament eclesiàstic.

El Papa Francesc vol, així ho va dir a la Cúria i les seves accions i missatges són clarividents, que l'Església deixi la parafernàlia vaticana i es posi més al servei del poble. Això serà difícil ja que són molt marcades les distintes actituds de les persones que som membres d'aquesta Església.

Abans d'acomiarar-nos en Biel Rosselló fa unes fotografies. Qualcú suggereix que n'enviem una al bisbe.

Volem agrair, sincerament, als quatre convidats les seves paraules i la seva disposició a col·laborar en la reflexió sobre la temàtica exposada. Gràcies.

Jaume Gual i Móra

TOT DEIXANT BRUSSEL·LES

Domingo Mateu

Juny 1971

Sol ponent del camí
vull cloure amb tu les parpelles,
per deixar en mans de la nit
les joies meves més belles
d'aquests anys de pelegrí.

La més fonda: la nuesa
de la pròpia veritat.

La més plena: l'aridesa
de viure la llibertat.

La més meva: la riquesa
d'estimar i ser estimat.

Veritat: m'has fet captaire
d'utopies i esperances.

Llibertat: m'has fet drapaire
de jous vells i d'enyorances.

Amor: fes-me cantaire
del nou viure que s'atansa.

DEIXAU, AMICS, QUE ARA US HO DIGUI

(...)

El temps mai no perdona. Tot i això
heus-la aquí, quasi intacta l'empremta inesborrable
d'aquells primers trenta anys.

La noble causa ons ho exigí tot:
el cap, el cor, el cos, el temps, l'amor, les heretats.
Res no li escatimàrem: gratuïtament, "amore Dei",
de la vida, n'esmerçàrem el primer terç.

Guitarem ara, sense rancúnia, sobre l'avenc que ens mig partí la vida,
fent-ne de l'ànima un gran estrall en descobrir
que aquell sublim, diví bagatge, arplegat durant tants d'anys,
de res no li servia a l'home a qui anàvem a servir.

Calia desaprendre tot allò que mestres fidelíssims
ens havien transmès amb la fermesa de segles.

Desposseïts dels trets d'identitat,
vagarejàvem arreu del món
escorcollant si els últims deus eren d'argila.

Dessublimats l'amor i altres instints,
ben aviat ens pujà al cap la febre dels quinze anys.
I de l'amor ridícul de deshora
passàrem a l'angoixa humiliant
d'haver de fer-nos homes, altre cop, a deshora,
tot just després de ser considerats com asenyors.

Deixau, amics, que ara us ho digui:
ens en sortirem gràcies a elles.
En solitari, no haguéssim suportat el nou camí.
Elles, ulls clucs, acceptaren el risc
de lligar-se de per vida a homes malsegurs,
brillants només per llurs passats,
vacil·lants vers un futur ingarantible.

Fent camí junts, gràcies a elles, ara sabem
com és de bo i d'exigent l'amor d'amant,
com és de dolç i tendre l'amor de mare,
quin gruix humà ens ha donat
l'amor d'esposa. Gràcies a elles.

Palma, cap d'any de 1993
Domingo Mateu Conti

L'EDUCACIÓ A ESPANYA

Jaume Gual i Móra

INTRODUCCIÓ

L'educació al nostre país ha experimentat en els últims quaranta anys un procés de canvi i modernització de gran envergadura. En aquest període s'ha recorregut un trajecte que, a la major part de països europeus, s'havia anat construint al llarg del segle XX, especialment arran dels clars avanços modernitzadors que es varen impulsar després de la Segona Guerra Mundial. A principis de la dècada de 1970, Espanya no havia superat el dèficit històric del nostre sistema educatiu, que ens mantenia allunyats dels països més avançats en el terreny social, en el cultural i en la creació d'instruments eficaços per a l'educació i la formació dels ciutadans.

A Espanya hi ha una tradició de canvi permanent de normes educatives, especialment les referides a l'educació secundària. Es deia, ja a finals del segle XIX, que no hi havia ministre, que es consideràs com a tal, que no hagués redactat la seva pròpia reforma educacional. Aquests vaivens legislatius encara s'han accentuat més a la segona meitat del segle XX i en els anys que duim del segle XXI.

Les causes d'aquests canvis són diferents en cada moment històric i tenen una relació, d'ençà de la democràcia, amb el partit polític que ostenta el govern. Aquestes causes, d'entre altres, constitueixen un element diferencial respecte a altres sistemes educatius occidentals que han gaudit de més permanència de normes legislatives. Indubtablement, el canvi constant de norma és un element que, en molts casos, pot estar justificat, però que introdueix un grau no menyspreable d'instabilitat en el sistema.

PRINCIPALS REFORMES EDUCATIVES EN DISTINTS PERÍODES

Deixant a part les modificacions que s'han fet a diferents nivells educatius, sobretot a Educació Secundària, Batxillerat i Formació Professional, així com les Lleis LODE (Llei Orgànica del Dret a l'Educació) de 1985 i la LOPAGCE (Llei Orgànica de Participació Avaluació i Govern dels Centres Escolars) de 1990, ens centrarem en les lleis que afecten més a l'estructura i els currículums del sistema educatiu.

Llei Moyano (1857)

La Dècada Moderada d'Isabel II (1844-1854) es va caracteritzar per les contínues reformes que sofreix el Pla general d'estudis de 1845, anomenat "Pla Pidal" (nom del que aleshores era ministre de Foment).

Quan els progressistes arriben al poder en 1854, és evident ja la necessitat de procedir a una norma que, amb rang de llei, reguli la complexa trama de la instrucció nacional. Progressistes i moderats conflueixen ara en el tema de l'educació, coincidint en les grans línies del sistema educatiu liberal. Encara que la divisió ideològica reapareixerà més tard amb Cànovas i Sagasta, sembla que per aquestes dates no són grans les diferències entre tots dos pel que fa a

l'educació. Això explica que bona part del projecte d'Alonso Martínez, fet en el bienni progressista, s'incorporàs a la llei coneguda com a Llei Moyano. Correspondrà per tant als moderats la glòria d'haver aconseguit consolidar el sistema educatiu liberal mitjançant una llei amb vocació de permanència —la llei es mantindrà en vigor més de cent anys—.

Claudi Moyano, que era un gran negociador, va aconseguir un acord entre totes les forces polítiques, excepte els grups més retrògrads de l'Església.

Aspectes més importants de la llei Moyano:

- Estableix una estructura dual de l'ensenyament: públic i privat.
- Atorga llibertat d'ensenyament i de creació de centres educatius.
- Unifica els diferents plans d'estudi.
- Afavoreix la secularització de l'ensenyament.
- Estableix l'ensenyança obligatòria (de 6 a 9 anys).
- L'Estat té el monopoli de l'Ensenyança Superior.

Nivells:

Estableix els nivells de Primària, Secundària i Superior, amb una administració sectoritzada, però sense cap connexió entre els nivells.

Llei Villar Palasí (1970)

Marc polític, econòmic i social:

El país es troba en un moment on el règim polític autoritari està en situació de descomposició.

Els anys 60 s'ha produït un desenvolupament econòmic important.

Certs sectors, encara de forma no massa oberta, demanden un règim democràtic. Un grup, dintre del mateix franquisme (1970), reclama llibertat econòmica, que no política.

Així es va engendrar la llei:

L'any 1968, el Ministre Villar Palasí, en el seu intent de reformar els estudis universitaris, se n'adona que això no és possible si no es comença la reforma des de baix.

Fitxa el senyor Diez Holschneider (com a Subsecretari) i a finals de gener de 1968 ambdós proposen a Carrero Blanco el Llibre Blanc de la nova llei. Només un terç del document parla de la reforma, mentre que els altres dos terços estan dedicats a una crítica del sistema educatiu vigent. Carrero Blanco no accepta la seva proposta.

Es produeixen dos fets històrics significatius: per una part, es declara l'estat d'excepció al País Basc, i per altra té lloc el procés de Burgos. Carrero crida a Villar Palasí i li dóna el sí. És el moment de netejar la imatge d'Espanya cara a l'exterior.

Aspectes més importants de la llei:

- Ensenyament comú a tots fins a 14 anys (EGB)
- Educació com a servei públic.

- L'estat n'és el màxim responsable.
- Es modernitza la metodologia.
- Va suprimir, per primer cop en el sistema educatiu, els exàmens finals de cicle o etapa (les revàlides), i va establir un sistema d'avaluació contínua.
- Sorgeix la nova FP. Es concep una FP acadèmica. Neix discriminada en relació a la procedència dels alumnes, ja que els alumnes que no obtenen el graduat escolar, només poden accedir a FP.
- BUP = Batxillerat Unificat i Polivalent. Es pretén que sigui propedèutic (seguir altres estudis) i també terminal (preparació per al treball). Els programes de BUP, aprovats l'any 1975, contradiuen ja la Llei. Es fa un pla en funció del professorat que es té.

Crítica a la llei:

La llei era bona però no es dugué a les darreres conseqüències, per:

- a) Manca de recursos econòmics (la llei s'aprovà sense els recursos necessaris). Havia d'haver anat aparellada amb una reforma fiscal.
- b) No és una llei democràtica, perquè no ho és el context polític en el qual es desenvolupa.

La LOGSE (Llei Orgànica General del Sistema Educatiu).

Història:

El PSOE, quan accedí al poder l'any 1982, no duia un projecte educatiu clar. Més bé havia programat una política de reformes educatives. El que es pretén és:

- a) El dret a l'educació per a tothom (un lloc per a cada alumne).
- b) Millorar la capacitat de l'ensenyança.
- c) Eliminar les desigualtats.

L'any 1985 es publica la LODE, Llei Orgànica del Dret a l'Educació.

Es produeix una nova vertebració del MEC: Compensatòria, Integració, Educació d'Adults, Política de beques, etc.

Hi ha temor a les reformes de gabinet i per això s'inicia l'experimentació amb petites reformes sobre el sistema educatiu aleshores vigent:

- Llei de Reforma Universitària.
- Educació Infantil.
- Cicle superior d'EGB.
- EE.MM. Es posa en marxa el que es diu "tronc comú".

L'any 1986: Es produeix un canvi total, un gir polític. Arriba al Ministeri d'Educació Àlvaro Marchesi. D'una política de reformes es passa a la Reforma General i Estructural (Orgànica). La OCDE (Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic), a l'informe del curs 1985/86, dóna l'empenta decisiva.

EL juny de 1987: Surt el Llibre Blanc de l'educació, llibre de consulta. Es deixa mal parada la Formació Professional.

Per això, l'any 1988 es fa públic el Projecte d'Ensenyança Tècnico-professional.

Els anys 1987 i 1988 s'estableix un Debat públic, mitjançant els *Papeles para el debate*. Arriba al Ministeri el ministre Javier Solana.

Ja a l'any 1990: Es presenta el Llibre Blanc per a la Reforma i del Disseny Curricular Base. Es redacta l'avantprojecte de llei, que segueix els següents tràmits: Consell General de la Formació Professional. Consell d'Estat. Sindicats (UGT i CC.OO.). Conferència dels Bisbes. Partits polítics. Parlament.

De l'avantprojecte a l'aprovació del Parlament va sofrir alguns canvis. Es publica la llei en el BOE de 4 d'octubre de 1990 (Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre) però la llei no es va començar a aplicar fins a l'any 1992, amb una implantació progressiva.

Alguns aspectes importants.

- Planteja canvis substancials en l'ordenació educativa amb modificacions profundes en els tradicionals plans d'estudis.
- Introdueix l'escolaritat obligatòria fins als 16 anys.
- Estableix un model comprensiu d'ensenyament-aprenentatge en les etapes obligatòries.
- Incorpora l'educació infantil al sistema educatiu.
- Es disminueix el número d'alumnes per aula, de 40 a 25.
- Les assignatures són impartides per professors especialitzats: llengües, música o educació esportiva.
- S'estableixen els següents cicles: Educació Infantil (0 a 6 anys); Educació Primària (6 a 12 anys); Educació Secundària Obligatòria, l'ESO (de 12 a 16 anys) i el Batxillerat, cicle no obligatori que comprenia la franja d'edat dels 16 als 18 anys, un període en què també es podria cursar la Formació Professional de grau mitjà.

Aspectes de l'aplicació de la LOGSE que la convertiren en problemàtica:

- a) L'ESO agrupà tots els alumnes entre els 12 i els 16 anys sota la responsabilitat d'un professorat de secundària, majoritàriament provinent del batxillerat anterior (BUP), poc preparat per atendre un alumnat tan divers.
- b) Com a conseqüència es va produir un rebuig ampli vers una ESO comprensiva.
- c) Els canvis culturals i sociològics produïts en el conjunt de la societat durant el darrer decenni del segle

passat, anaren clarament en contra de les fites de la reforma proposada, la qual cosa en va dificultar considerablement l'aplicació.

- d) L'escolarització de tot l'alumnat de secundària als instituts suposà un cost molt elevat en infraestructures, desplaçaments, menjadors, etc.
- e) El fet d'impartir docència a l'ESO fou un factor de malestar entre els ensenyants d'aquesta etapa.
- f) Els alumnes dels primers cursos d'ESO es veien prematurament immersos en un ambient acadèmic de predomini d'adolescents de més edat, amb les anticipacions consegüents de certs paradigmes conductuals.

La LOGSE començà el segle XXI tocada de mort, arrossegada per un corrent d'opinió que la feia responsable de tots els mals acadèmics, en especial del fracàs escolar, dels casos de violència que es poguessin produir als centres — s'arribava a dir que no calia escolaritzar obligatòriament els qui no volguessin aprendre—.

LA LOCE (Llei Orgànica de Qualitat de l'Educació)

Antecedents de la llei

Quan va arribar el Partit Popular al Govern central (1996), ben aviat hi hagué un primer intent de reformar la LOGSE, però, davant la manca de majoria parlamentària, la ministra d'Educació —Esperanza Aguirre— es va haver de conformar a crear una comissió per reformar les humanitats (1998), les conclusions de la qual no es varen arribar a aplicar, perquè no era aquest l'objectiu que realment pretenia assolir el Ministeri.

Quan el Partit Popular va aconseguir la majoria absoluta a les eleccions de l'any 2000, no va tardar gaire a elaborar una nova llei (LOCE, 2002), que derogava en gran mesura la LOGSE, però que tengué una vida ben curta, ja que fou substituïda per la LOE (Llei Orgànica de l'Educació) el 2006.

La llei es publicà i s'aprovà, per tant, gràcies a la majoria absoluta del PP al Parlament espanyol, el dia 24 de desembre de 2002.

Anàlisi de la llei

Es pretenia, sense aconseguir-ho, fer una llei que englobàs a tres lleis existents: La LODE, la LOGSE i la LOPAGCE (Llei Orgànica de participació, avaluació i govern dels centres docents).

El que es va aconseguir fou un “totum revolutum”, amb moltes llacunes i molts aspectes sense concretar. No hi ha dubte que calia canviar certs aspectes de la llei existent, cosa que s'hauria pogut fer sense necessitat de fer una nova llei.

Així i tot, la ministra Del Castillo va comptar amb el suport de part del professorat, desencisat de l'aplicació de la LOGSE i que no havia canviat el xip en relació a sistemes educatius anteriors; amb la patronal de l'ensenyament privat i amb els sectors més integristes de l'església espanyola.

Crítiques a la llei

a) La LOGSE va ser criticada i substituïda per una nova llei sense que, prèviament, se'n fes cap avaluació seriosa.

b) La llei no entrà a fons en una reordenació del sistema educatiu; més aviat, establia reformes en alguns aspectes clau i de gran sensibilitat que servien per:

- Desmantellar el sistema curricular, que no havia funcionat a la major part dels centres, i substituir-lo per un retorn a programes escolars de la dècada dels setanta.

- Permetre la possibilitat d'establir itineraris en l'Educació Secundària Obligatòria, sense arribar als models diversificats, imperants als països amb sistemes no comprensius.

- Suprimir la promoció automàtica de curs.

- Implantar proves finals (revàlida) en el batxillerat, a més de reformar les proves per a l'accés a la universitat.

- Modificar alguns aspectes tècnics de la LODE i la LOGSE, de menys pes.

La LOE (Llei Orgànica de l'Educació)

El Govern del PSOE canvià la LOCE per la LOE, també sense consens, però va mantenir molts criteris de la primera, en un intent compartit de fer oblidar la LOGSE.

La llei va ser aprovada al Congrés dels Diputats amb el vot a favor del Partido Socialista Obrero Español (PSOE), Convergència i Unió (CiU), Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), Euzko Alderdi Jeltzalea (PNV-EAJ), Iniciativa

per Catalunya Verds (ICV), Coalición Canaria (CC) i Eusko Alkartasuna (EA), el vot en contra del Partido Popular (PP) i l'abstenció d'Izquierda Unida (IU), Bloque Nacionalista Galego (BNG) i Nafarroa Bai (NA-Bai). Es va publicar al Boletín Oficial del Estado el 4 de maig del 2006.

Estableix en el seu preàmbul que té com a objectiu adequar la regulació legal de l'educació no universitària a la realitat actual sota els principis de la qualitat de l'educació per a tot l'alumnat, l'equitat que garanteixi la igualtat d'oportunitats, la transmissió i efectivitat de valors que afavoreixin la llibertat, responsabilitat, tolerància, igualtat, respecte i justícia, etc.

Novetats més importants que planteja la llei:

a) La llei inclou l'assignatura d'Educació per la ciutadania i mantén l'assignatura de religió com a oferta obligatòria pels centres, però optativa per als alumnes.

b) L'avaluació ocupa un paper important a la llei, perquè de cada vegada hi ha més consciència de què la qualitat d'un sistema educatiu està estretament vinculada amb la seva valoració.

c) La normativa permet superar el curs amb totes les matèries aprovades o amb dues suspeses com a màxim.

d) Es blinden els ensenyaments comuns que han d'impartir-se en totes les comunitats i que han de ser entre el 55 al 65%, segons les comunitats amb llengua cooficial o no.

e) Un altre aspecte molt important que vol atendre la llei és l'equitat, que es vincula amb l'esforç i que ha d'involucrar tots els centres finançats amb doblers públics en l'escolarització de l'alumnat amb dificultats.

f) Per complir l'anterior, es regula l'admissió dels estudiants, de manera que s'atindrà una adequada i equilibrada distribució entre els centres dels alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu.

g) Es plantegen diverses mesures per cercar una homogeneïtzació cap al centralisme. Un exemple d'aquest centralisme recuperat es pot advertir en la concessió de les beques per part del propi Ministeri, deixant al marge les Comunitats Autònomes.

h) No hi ha d'haver discriminació en funció de raça, sexe, religió, etc., però segueixen existint institucions docents solament de nins o de nines.

La LOMCE (Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa)

Aquesta llei ha estat la proposta de reforma de les dues lleis socialistes (LOGSE i LOE) a les quals el PP sempre s'ha oposat.

Fou aprovada per la majoria del PP al Parlament Espanyol el 9 de desembre de 2013.

Aquesta llei en realitat és la primera del Partit Popular, ja que la LOCE, promulgada l'any 2002, a la legislatura del president Aznar, mai no es va aplicar ja que es va derogar quan va arribar el PSOE al poder, l'any 2004.

Anàlisi de la llei

- a) Els objectius de la llei Wert són l'estandardització i la uniformitat del servei educatiu a tot l'àmbit estatal.
- b) El control absolut d'aquest servei per part del govern central.
- c) La quantificació extrema del rendiment escolar en unes poques matèries —amb la consegüent generalització de criteris numèrics de retiment de comptes—.
- d) Pretén l'assoliment d'una certa eficiència superficial per la via de la protocol·lització dels processos educatius.
- e) Instaura un sistema d'objectius, d'organització i gestió en què els centres educatius, l'alumnat i el professorat són gestionats a distància per l'Estat a través d'uns protocols tancats de contingut, procediment i avaluació.
- d) El Ministeri d'Educació es converteix en el gestor com si es tractàs d'una empresa multinacional centralitzada.

Crítiques que ha rebut la llei

La llei no està feta pensant en les persones.

No té en compte el professorat, a qui tracta com a mer executor d'un dissenyi superior, cosa que representa una instrumentalització condemnada a generar una insatisfacció de dimensions gegantines.

Pel que fa als alumnes, és del tot aliena al fet que són persones dins d'una estructura social concreta i íntegra, i que cadascun és important i únic com a individu, com a aprenent i com a ciutadà.

La llei manifesta una nostàlgia de l'ordre perdut, que pot ser comprensible però enganyós i fatal per prendre decisions. El món canvia més ràpid que no pas la manera d'imaginar-lo, que tenim els adults. La nostàlgia a més de contraproduent, és patètica.

La pròpia naturalesa del llenguatge emprat a la llei demostra és una "Llei d'Ordeno i Mando", que està redactada mirant la història d'Espanya pel retrovisor d'una concepció de les relacions educatives desafortadament centralista, uniformitzant i reglamentista.

Alguns aspectes que podem considerar més negatius

- a) És una llei sense justificació ja que no s'acompanya d'una anàlisi rigorosa del sistema educatiu.
- b) És una llei partidista ja que es tracta d'educar exclusivament segons les concepcions ideològiques del PP.
- c) És una llei molt conservadora. Ho ha dit el ministre: "Se eliminan del currículum todos los temas conflictivos". Per tant l'educació deixa de ser reflexiva i crítica.
- d) És una llei neoliberal, destinada a mercantilitzar encara més el sistema educatiu. Nombroses mesures tenen com a finalitat encoberta la privatització del sistema educatiu.
- e) És una llei podem dir cínica, amb un discurs que tracta de culpar el sistema educatiu dels mals que té la societat actual.
- f) És una llei classista que reforça la segregació per classe social i ètnia a partir dels catorze anys, ja que recorre als centres especialitzats (bilingües, d'excel·lència, etc.) i al "talent" dels millors. Per altra part, admet centres segregats per sexes.
- g) És una llei que afavorirà aquests "talents" i expulsarà del sistema els alumnes dels grups socials més desfavorits.
- h) És una llei recentralitzadora, ja que retalla fortament les competències de les Comunitats Autònomes.

Actualment es qüestiona per part dels diferents estaments de la comunitat educativa la llei i es demana que s'ajorni l'aplicació ja que els currículums nous s'han publicat amb molt de retard i encara les Comunitats Autònomes han d'inserir els aspectes propis en els mateixos currículums.

CONCLUSIÓ

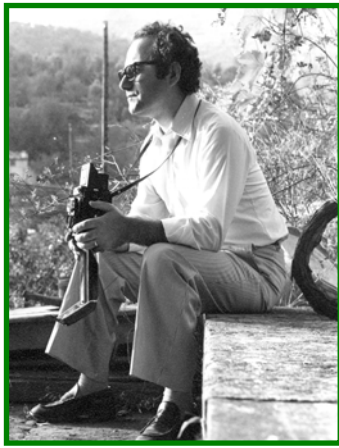
Realment és una pena que a Espanya no s'hagi pogut dur endavant, amb el suport i acceptació de totes les forces polítiques, un Sistema Educatiu que pugui durar molt de temps i no ens vegem destinats a reformes i més reformes que no es consoliden perquè el partit que guanya les eleccions i governa ja té previst derogar la llei existent i promulgar la seva pròpia llei.

Aquest dies es parla de tirar endavant, mitjançant llei orgànica, un Pacte d'Estat per lluitar contra el jihadisme, com ha conseqüència dels atemptats que han tingut lloc a França. Quan serà que els partits polítics d'àmbit estatal, comptant amb els partits d'àmbit autonòmic, escoltant tots els estaments que conformen la Comunitat Educativa, els sindicats i els diferents sectors socials i econòmics, tirin endavant un Pacte per a l'Educació, mitjançant una llei orgànica consensuada, amb unes pautes per a la seva avaluació que garanteixi propostes de millora constant. Per altra part vagi acompanyada d'un estudi econòmic seriós per a la seva aplicació. Que així ho vegem aviat.

El nou equip de redacció reunit dins l'apartament d'En Biel, a la residència sacerdotal, per preparar aquest número de Modèlics i modelicons. Palma, 11/02/2015

Domingo Mateu

ENTREVISTA

A

Joan Bestard Comas

UN PONT D'IL·LUSIÓ I SAVIESA ENTRE LA GENT I L'ESGLÉSIA

Joan Bestard Comas. Lloseta, 1940. Llicenciat en Teologia i Doctor en Ciències Socials per la Universitat Gregoriana de Roma. Llicenciat en Ciències polítiques i Sociologia per la Universitat Complutense de Madrid.

El mes d'octubre de 1951 inicia els estudis eclesiàstics en el Seminari de Mallorca. El 20 de juny de 1965 és ordenat de prevere. Poc després de la seva ordenació es trasllada a Roma on hi resideix fins l'any 1970 per cursar les dues llicenciatures de la Universitat Gregoriana. L'octubre de 1970 inicia la prestació de serveis ministerials com a vicari de la Parròquia de l'Encarnació de Palma i, a la vegada, s'incorpora a l'equip gerent del Seminari coordinat per Pau Oliver per exercir els càrrecs de formador dels joves de vocació tardana i professor de Doctrina Social de l'Església. El mes de març de 1974, en els cinc mesos de ser nomenat rector de la Parròquia de l'Encarnació en substitució d'Antoni Roig, és designat vicari episcopal de la zona territorial segona, que comprèn Palma, des de les avingudes fins al Pont d'Inca i Marratxí, Bunyola, Deià i Sóller. De 1980 a 1986 exerceix a Madrid el càrrec de director del Secretariat Nacional de la Comissió de Pastoral de la Conferència Episcopal Espanyola. El 1986, el bisbe Teodor Úbeda li atorga el càrrec de vicari general de la diòcesi de Mallorca, responsabilitat que aconsegueix fins l'any 1999. De 1998 i fins el 2004 va presidir com a degà el capítol de la Seu de Mallorca i ara n'és el canonge en actiu més antic.

Actualment continua en actiu com a canonge i responsable de les obres de la Seu, exerceix els càrrecs de delegat diocesà de Pastoral de Turisme i de professor de Sociologia i Doctrina Social de l'Església al Centre d'Estudis Teològics de Mallorca i a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Mallorca.

Reflexions cristianes radiades

En una primera etapa i durant 16 anys, Joan Bestard ha tingut una intervenció radiofònica diària per difondre breus reflexions cristianes a través de les següents emissores:

1983-1985, Ràdio Nacional.

1985-1997, Cadena COPE.

1998-1999, Ràdio Popular de Mallorca i Menorca.

En una segona etapa, del 2008 al 2013, ha difós les darreres reflexions radiades en el programa *Alborada* de Ràdio Nacional.

En el diari *Última Hora* publica quinzenalment els dijous una breu reflexió escrita en la secció *Punto ético*, on encapçala cada article amb un títol diferent.

Publicació de les reflexions radiades en 11 volums

Editorial Narcea, 3 volums: 1989, 1991, 1994

Editorial Espasa Calpe, 2 volums: 1996, 1998

Editorial San Pablo, 2 volums: 2000, 2007

Editorial PPC, *Invitación a pensar. Reflexiones cristianas para cada día.* 2008

Editorial PPC, *Aprender humanidad. Reflexiones cristianas para cada día.* 2010

Editorial PPC, *Elogio de lo ético. Reflexiones cristianas para cada día.* 2012

Editorial PPC, *No pierdas la esperanza. 365 reflexiones cristianas, una para cada día.* 2014

Ara prepara una nova publicació sobre les virtuts humanes.

Altres publicacions

Globalización, Tercer mundo y Solidaridad. (Tesi doctoral) Estudio comparativo entre los *Informes del Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo* (PNUD) y los documentos de la Doctrina Social de la Iglesia (DSI). Edit. BAC, Madrid, 2003.

Corresponsabilidad y participación en la parroquia. El consejo pastoral parroquial. PPC, 1999

Diez valores éticos. PPC, 2005

Concertam l'entrevista per al matí de dia 10 de març d'enguany. Ens espera a casa seva, un sisè pis d'un edifici del carrer d'Antoni Frontera. Plàcidament asseguts en la quietud de l'estança elegida, de seguida ens acull confiadament l'amic Joan, de gust i de bon grat, amb la mateixa delicada amabilitat que la tebior lluminosa del sol de març que s'escola avui per l'alt finestral. La conversa flueix calmosament i espontània i discorre sobre les preguntes amb la senzillesa i claredat de qui posseeix la preuada certesa d'un enteniment madur i el sediment d'una saviesa bastida a poc a poc al llarg de molts d'anys de vida i de reflexió.

Possiblement el contacte sempre constant, de cinquanta anys, amb la terra i el tarannà alemany han acabat per contagiar-li l'afany d'expressar-se seguint sempre l'ordre, la justesa, la precisió, l'equilibri i la fondària del pensament propi. La facilitat natural amb la qual empra aquests conceptes al llarg de la conversa fa entreveure amb claredat l'excel·lència i la bondat de la persona d'en Joan com a professor docent que és i l'habilitat pròpia com a autor de l'abundosa oferta radiada i escrita de pensaments i reflexions de caire cristià. Sens dubte, mantenir amb ell una conversa com aquesta és no sols un immens plaer sinó amarar-se espontàniament de la convicció personal que s'hi sent bé en el que ha viscut i viu encara i que fa amb gust allò que diu i manifesta.

En acabar la lectura de l'entrevista, sabrem del cert que no pot ser més precís i exacte el resum que ens dóna ell mateix del seu recorregut vital i ministerial dels cinquanta anys de prevere: una gran il·lusió pastoral, una visió de conjunt de l'Església espanyola, la maduresa pouada a l'etapa de vicari general i l'alliberament de les altes responsabilitats eclesials per enllestir a Roma la tesi doctoral.

- 1. El dia 20 del pròxim mes de juny, els condeixebles del curs 1965 complireu el 50è aniversari de la vostra ordenació de preveres, excepcional oportunitat per trobar-nos en aquesta amical conversa i girar la ullada cap enrere per assenyalar les fites més cabdals del teu llarg recorregut pel camí del servei ministerial. Abans d'entrar de ple en l'entrevista, dóna'ns una pinzellada d'allò que et sorgeix espontàniament a l'esperit quan et trobes a punt de tocar amb la mà l'alt cim argentat dels 50 anys de ministeri.**

El que més record d'aquests 50 anys és la petjada que va deixar en mi el bisbe Teodor, perquè vaig estar 25 anys en el seu costat, primer quan, estant jo a Madrid, ens telefonàvem cada dia i després durant els 13 anys de vicari general. Aquesta petjada d'un pare, d'un mestre i d'un amic que va ser per mi don Teodor me va marcar. Amb els seus germans, que encara viuen, amb na Nieves i amb la seva germana Maria. Aquesta personalitat me va marcar perquè dels 50 anys de prevere, són 25 anys amb ell, matemàtic, 25 anys amb una persona despatxant cada dia, molt. I, això sí, estic agraït. És allò que més recordaria d'aquests 50 anys que, com tu dius, celebrarem.

La meva Missa nova va ser el dia de Sant Pere, que llavors era festa el dia 29 de juny, a Lloseta. I enguany dia 28, que és diumenge, celebraré a Lloseta els 50 anys amb un refresc per a tota la gent, a la plaça. A Lloseta hi tenc tots els germans i ara quasi cada setmana els dissabtes de capvespre vaig a Lloseta. Serà una bona festa, molt guapa. I l'endemà surt cap a Alemanya, perquè si hi ha una cosa que també m'ha marcat, seria la segona, és que durant 50 anys, sense fallar cap any, he fet una substitució a Alemanya, a l'estiu, cada any. El primer any vaig anar a Münster (Westfalen). Va ser l'any 1965, quinze dies després de ser ordenat. Vaig anar-hi de substitut a un centre estudiantil que tenia un capellà a Münster (Westfalen). I enguany, el 2015, si Déu ho vol, aniré a una parròquia de Weilerswist, una ciutat que està entre la regió de Trier (Trèveris) i la de Colònia. Allà m'hi trob molt bé. Ja fa 6 anys que hi vaig. I enguany allà, a més de celebrar els 75 anys d'edat, que així mateix és rodó, i els 50 de la meva Missa nova, celebraré els 50 anys de fer substitucions a l'estiu a Alemanya. 50 anys és un rècord. He anat per diferents ciutats alemanyes: vaig començar per Münster, vaig anar a Berlín, a Hamburg, vaig anar molts d'anys a Colònia. Perquè a Colònia vaig esser substitut durant 33 anys del rector de Sant Miquel de Colònia, que havia estat condeixeble meu de socials, a Roma. Ens férem molt amics i em va dir: si vols que jo tenguin vacances, tu has d'emprar les teves per venir a substituir-me. Bé, bé, ja vendré. I tant si era vicari general com si era vicari episcopal, no he fallat mai. L'agost i part del juliol eren sagrats: me n'anava a Alemanya.

Seria la segona cosa que més m'ha marcat dins el meu sacerdoci. Jo darrerament he casat fills d'escolanets meus del principi i, per tant, és una relació amb moltes famílies alemanyes. I la llengua alemanya m'ha servit molt per la meva tasca a la Seu. Continuu tenint allà molts de contactes.

2. Jaume Balmes i Romano Guardini, dos dels il·lustres pensadors més citats a les teves obres, varen ser dos convençuts creients, el primer en el segle XIX i el segon en el XX, i, a més, dos sacerdots “amb un sentit profund d’Església.” ¿Com definiries per al sacerdot d’avui aquest sentit d’Església?

Varen ser dos homes extraordinaris i tenien un sentit d’Església molt ferm i un sentit molt universal. Balmes va ser un pensador social, va viure del 1810 al 1848. Tenia 38 anys quan va morir. I una cosa que explic als meus alumnes de Doctrina Social de l’Església és que Balmes va ser cridat per Joaquim Pecci, aleshores era nunci a Malines (Bèlgica), i que anys després va ser el famós papa Lleó XIII i qui va escriure la “*Rerum novarum*”. Es va fixar en els escrits socials d’aquest capellà català, el va enviar a demanar a Brussel·les i durant quatre dies va fer unes conferències als bisbes i capellans belgues sobre la qüestió social d’aquell moment. Per tant, Balmes per a mi és un predecessor de la “*Rerum Novarum*” d’una gran vàlua.

I Romano Guardini, per a mi, és un italià-alemany, pel llinatge Guardini és italià, però els seus pares varen emigrar a Alemanya i ell, tot i que va néixer a Itàlia, pràcticament ho va mamar tot i va fer els seus estudis teològics a Alemanya. I a Alemanya se’l respecta moltíssim, com a un gran liturgista i a la vegada un gran home d’Església, que feia de pont entre la societat actual i l’Església, entre l’Evangeli i l’Església. A Alemanya, en dir Guardini és dir un dels nostres.

Crec que aquest sentit per al capellà d’avui seria justament aquest relacionar Església i món. I de fet això ha estat per mi la meua vida. A les meves assignatures que he donat “Sociologia de la religió i doctrina social de l’Església” sempre he intentat fer un pont entre la vida normal de la gent i l’Església: com l’Església ha de donar respostes concretes a aquesta gent i mai pot consentir donar respostes a preguntes que ningú li fa. És molt perillós anar donant respostes rutinàries a preguntes que ningú ens fa. És lo pitjor que ens pot succeir. Per tant, per donar respostes a les preguntes que fa la gent, s’ha de conèixer aquest món amb tota la seva realitat social i sociològica, amb profunditat, viure l’Evangeli de Jesús, que per a totes aquestes realitats sempre serà llum i sempre serà orientació.

Ah, una cosa d’en Guardini: és la gran figura intel·lectual de l’Església. Ell va ser un pont per acostar molts d’intel·lectuals de les universitats civils. Perquè les universitats alemanyes són civils totes, però l’Església té un reconeixement de la teologia dins la universitat civil. I el rector de la facultat de teologia pot arribar a ser el rector de la universitat civil, tal qual. I per tant, en Guardini això ho va cuidar molt i sempre li agrairan aquest pont que va fer entre la universitat i l’Església. Aposta els cit a tots dos i per això surten moltes cites d’ells dos perquè els estimo molt.

3. En un fragment de la reflexió número 8 del teu llibre “Invitación a pensar” comentes això: “La pereza intelectual y moral es típica de la sociedad de hoy, una sociedad de consumo que nos ha dado todo pensado, programado y hecho”. Segons el teu parer, ¿quins són els principals trets característics amb què podríem definir la societat d’avui, referits especialment a les joves generacions?

La societat de consum és una societat que a les noves generacions els ho ha donat tot fet, menjat i triturat i correm el perill de ser víctimes d’aquesta mateixa societat que nosaltres hem creat. Per tant, la societat de consum que, com escaló darrer d’una societat

organitzada de protecció, comercialització, consum, és una cosa bona, normal, secular, allò que és perillós de la societat de consum és que es convertesqui en un esclavatge de l'home, en venerar i "absolutitzar" tant el consum que ens trobem després amb gent robotitzada, que ho troba un poc tot fet, malgrat la crisi, i després no sap com sortir-ne d'aquesta roda.

És curiós que la societat de consum sigui causa i efecte del nostre tarannà. Nosaltres l'hem produïda i a la vegada ens modela a nosaltres mateixos. Una manera d'actuar i pensar que moltes vegades és més quantitativa que qualitativa i, per tant, resulta una societat perillosa si li deixam fer el joc.

4. D'acord amb les dades d'una recent enquesta publicada a "Quaderns Gadeso", referida a política i corrupció a les nostres Illes, es donen els següents percentatges: un 43,5% considera que la política a Balears és dolenta; i un 33,1% la considera molt dolenta. Un 33,1% valora la qualitat del nostre sistema democràtic de molt deficient i un 84% considera necessari i urgent lluitar contra la corrupció.

A partir d'aquestes dades, ¿quina és la teva pròpia visió de la política amb què som governats, de la qualitat de la nostra democràcia i de les fatals conseqüències derivades de la tant vigent corrupció?

Jo admir els homes que amb consciència i amb dedicació es donen a lo polític. Perquè la política és un camp difícil, però un camp necessari. Cuidar de la "polis", això és la política, cuidar del bé comú oblidant el propi, això seria l'ideal. El que passa és que darrerament, més que ajudar a servir els altres, se'n serveixen d'aquesta política. Però jo estic convençut que es fa necessària una profunda regeneració política a Espanya. Aquesta regeneració política just pot venir d'un fort sentit democràtic, d'un sà sentit de la tolerància vers l'altre. Aquesta política servidora del bé comú és més necessària que mai i, si aquesta política no la sabem fer, corre el perill la nostra societat de faltar-li les bases fermes de direcció, d'orientació. No podem viure dins una societat desorganitzada, qualcú s'ha de cuidar del bé comú i l'ha de procurar en lo possible. Aquest bé comú no és el bé públic, ja que hi ha una distinció entre bé comú i bé públic. Un bé públic és una escola, un teatre municipal, l'Ajuntament, una carretera. Un bé comú és aquell conjunt de condicions que fan possible la realització de tota persona i de totes les persones de la societat. Per tant, el bé comú és aquell conjunt de condicions humanes, socials, econòmiques, polítiques i culturals que fan possible una societat més justa i habitable, una societat més solidària. Per tant, el bé comú no és un bé dels polítics, no és un bé material de la societat, sinó que és aquell conjunt de condicions que fan possible que la persona humana sigui més persona i que tots puguin arribar a ser persones.

Aquesta distinció entre bé comú i bé públic és molt important perquè el bé comú és el sùmmum de la raó de ser de la política. Si no cerquen aquest bé comú, els polítics sobren. Com que els polítics no poden sobrar, aquest bé comú s'ha de realitzar. Necessitam polítics i partits polítics pel sol fet que no tots pensam igual.

Ara, a mi m'admira, per exemple, d'Alemanya que siguin capaços de fer una gran coalició i en canvi aquí pareix que ha de venir la fi del món si pacten uns amb els altres. No dic que pactar amb els extrems no sigui una tonteria, que és impossible, però sí pactar amb els qui tenen moltes coses en comú. Per tant, a Alemanya és possible saber governar pactant amb els liberals, perquè hi ha una altra cultura política. Per a un alemany és impensable que el qui ha obtingut més vots no governi. I aquí miram si entre tots els qui

no governen tenim més vots que l'altre i que aquest quedi a l'oposició. Això a un alemany no li entra, no. Allà el qui té més vots governa, amb l'ajuda d'altres o simplement amb l'ajuda puntual d'altres o fent coalició amb altres, els qui estiguin més aproximats. És el cas dels pactes de la senyora Merkel. Va dir: jo pos aquestes condicions i els socialistes, el senyor Siegmund Gabriel, va respondre: jo pos aquestes altres. Arribaren a uns punts comuns i funcionen bastant bé. Ja l'ha fet dues vegades aquesta gran coalició n'Àngela Merkel: va tenir el 2008 una coalició amb els socialistes, després va governar amb els liberals, que són més dreta que ella, i ara torna governar amb els socialistes.

En ocasió de celebrar a Mallorca una d'aquestes cimeres normals i corrents de la Unió Europea, entre Espanya i Alemanya, el 31 de març de 2008, vaig mostrar la Seu als presidents Zapatero i Merkel. Després del dinar que varen tenir en el palau de l'Almudaina, demanaren per veure la Seu i ja me tens en Zapatero i ella entrant dins la Seu amb els seus respectius ministres. En visitar la Capella del Santíssim, jo vaig intentar explicar en alemany l'obra de Miquel Barceló. "Brot und Fisch Vermehrung": multiplicació dels pans i els peixos, vaig dir. I ella me contesta: "Kapitel sechs von Johannes". Capítol sis de Joan.

De seguida, vaig pensar: la filla del pastor protestant. Ella és filla d'un pastor luterà i d'una mestra d'escola i quan tenia 3 anys se'n varen anar d'Hamburg cap a la part oriental. I quan jo li dic, multiplicació de pans i peixos, ella de seguida me contesta: ah, Kapitel sechs von Johannes. I Zapatero feia així i no sabia de què parlàvem.

Aquesta foto és del diari "La Razón" i la vaig trobar tan expressiva que la vaig retallar i la vaig posar en aquest quadret. Però t'admira que pugui dir-te una cita bíblica amb aquesta naturalitat. És una foto molt guapa: ella demana explicacions aquí i ell també vol parlar i jo els explico a tots així com puc. En el fons es veu la Capella del Santíssim.

- 5. La reflexió 76 de "Invitación a pensar" acaba amb aquesta afirmació, referida al paper humanitzador de la dona: "Una sociedad en donde los puestos directivos sólo estén ocupados por hombres adolecerá de auténtico humanismo." I fonamentes aquesta consideració en la següent cita de Henrik J. Ibsen: "Nuestra sociedad es masculina y hasta que no entre en ella la mujer no será humana."**

¿Creus que aquest pensament s'hauria d'aplicar igualment a la nostra Església?

Crec que la nostra Església ha de fer moltes passes dins aquesta línia de protagonisme de la dona, perquè la dona és un complement imprescindible i mentre que no la

introduïm plenament dins la societat, amb els mateixos drets i deures, a la nostra societat li faltaria humanisme.

A Alemanya proposen que, a partir de l'any que ve, almanco a tots els consells d'administració de les gran empreses hi ha d'haver com a presidenta una dona. Per llei, per quota; cosa que no m'agrada. M'agrada més per mèrit; però ells diuen, ho fem per llei perquè arribi a ser estímul per mèrit. Perquè jo dic, ah això torna a ser la quota i tot això; però després hi vaig pensar i vaig dir, uep, això de ser estímul per mèrit fa avançar la societat. Va ser una gran notícia. Jo escolt, a través d'internet, i veig cada dia tres vegades les notícies d'Alemanya i va ser la gran notícia del dia. La quota actual és potser d'un 12% i volen que arribi a ser un 30%, a tots els consells d'administració de les grans empreses que, al front, posats a votar, hi hagi una dona.

I, per tant, a l'Església aniria molt bé aquest sentit d'humanitat que podria donar la dona, que ja té molt de lloc la dona si vol fer feina, però no està massa institucionalitzat, no està massa regulat, jo crec que s'hauria de donar molt més, que el papa Francesc, amb aquesta frescor que té, vagi donant passes, perquè això a vegades no se pot fer, però sí, sí.

6. Al llarg de 25 anys, de 1974 a 1999, exercires càrrecs de gran rellevància, primer com a vicari episcopal territorial durant 6 anys, a continuació, altres 6 anys com a director, a nivell estatal, del Secretariat de la Comissió Pastoral de la Conferència Episcopal Espanyola i finalment ocupares el càrrec de vicari general de la diòcesi per espai de 13 anys. Fes un breu resum del que t'aportaren cada una d'aquestes complicades i compromeses responsabilitats eclesials que et van ser confiades i valora la presència, el suport i la proximitat de l'enyorat bisbe don Teodor en la gestió de tals càrrecs.

El primer càrrec de tots va ser de tipus diocesà. Una cosa curiosa de l'Encarnació és que vaig ser vicari d'en Toni Roig i, quan en Toni va demanar d'anar-se'n, vaig exercir 5 mesos de rector de l'Encarnació. El bisbe, el març de 1974, va establir les vicaries territorials i me va dir: hauries de continuar donant una mà a l'Encarnació, però a la vegada has de ser vicari territorial. Poc després, va entrar a l'Encarnació Joan Darder, com a successor meu, i en Teodor Suau; però jo vaig ser rector de l'Encarnació durant cinc mesos.

De la primera part de vicaria episcopal, que és aquest bloc de sis anys, allò que més record és la il·lusió amb què vaig prendre aquest càrrec. Per mi, va suposar un estímul per a molts d'arxiprestats perquè vàrem provar de fer diferents estudis sociològics i un sobre la família, tres llibrets fets aquí com a estudis sociològics d'aquesta realitat i sobretot me va encantar, dels sis primers anys meus, el contacte que tenia amb els arxiprestes i amb la base de les comunitats. No hi havia reunió d'arxiprestat que no hi fos present. Me vaig fer no sé quantes vegades les voltes del Coll per anar a Sóller. Allà hi havia aquells dos al·lots joves, que eren una monada, en Llorenç Lladó i en Paco Munar, diaques a Sóller, i en Bartomeu Bennassar, en Pansa, que n'era el rector; jo els vaig donar una mà en tot. Després, record amb encant la figura de don Joan Ferrer a Sant Marçal, que reunia els capellans de tota aquesta altra zona d'aquí.

Per tant, aquest primer càrrec a nivell diocesà me va donar il·lusió per treballar amb els capellans, il·lusió per fer materials, il·lusió per fer una setmana de pastoral urbana, que fèrem en el Seminari Nou.

El segon bloc de Madrid me va obrir horitzons. Vaig veure que l'Església espanyola era qualque cosa més que Mallorca. I vaig tenir ocasió de visitar, almanco una vegada i

en ocasions dues, totes les diòcesis d'Espanya, 65, totes, perquè t'enviaven a demanar els mateixos vicaris, perquè jo organitzava les reunions dels vicaris episcopals de tot Espanya, una vegada a l'any, a Majadahonda, i allà fèiem amistat i després, durant l'any, te cridaven per fer xerrades i anava visitant, en nom de don Teodor i de la Comissió, les diferents diòcesis d'Espanya i això em va donar una visió de conjunt i me va fer molt de bé, lo de Madrid. L'etapa va concloure amb el Congrés d'evangelització i home d'avui del 85, un congrés a nivell de tot l'Estat espanyol, que també em va ajudar molt. Quan va acabar el Congrés, vàrem fer el llibre-resum i, per primera vegada, me vaig llançar a publicar-ho per Catalunya, en català, des de Madrid, pel País Basc, en basc, des de Madrid, per fer veure la pluralitat de les diferents comunitats.

Va ser una satisfacció poder servir a l'Església espanyola des de la Conferència Episcopal. Vaig tenir sort també: a mi em va nomenar en Tarancón i al cap d'una any i mig ve en Gabino Díaz Merchán i el tenc durant cinc anys i després tenc com a secretari, que era el nostre enllaç, en Fernando Sebastián. Jo vaig tenir la sort de tenir gent molt valuosa i molt connectada amb don Teodor i de la mateixa línia de don Teodor.

Lo de la vicaria general va ser una sorpresa per mi. Jo feia comptes de continuar a Madrid en aquella secció o en una altra. Hi vaig anar per pastoral, però podia fer pastoral social o apostolat seglar. M'haguessin pogut posar en un altre departament; però va ser don Teodor, ell ja se trobava major i el president d'aquella Comissió era n'Osés, i me va dir: ara que ja no som el president, podries tornar a Mallorca. Bé, d'acord, vaig respondre. Torn a Mallorca i vaig començar dia 1 de juliol de 1986 i fins el 1999, tretze anys de vicari general. En aquest càrrec, sí que vaig estar molt en el costat de don Teodor, perquè havia de coordinar els altres vicaris, en Miquel Gual, en Sebastià Salom, en Joan Darder, en Bartomeu March, que ja ho havia esta abans. Jo els havia de coordinar si no hi havia el bisbe. Jo feia més cap a la Casa de l'Església i ells guiaven el dia a dia per l'arxiprestat. Crec que era una fórmula molt bona, tenint molts de capellans. Ara és una fórmula molt difícil de dur a terme. El bisbe Xavier ha optat per una altra fórmula. Bé, don Teodor, en aquell moment, va optar per una fórmula molt comú a l'Església espanyola més renovada. Moltes de diòcesis mitjanes i grans optaven per aquesta fórmula de vicaries episcopals i una vicaria general.

Per mi, el període de vicaria general va ser una etapa de maduresa, d'escoltar molt els capellans, d'anar sovint per les parròquies quan m'enviaven a demanar, de donar una mà al bisbe quan ell no arribava a tot i me deia: tu confirmaràs aquí mentre jo confirmaré allà. Ens ho repartíem.

Va ser una etapa de maduresa i, en acabar, el 1999, un gran descans: deixar vicaria general i tancar-me a Roma per fer la tesi.

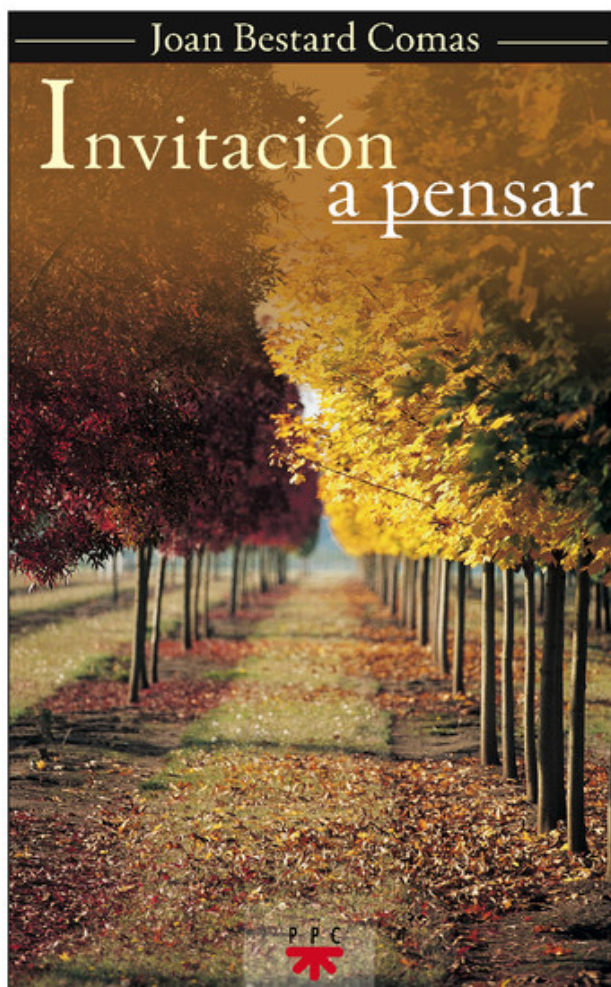
La tesi va ser un estudi per comparar els Informes del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) amb les dues encíclics socials que més tocaven aquest tema, la "Populorum progressió" i la "Sollicitudo rei socialis". Vaig fer aquesta comparació dels 11 toms de la ONU amb les encíclics citades, tres anys de molta feina. La tesi es va publicar finalment a la BAC.

Me va acabar de madurar per fer-me càrrec de les classes. I tot això no ho deixat encara. És vera que, a partir dels setanta anys, ja et posen com a capellà o professor emèrit, però com que no hi ha ningú en cosa de doctrina social de l'Església i sociologia, m'han demanat de continuar-ho fent i ho faig. Sí, m'hi sent bé i ho faig amb gust.

En resum: gran il·lusió pastoral, visió del conjunt d'Espanya i finalment aquesta maduresa que em va donar la vicaria general i l'alliberament que va ser per mi poder-me dedicar a enllestir la tesi.

7. En la introducció del volum “Invitación a pensar” hi deixes constància d’aquesta categòrica afirmació: “*El fet de pensar ens humanitza*”. I, de la mà d’Aristòtil, fonamentes així aquesta asserció: “*Som allò que pensam i ens convertim en allò que diàriament reflexionam*”. Fidel a tals principis, has dedicat bona part del teu temps a crear i fomentar el pensament i la reflexió. Sembla que el 2013 va finalitzar la teva darrera col·laboració en l’emissió de breus reflexions cristianes a través del programa “Alborada” de Ràdio Nacional, després d’haver participat durant 16 anys en l’emissió diària, a través de Ràdio Nacional, la COPE i Ràdio Popular de Mallorca i Menorca, de selectes reflexions cristianes, la publicació escrita de les quals s’ha editat en un total d’onze volums. Explica el que has volgut aconseguir amb aquesta tan generosa i intensa dedicació a la difusió radiofònica i escrita del pensament cristià.

Jo pensava que, per començar el dia, després es va repetir l’emissió a mitjan dia, fer una reflexió a la gent que convidàs a començar el dia amb esperança. En el principi, es deia “Con la luz de la mañana”. Això m’ho vaig prendre molt seriosament. La història de l’emissió de reflexions i d’intervencions en els mitjans de comunicació social va venir de la següent manera: En el 85, setembre, jo em trobava a Madrid organitzant i preparant el “Congrés d’evangelització i home d’avui”, que es va fer del 8 al 14 d’aquell any. El matí del dia dos o tres de setembre, estant jo en el meu despatx donant els darrers retocs, sent un senyor que anava d’habitació en habitació de la quarta planta d’Añastro, on tots són directors, i entrava i sortia i tothom li donava carabasses. Demanava una intervenció per ràdio de dos minuts el matí de cada dia. Arriba al meu despatx, toca i me diu: he anat oferint a diferents persones la intervenció radiofònica i me diuen que no. ¿T’interessa? Faré un esforç, vaig contestar; però me permeti que no comenci demà perquè el bullit del Congrés em té fins aquí. No, no, d’acord, em va dir. ¿Quin dia acaba el Congrés? Dia 14. ¿Podries començar dia 15 o dia 16? I així vaig començar. Me diu: vostè intenti donar un sentit d’esperança, parli del món, de la fe, sempre dels diferents problemes humans, però sempre de d’una perspectiva cristiana. Clar, bé, bé. M’agrada aquest sentit, perquè si hagués de fer una cosa pia, fins i tot en el bon sentit del terme, em trobaria endidat. Ara, si me demanen reflexions humanes, psicològiques, pedagògiques, socials, econòmiques i

polítiques des d'una perspectiva humana, m'apunt. I així ho vaig anar fent i així són tots els temes.

A l'habitació me gravaren els set dies primers, tota la setmana cossera, de dilluns a diumenge. Jo calcul que en els 11 toms publicats hi pot haver un parell de mils de reflexions. Per cert, aquelles reflexions que no m'agradaven massa una vegada fetes no entraven en el llibre. Per tant, són més les fetes que les publicades. El darrer tom, "No pierdas la esperanza", en té 365, una per cada dia de l'any.

Aquest gènere curt, radiofònic o periodístic, que connecti amb la gent des d'una perspectiva humana i cristiana, vaig trobar que valia la pena fer un esforç. Bé, la primera etapa varen ser 12 anys, cada setmana, tots els dies, a COPE per cadena. I per tant, on me trobàs havia de gravar. Quan me n'anava a Alemanya, havia de cercar tècnics que me volguessin gravar quatre o cinc setmanes seguides. I si me trobava a Mallorca, anava a Ràdio Popular d'aquí; si me trobava a Madrid, anava a la ràdio de Madrid; i si no podia anar a cap de les dues parts, venien a gravar-me a ca nostra.

Aquest és un gènere que pareix que a la gent li ha ajudat. I sobretot he tengut l'ajuda d'una sèrie d'autors a cada una d'aquestes obres. A darrere, baix d'una paraula mare, per exemple, justícia, he anat ampliant la reflexió: justícia en l'empresa, justícia en la família, solidaritat, amb els pobres, amb els més acostats, solidaritat tal i tal. I després posar un número a cada reflexió. A la impremta no li duu cap treball, perquè si ho haguéssim de fer per pàgines tornaríem "locos". La numeració va molt bé. I això me consta que ha tengut una bona acceptació i s'han fet diferents volums i d'alguns diverses edicions. Primer va ser l'editorial Narcea, tres volums; després, Espasa Calpe, dos volums; editorial San Pablo, dos volums; i PPC que ja en duu quatre o cinc volums i no amolla. Ara mateix estic preparant una nova publicació sobre virtuts humanes.

8. Per acabar, digues en quines activitats docents i en quines tasques eclesials segueixes en actiu, tot i tenir ben pròxim el compliment dels 75 anys.

Segueisc en actiu a la Seu, on tenc una missa de cara al públic, sempre des de fa deu anys, a les 7 del vespre dels diumenges; també vaig sempre a la missa conventual, la de les 10,30 h, i la presidesc quan me toca, per torn. A més a més, a la Seu som l'encarregat d'obres. He d'estar en contacte amb les autoritats i sobretot amb els arquitectes. Continuu fent això.

Segueisc en actiu, ben igual com a l'any setanta, donant les classes del Seminari, tant als seminaristes CETEM, com als alumnes d'ISUCIR, el vespre. Bé, com a càrrec diocesà, continuu com a responsable de la Delegació de Pastoral de Turisme: m'encarrec de fer uns materials en diferents idiomes per a totes les parròquies turístiques. Una vegada a l'any, reunesc tots els rectors turístics per acordar línies d'actuació. Tenim preparats rituals del matrimoni, baptisme i, confirmació en diferents llengües per quan se presenta un estranger el puguin atendre i tenguin els materials adequats en l'idioma propi. Aquesta és la feina que em va comanar don Teodor quan vaig tornar de Roma i ja no era vicari general. Continuu duent aquesta Delegació, tenc el despatx a la Casa de l'Església i tots els rectors de parròquies turístiques que vulguin alguna cosa saben on m'han de trobar. Que han de celebrar en anglès les noces d'un estranger o el baptisme d'algú i no tenen ningú per fer-ho en aquest idioma, m'ho demanen i els envii per ordinador el ritual corresponent. Són coses que una diòcesi turística necessàriament ha de tenir.

Per tant, jo, en aquests moments, en actiu tenc la Seu, un càrrec diocesà, la Delegació de Pastoral de Turisme, i les classes del Seminari.

Mn. Antoni Maria Alcover i el temple de Son Carrió (II)

Rafel Umbert

De les tres grans curolles que Mn. Antoni Maria Alcover duia entre cella i cella respecte al seu estimat poblet de Son Carrió, una ja la tenia aconseguida: la fundació d'un Convent de la Congregació de Germanes Franciscanes Filles de la Misericòrdia. La segona, la més ambiciosa –la construcció d'un nou temple- la tenia enfilada. I la tercera – la fundació d'un Convent de Pares Franciscans- no la deixava de la mà. Beneïda caparrudesa la de D. Toni Maria!

Deixàvem la primera part d'aquesta col·laboració amb la solemne benedicció de la primera pedra del nou temple. Presència del Bisbe Campins, autoritats de tot color i el sermó de campanetes de Mn. Miquel Costa i Llobera. Festa i sarau per llarg.

Seguim ara el fil dels esdeveniments. El solar del futur temple estava marcat, però restava el més important: aixecar el temple i això no era gens fàcil. Entre la benedicció de la primera pedra i la benedicció del nou temple passaran gairebé 8 anys. Anys de treballs, però també d'il·lusió. Aquell petit poble de pagesos, sense doblers, però amb braços revenguts i amb una decisió envejable, conduïts pel seu guia i animador, D. Toni Maria, foren capaços, lentament, d'anar enllestint aquell gran projecte que Mn. Alcover havia dibuixat. Un reconeixement respectuós i agraït pels meus avantpassats, paisans i familiars que hi posaren els sabers i les mans.

L'endemà de la col·locació de la primera pedra, ja tenim D. Toni Maria rondant pel solar del futur temple. No li escapa cap detall. Seguim l'any 1899.¹

Maig, 23.- Som vengut de Manacor.

He escrit an en Pep nostro que facen el magatzem per posar les eines i coses delicades de l'obra (pàg. 150).

Maig, 25.- He escrit an en Pep nostro que diumenge vénga en Cupa (serà el mestre d'obres) per rebre instruccions de l'obra de l'església de Son Carrió (pàg. 152).

Ens podríem demanar quantes hores degué dedicar Mn. Antoni a la confecció dels plànols de la nova edificació. Segur que moltes. Per la seva vena d'arquitecte corria, sens dubte, tot un capdal d'idees i de coneixements que havia begut en la contemplació de tantes esglésies en les seves eixides, especialment en el que es referia a l'art romànic. El que escriu a continuació és la tònica dels seus dies de descans de Cúria. I es repetirà en nombroses ocasions.

Maig, 28.- M'he passat tot lo dia dibuixant en els plans de l'església de Son Carrió (pàg. 152).

---

^{1 1} Totes les cites d'aquest treball, com a la primera part, corresponen al llibre *Antoni M. Alcover Obres Completes I. Quatre anys de Vicari General, 1898–1902*. Editorial Moll Mallorca 2003.

Juny, 1.- Diada del Corpus. Tot lo dematí he feta feina en els plans de l'església de Son Carrió. El Bisbe diu que entre aquests pobles que ha recorreguts en Visita Pastoral (Llucmajor, Campos, Santanyí, Felanitx, Manacor, Artà i tots els llogarets dels mateixos) resulta que és necessari començar-ne tres o quatre, d'esglésies. Hi ha per espessar-se les ganes (pàg. 154).

Juny, 3.- He mostrats els plans de Son Carrió, amb les modificacions i augments introduïts, an el Marquès Sureda, i encara hi hem afegit més (pàg. 155).

Juny, 4.- Me'n som anat a Manacor per coses de l'església de Son Carrió (pàg. 155).

Estic segur que el dia 5 de juny de 1899 fou per a Mn. Antoni Maria Alcover un dia ple d'emoció. No era la primera pedra ni la benedicció. Era la primera filada de cantons. Ara començava realment la construcció.

Aquesta emoció l'expressa ell mateix amb senzilles però sentides paraules.

Juny, 5.- Me'n som anat a Son Carrió, i he trobats els mestres que ja picaven cantons per començar a posar-ne. Hem tretes les plantilles dels talussos dels àbsides i les del redó dels mateixos àbsides.

Han posada avui decapvespre la primera filada de l'àbside major. De manera que avui els picapedrers han començada l'església. Déu faça que els mateixos la puguen acabar i nosaltres ho vegem. Amén (pàg. 155).

Juny, 6 (pàg. 156)

Som anat a Son Carrió, i he vista la primera filada posada.

Són venguts el Batle i el Mestre de Sant Llorenç a veure l'obra, i n'hem parlat llargament.

Despeses d'eines i honoraris del delineant. Té esment de tot.

Juny, 8.- He comprats per l'obra de l'església de Son Carrió un verduc per serrar cantons, de vuit pams de llarg i un d'ample, que m'ha costat tretze pessetes i mitja, una mola per molar els picapedrers les eines, de quatre pams de diàmetre, que m'ha costat vuit pessetes, dues raspes per raspar cantons, de dues pessetes cada una, i

llavò sis llimes que han costat tres pessetes i vuitanta-cinc cèntims. Tot ho hem encaminat a Son Carrió (pàg. 156).

Juny, 14.- He enviades tretze pessetes an en Guillem Puig, delineant, que me posà en net damunt paper-tela el solar o planta de l'església de Son Carrió (pàg. 159).

Han passat poc més de dues setmanes i ja torna fer la torniola per Son Carrió.

Juny, 23.- Men som anat a Manacor i a Son Carrió, i he trobades les obres que fan via: ja n'hi ha un parell de filades de l'àbside gran, i el petit de la banda del camí ja pega per la cinta: ja estan fets tots els fonaments de la capella de comunió (pàg. 162).

Aquí queda constància de la solemnitat de la festa de Sant Joan i del ball de Sant Joan Pelós i els dimonis a Son Carrió i de la festa a l'esglesieta de Son Negre. “*De passada*” aprofita per pegar una ullada pel clot de grava i animar els joves i al·lotes que treuen grava. Ben segur que s'ho prenen com una diversió.

Juny, 24.- Diada de Sant Joan. He predicat a Son Carrió, i han ballat Sant Joan Pelós i dos “dimonis” de Sant Antoni ballaven amb ell per honrar la festa: la gent anava a l'aire. Són anats a ballar a ca les Monges, que no ho havien vist mai (pàg. 163).

Juny, 25.- Som anat a predicar a l'esglesieta de Son Negre, a on hi havia festa grossa de la conclusió del mes de Maria i del Cor de Jesús. Hi ha hagudes prop de tres-centes comunions, i tants d'hombres com dones. Llavó han tret una joia de cinquanta sorts: ha produïdes cent pessetes per l'obra de dita esglesieta. Hem dinat a Ca-na Berga, i al capvespre cap a Son Carrió. De passada nos som aturats a un clot de grava on hi havia el Vicari,² dues monges i una cinquantena d'al·lotes i altre tant de fadrins que picaven i treien grava per l'església, i carros en traginaven. Som anats a romandre a la Torre Nova (pàg. 163).

Juny, 26.- Missa dita, som anat a Son Carrió, a on hem tret la plantilla del basament de les columnes que hi ha d'haver en el portal de la sacristia i capella de comunió. Les obres fan via. Hi ha replegades per dita obra 986 pessetes i se'n són gastades i passades en compte 439. De les restants me n'he dutes 325 per depositar-les en la sucursal del Crèdit Balear de Manacor a fi de tenir-les segures; hi he afegides les vuitanta de la subscripció d'aquest mes (pàg. 163).

Juny, 28.- He comprat un compàs d'acer, de prop de tres pams, set pessetes m'ha costat, per l'obra de l'església de Son Carrió (pàg. 164).

Juliol, 4.- He escrit an el Vicari de Son Carrió que diga an en Cupa, el picapedrer de l'església, que vénga, i li explicaré les plantilles que li he fetes i se'n durà el basament d'una columna que he fet de fang perquè los servezca de guia (pàg. 166).

Les entrades que D. Toni Maria fa al seu dietari durant els dos mesos d'estiu d'aquest any 1899 són breus i pràcticament giren en torn al mateix punt: “*Nos ne som anats a veure l'obra de l'església de Son Carrió*”. “*Me'n som anat a Manacor, som passat per Son Carrió, i l'obra de l'església fa via*” “*Som anats a veure les obres de Son Carrió: han feta molta via*”.

Li preocupa la mà d'obra gratuïta. Per això apel·la a la faixina. Ell mateix ho explica.

Agost, 25.- Nos som vists amb lo Batle de Sant Llorenç i el Tinent de Son Carrió, i m'han promès que faran fer faixina (dietes de carro i jornals de persona que imposa l'Ajuntament a tots los veïns) a l'obra de l'església (pàg. 184).

---

² Mn. Bartomeu Janer Tomàs, de Randa, Vicari de Son Carrió en tres períodes: 1º del 21-10-1880 al 11-08-1886; 2º del 01-06-1892 al 14-12-1900 i 3º del 01-09-1907 al 02-10-1913.

Agost, 26.- *En Miquel* (es refereix al seu germà jesuïta, P. Miquel Alcover) *ha proposades algunes modificacions en els plans de Son Carrió, molt oportunes* (pàg. 185).

Comencen les obres de la sagristia. Servirà de moment d'aixopluc per als picapedrers.

Agost, 27.- *Avui capvespre han fetes les escombres i decantada la terra per començar la sacristia del costat de l'Evangeli, de Son Carrió. Que la vegem acabada prest, si convé* (pàg. 185).

Resulta curiós que els picapedrers haguessin d'aturar les obres per no poder suportar la calor. Degué ser un setembre molt calorós.

Setembre, 24.- *He predicat a Son Carrió excitant la gent a fer via a les obres de l'església, que ara estan aturades perque els mestres a principis d'aquest mes hagueren de deixar perque no podien suportar la calor que feia. Ara que el temps s'és refrescat hi tornaran. Hi ha una partida de cantons traginats* (pàg. 197).

Octubre, 9.- *Amb lo Marquès hem vistes les obres de Son Carrió. L'àbside major ja té cinc o sis filades, el de l'epístola onze o dotze, el de l'evangeli tres o quatre, i la sacristia d'aquesta banda cinc o sis. El Marquès ha trobat que la cosa anava bé i que podien seguir* (pàg. 204).

Octubre, 17.- *He enviades "plantilles" a Son Carrió per les finestres de la sacristia i per les columnes de la nau (pedestal, base i canya)* (pàg. 207).

Altra vegada s'han parat les obres. Ara el motiu és que els pagesos han de sembrar i això s'ha de fer quan el temps i el terreny ho permeten; per tant, els carros no poden tragar cantons i sense cantons... els picapedrers tenen poc que fer. A finals de novembre, però, tornaran investir. Mentre la llavor mor colgada a les rotes carrioneres i es prepara per néixer i donar fruit, el temple segueix sumant filades a la seva estructura.

Octubre, 24.- *Som tornat de Manacor. L'obra de l'església de Son Carrió està aturada perque ara amb lo sembrar no poden tragar cantons. Hi haurà d'estar fins devers Nadal* (pàg. 210).

Novembre, 26.- *Som anat a predicar a Son Carrió. L'església nova fa via. Traginaven cantons una partida de carros* (pàg. 224).

Així eren els dies de descans del nostre estimat Mn. Antoni Maria: canviar de feina.

Desembre, 8.- *Diada de la Puríssima. Res de Cúria. He dibuixat el portal dels homos per la nova església de Son Carrió* (pàg. 228).

La darrera curolla: "posar frares a Son Carrió"

Deixem per uns moments el ritme de l'edificació del temple i endinsem-nos en aquesta tercera curolla que neix per aquestes saons en què ens trobam.

Sens dubte ens estranya a tots que Mn. Antoni Maria, imbuït pel seu germà Pep, volgués portar a terme la fundació d'un convent de frares franciscans al petit poble de Son Carrió. Ja tenia les monges franciscanes, el temple estava ben encarrilat i ara... un Convent masculí. Fixem-nos en les passes que es van donant, l'entusiasme tant del Bisbe com de

Mn. Antoni Maria i quin és el desenllaç del projecte. Ens en parla en el seu Dietari entre el 28 de novembre de 1899 i el 10 de novembre de 1900. Gairebé un any.

Novembre, 28.- En Pep nostro m'ha proposat de posar frares a Son Carrió, qui duguessen la Vicaria. M'ha agradat la idea, però que sien franciscans d'Artà (pàg. 224).

Novembre, 29.- He proposat an el Bisbe lo de posar frares a Son Carrió, i li ha agradat (pàg. 224).

Desembre, 10.- He proposat a D. Joan Orlandis de posar frares terciaris franciscans de Lluçmajor a Son Carrió i ha dit que li agrada la idea i que està conforme de donar a dits frares si funden a Son Carrió lo que, segons el testament de D. Perico, los havia de donar si fundaven a Son Servera (pàg. 228).

Desembre, 23.- D. Joan Orlandis s'és vist amb el Bisbe sobre allò de Son Carrió i han quedat closos de que se farà, i m'han encarregat de que cerc el tros de terra a on convenga fer el convent i que els germans vegen si el compren sense dir per què ha d'esser (pàg. 231).

Desembre, 25.- Diada de Nadal. Amb en Pep som anats a Son Carrió a mirar el lloc més indicat pel convent. Hem trobat que era el cortó d'en Fava, just darrere l'església nova, veïnat del camí de Manacor.

La porcella s'és rostida de lo millor, i és estada ben saborosa (pàg. 232).

Desembre, 26.- En Martí nostro ha vist en Fava, i li ha demanat el cortó. No ha fet mal cantet. Li ha dit en Martí que era per un jardí de l'església (pàg. 232).

Febrer, 20.- Veig el P. Salvà, Superior dels franciscans Terciari Regulars de dita vila (d'Artà), i me diu que accepten la fundació de Son Carrió si el Provincial de què dependeixen dóna el sí; però que hi aniran en tenir personal (pàg. 250).

Febrer, 26.- M'ha dit el P. Salvà que quedaren amb el Bisbe que accepten la fundació de Son Carrió, i que vendran en tenir personal (pàg. 251).

Juny, 1.- He enviades a Roma les preces sobre allò de posar frares a Son Carrió. Déu faça que vaja bé. (Se tracta de la commutació de l'última voluntat de D. Perico Orlandis, això és, que en lloc de fundar la casa de Terciari Franciscans Regulars a Son Servera, la funden a Son Carrió) (pàg. 283).

Juliol, 14.- És venguda de la Sagrada Congregació del Concili, sobre lo de la commutació de la deixa als franciscans del testament de D. Perico Orlandis, una pregunta sobre si Son Servera i Son Carrió són un sol municipi i si mudar la fundació durà queixes i escàndols. El Bisbe ha contestat negativament a les dues preguntes (pàg. 291).

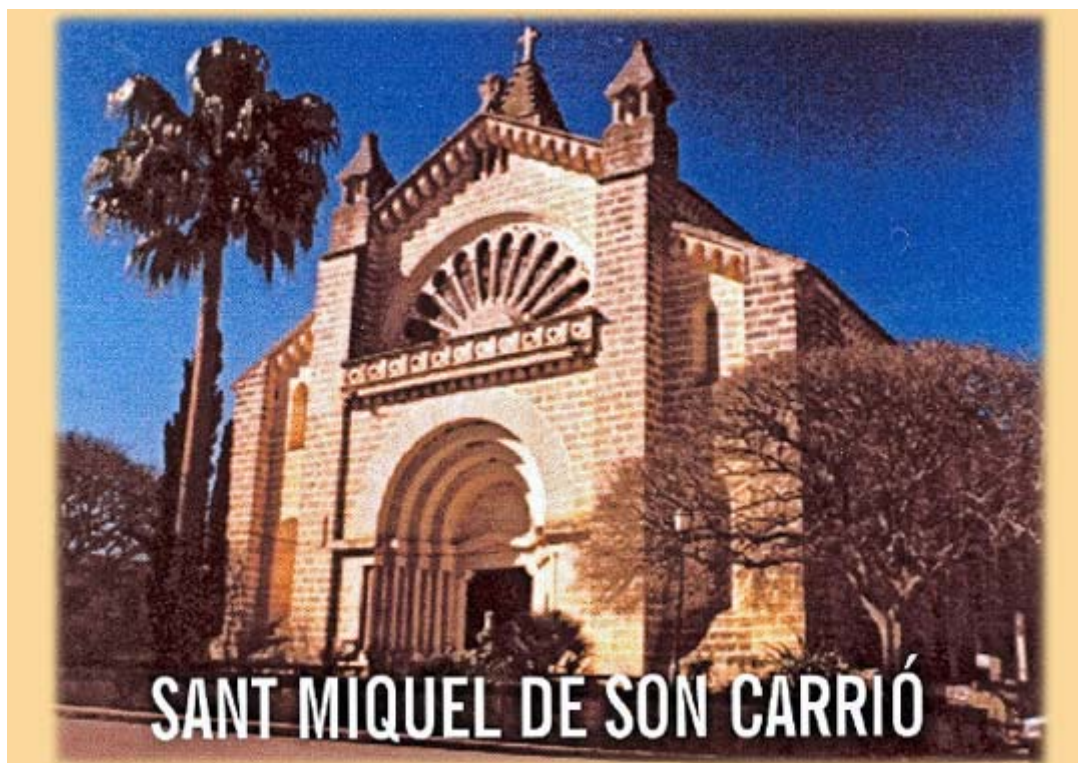
Octubre, 27.- El vespre, sortit d'Exercicis, he donat compte an el Bisbe d'una carta que el P. Salvà, Superior dels franciscans terciaris d'Artà, m'ha enviada del P. Provincial franciscà de Catalunya sobre la deixa Orlandis i Son Carrió. La Sagrada Congregació, després de demanar si aquella commutació d'última voluntat produiria renou i bregues a Son Servera, i el Bisbe haver contestat que no hi havia que témer tal cosa, demanà fa una mesada, o més ben dit, dispongué que, per contestar ella definitivament, s'adherissen primer els franciscans d'Artà a les preces del Bisbe a on demanàvem la commutació, i

que exposassen les mateixes raons. Cridàrem el P. Salvà; l'hi diguérem; li dàrem la minuta d'aquelles preces, i va dir que ho consultaria an el P. Provincial. Doncs el P. Provincial, Aguillo, ofès del Bisbe perquè en la condemnaió de El Urbión fiblà dos franciscans, ha contestat que nega el permís an els franciscans d'Artà per adherir-se a les preces del Bisbe, posant, per fundar la seva negativa, una partida de raons foradades, que, si proven res, és l'apassionament del qui les invoca. Aquesta carta, tant an el Bisbe com a mi, nos és caiguda ben avall (pág.312).

Novembre, 3.- Cridat per mi, és vengut el P. Salvà, el d'Artà: li he entregada la carta del P. Provincial, dient-li que la llamentava, i que era l'obra d'un homo apassionat, i que era un inconvenient gros que ells haguessen d'esser instruments de gent estranya que se deixa dur de tals passions. Li he fet notar que, no admetent la fundació a Son Carrió, no la poden admetre a Son Servera, i ell hi ha convengut (pág.314).

Novembre, 10.- El P. Salvà ha escrit an el Bisbe que creu que el Provincial no obra per passió sinó per convicció, que no és perque prengué tort que a l'edicte condemnant El Urbión pegàs an els franciscans, sense distinció, segons ell pretenia en la carta que llavò escrigué an el Bisbe demanant una satisfacció, que el Bisbe no donà perque no pertocava. Diu el P. Salvà que abans de tal carta i de la condemnaió de El Urbión el Provincial ja los havia escrit que no era possible acceptar tal fundació de Son Carrió perque la cura d'ànimes los distrauria del seu objecte i perque tenien massa poc personal. És molt estrany això si tenim en compte lo que hi ha anotat en aquest Dietari dia 19 de febrer passat. Diu el P. Salvà que d'aquí a una temporada tornarà escriure an el Provincial exposant-li els inconvenients de no admetre lo de Son Carrió, a veure si hi haurà res que fer (pág.319).

I aquí s'acabà la història. Son Carrió es quedà sense Convent de frares.

"VORA MAR", un rebrot primerenc de la Premsa Forana

Pere Orpí i Ferrer

El darrer n° de "**Modèlics i modelicons**" m'ha fet avinent que, d'acord amb la llista-control d'en Jaume Sancho, ja em torna tocar escriure qualche "article" per a la nostra revista, que de moment no va escassa de material, gràcies a la diligència del consell de redacció... i nostra.

Aquest mateix n°, quasi monogràfic entorn de les revistes del Seminari ("**Antorcha**", "**Es Candeli**", "**Ca nostra**"), m'ha suggerit un possible tema que amb un poc d'esforç i un molt de gramàtica es pot convertir en "article determinat".

Em referesc a les meves incursions més o manco eventuais dins el terreny del periodisme.

Corresponsalies

La primera experiència fou la de corresponsal del "**Diario de Mallorca**" a Capdepera. Entre els anys 1954 i 1956, en què vaig entrar al Seminari, vaig enviar cròniques periòdicament. Les firmava amb el pseudònim "**PEOR**", format amb les síl·labes inicials del meu nom (PEre) i primer llinatge (ORpí). Més endavant, quan ja era capellà i rector de Peguera, vaig tornar escriure cròniques per al mateix diari, aquesta vegada sota el pseudònim "**ORFEU**", en honor del poeta mitològic, aprofitant que part del seu nom coincidia amb l'inici dels meus llinatges (OR-FE). La meua adreça electrònica, peorfeu@gmail.com, prové de l'aglutinació d'ambdós pseudònims.

En aquesta segona etapa, allà pels anys 70, vaig esser més incisiu i punyent que en l'anterior, i sovint m'arribaren queixes de part dels qui se sentien al·ludits, especialment empresaris hotelers i autoritats locals.

"VORA MAR": naixença

Per aquells mateixos anys vaig viure una experiència realment senyera i apassionant dins el món de la premsa escrita: la publicació de la revista 'amateur' "**VORA MAR**". Facem-ne una mica d'història i de reflexió analítica.

A l'estiu de 1967 em vaig fer càrrec de la parròquia del Sant Crist, de Peguera, una parròquia turística que vaig estrenar, amb tot el que això suposava: obrir llibres sacramentals, rematar les obres del temple, construir una rectoria, un convent de monges, una guarderia infantil..., i sobretot promoure i recolzar iniciatives que ajudassin a fer poble i crear comunitat.

Ja de tot d'una vaig trobar bona acollida i col·laboració per part d'algunes famílies arrelades i del sector juvenil. L'any 1970 es va fundar el CADE (Club Artístico-Deportiu), del qual m'elegiren secretari, envoltat de gent amb més entusiasme per l'esport que per l'art i la cultura.

Durant l'estiu de 1973, fruit de contactes il·lusionats amb un grup de joves estudiants, sorgí la idea de publicar una revista on ells poguessin expressar les seves inquietuds, i a l'octubre aparegué el primer n° de "**VORA MAR**", nom proposat per un d'ells (en Sebastià Genovard Ramis, cosí germà d'en Cil Buele) i escollit per votació democràtica. D'entre els primers col·laboradors, alguns s'han anat obrint camí dins el món de la creació literària, de la investigació, de la docència, del dibuix, de la tasca editorial, etc.: Leonard Muntaner, Josep Noguerol, Josep Cortès...

Ja des del principi, "**VORA MAR**" va aparèixer, amb periodicitat mensual i una vintena de pàgines, com a Bolletí informatiu del CADE. Fou com un bolet enmig de la febre constructora i consumista d'aquells anys, en què el règim franquista tirava les darreres coces i es resistia a caminar cap a la posta

Eren temps heroics, podríem dir. Per aquelles saons, curiosament, varen néixer tota una sèrie de publicacions a diferents pobles. Moltes d'elles, com "**VORA MAR**", començaren a editar-se clandestinament. Eren els darrers anys de la dictadura, i el poder central, acostumat a veure 'bruixes i bubotes' pertot arreu, no donava gaire facilitats per aquesta classe d'iniciatives populars, encara que tampoc no s'hi aficava massa.

Dins el marc d'aquella situació socio-política, la revista "**VORA MAR**" fou acollida per molta gent com una aventura fora de lloc i amb poques perspectives de futur. Solen dir que 'ningú és profeta a la seva terra', i "**VORA MAR**" no va ésser una excepció. Els peguerins en general valoraven més les informacions i ressenyes de caire anecdòtic, mentre que moltes persones d'altres indrets, especialment del món de la cultura, s'admiraven que a un nucli urbà com Peguera, centrat exclusivament entorn del negoci turístic, pogués sortir una publicació artesanal de la categoria literària i obertura ideològica de "**VORA MAR**".

Com a botó de mostra, i modèstia a part, potser s'escau reproduir l'article publicat per l'eminent filòleg D. Francesc de B. Moll al diari "**Última Hora**" dia 11 de desembre de 1976, titulat "*Una bona revista local: VORA MAR*":

"Sempre m'han estat simpàtics els periòdics 'de localitat', és a dir, editats fora de Ciutat i dedicats especialment a tractar temes del lloc on es publiquen. N'hi ha, d'aquests periòdics, que surten ja fa molts d'anys. El setmanari 'Sóller', per exemple, és d'una antiguitat venerable, tota una institució. També duen anys de presència pública alguns setmanaris de Felanitx, Manacor, Andratx, Artà, etc.

Tots aquests es publiquen a viles poc o molt populoses i són impresos en tipologia normal. També n'hi ha de presentació més modesta, però no per això manco interessants. I crec que actualment es pot citar com a modèlic el mensual 'Vora Mar', que apareix ciclostilat –molt netament, per cert– a una localitat que no és vila ni pròpiament poble, sinó una urbanització de fa relativament pocs anys: Peguera, agregat del municipi de Calvià.

Segons manifesta a la contraportada, 'Vora Mar' és el butlletí informatiu del CADE (Club Artístic Deportiu) de Peguera. Però no es limita a informar sobre les activitats del Club editor, sinó que estén la seva informació a tots els aspectes de la localitat: culturals, deportius, històrics, folklòrics, sociològics, urbanístics, etc. Apareix ben il·lustrat amb dibuixos i documentat amb cites històriques, amb gràfics, etc. És un dels periòdics que més poden interessar a tota casta de lectors, perquè, com solen dir, 'toca totes les tecles'.

És una publicació bilingüe: unes seccions són en català i altres en castellà. A uns fascicles predomina una llengua, a uns altres l'altra. Els escrits en català es distingeixen per la seva correcció gramatical. No debades el director és l'excel·lent poeta Mn. Pere Orpí, i un dels col·laboradors habituals és un altre bon escriptor: En Leonard Muntaner.

Un detall interessant és que 'Vora Mar' ha adoptat decididament la grafia PEGUERA, que és l'autèntica i correcta. Així contribueix a arraconar la forma absurda PAGUERA: absurda perquè el topònim no és un derivat de 'paga', sinó de 'pega'.

Felicitem els que publiquen 'Vora Mar', perquè realment fan una labor cultural excel·lent."

Després de nou mesos de clandestinitat, i una vegada formalitzats els tràmits que aleshores s'exigien, pel juliol de 1974 aparegué el primer n° legalitzat. Es va seguir la numeració 'oficial' fins al setembre-octubre de 1976, en què la situació política havia canviat i es va optar per la numeració real, que va arribar fins al n° 67, d'abril-maig de 1979. Aquell estiu vaig deixar Peguera per fer-me càrrec de Son Macià, i "**VORA MAR**" deixà de sortir, per no haver-hi ningú disponible per a fer-se'n càrrec amb totes les conseqüències. L'any 1988, per iniciativa d'alguns antics col·laboradors joves, n'aparegueren un parell de números més, però la cosa, malauradament, no arribà a quallar.

Organització i contingut

La revista sortia puntualment cada mes. Constava d'unes vint pàgines, impreses en fotocòpia a un hotel de Peguera que tenia una bona fotocopiadora i ens brindà aquest servei. Les portades, bastant originals i sovint surrealistes, a partir de maig del 75 s'estamparen en cartolina de color crema amb el ciclostil de l'Associació de Veïns, mitjançant un clixé electrònic. S'enviava gratuïtament als socis del CADE i a les persones i entitats interessades, com l'Editorial Moll o els diaris de Ciutat, i podia subsistir gràcies al suport econòmic d'una llista de protectors.

El meu nom figurava com a director, però la meva feina abarcava diferents àmbits: redactar l'editorial i altres escrits, estimular els col·laboradors, passar treballs en net, corregir faltes, fer qualque dibuix, tirar les fotocòpies, etc. A l'hora de grapar i enviar la revista, cercava l'ajuda d'alguns joves participants.

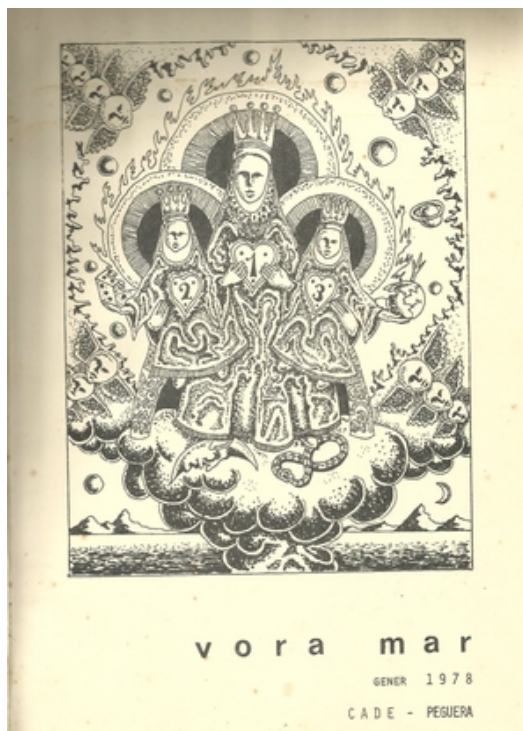
Un any i un altre anàrem fent esforços. Bona part dels joves fundadors començaren a coixejar, per raons d'estudi o per desgana. Perseveraren els de més inquietud cultural i vocació literària. Les primeres passes foren insegures. Al principi el contingut era més bé pobre, i encara no es tenia massa clara la qüestió lingüística. Però a poc a poc anaren progressant les col·laboracions i

augmentant els escrits en català. Durant els darrers anys millorà també la presentació i la tipografia, gràcies sobretot a una màquina d'escriure elèctrica de darrer model que ens deixà en depòsit l'Ajuntament de Calvià, potser amb la intenció de fer-nos la boca dolça davant possibles crítiques.

Com ja indica l'esmentat escrit del Sr. Moll, "**VORA MAR**" no es va limitar a donar només informació de les activitats del CADE de Peguera, sinó que de cada vegada més es va preocupar d'aprofundir dins la història i problemàtica de tot el terme de Calvià i dins la cultura de Mallorca en general. S'obrí la porta a tota casta d'opinions i col·laboracions, que juntament amb els articles de fons, la creació literària, els passatemps i la investigació formaven el cos de la revista. Com anècdota, cal dir que una taula rodona amb empresaris d'hoteleria (nº d'octubre de 1974) portà una forta polèmica, promoguda en part pel periodista i simpatitzant de "**VORA MAR**" Jacint Planas Sanmartí, i que repercutí fins i tot a nivell estatal. Se'n feren dues més: amb treballadors i amb estudiants, on no hi hagué tantes sortides de botador.

Entre les aportacions més extenses a la investigació cal esmentar la secció "*Peguera ayer y hoy*", redactada per Adolf Colomar a partir de fonts orals; "*Calvià i la comarca de Ponent*", cronicó medieval a cura de Ramon Rosselló Vaquer; "*La villa y término de Calvià*", de Jaume Lladó Font; alguns treballs de Lleonard Muntaner, com "*Tres dies a la Vall d'Or*", "*Calvià, del carro al 'chàrter'*", "*Peguera, còctel urbà*" (en col·laboració amb Josep Noguerol), "*Capdellà ahir: una passa cap a la descentralització de Calvià*", "*El turisme a Calvià abans de la guerra civil (1930-1936)*", algunes portades-collage, etc.

Entre altres col·laboradors més o menys constants podem citar: els germans Jordana (Teresa, Catalina i Sebastià), l'andritxol Gabriel Tomàs (premi Ciutat de Palma de novel·la 1970, amb "Corbs afamegats"), el seminarista Francesc Jiménez, Pep Rubio, Antonia Brao, el bibliòfil Jaume Bover, Maria Salvador, Jaume Vidal Alcover, els dibuixants Josep Cortès i Josep Lavilla...

La meua aportació personal, a més de les tasques esmentades, consistí principalment en redactar la gran majoria d'editorials ("*Primera pàgina*") sobre temes reivindicatius o d'actualitat; la plana d'humor "*Camino vecinal*" (rèplica humil del llibre "Autopista", de Jaume Perich, paròdia del "Camino" d'Escrivà); alguns escorcolls dins els arxius de Calvià, sobretot entorn del segle XIX (Ordenances municipals, Estatuts de Societats benèfico-recreatives de signe maçònic...); resposta a cartes dels lectors, especialment les de caire polèmic; proses literàries i poemes ("*¿Dónde vas, señor Caverro...?*", qualche sonet, cançons de l'Estol Vidalba...)

També, a més del CADE, donàrem lloc a informacions o documents d'altres col·lectius: Associació de Veïns de Peguera, Parròquia, Ajuntament de Calvià, Associació d'Hotelers, agrupacions sindicals (UGT...), Comissió de Defensa de Sa Dragonera, Preveres de la Part Forana...

La Premsa Forana

Un capítol important de la petita història de "**VORA MAR**" és el referent als inicis de l'Associació de Premsa Forana. Facem una mica de memòria de la gestació d'aquesta iniciativa que ha donat tan bons fruits dins els nostres pobles.

El llibre "**L'Associació de la Premsa Forana de Mallorca (1978-1987)**", coordinat per Josep Cortès Servera i Rafel Ferrer Massanet, ens ofereix les següents dades:

"El 13 d'abril de 1978 ha de considerar-se la data exacta de fundació de l'entitat. Fou a Sineu, al local del Teleclub, on acudeixen els representants de 'Apóstol y Civilizador' (Petra), 'Dijous' (Inca), 'Felanitx', 'Manacor', 'Perlas y Cuevas' (també de Manacor) i 'Sóller'. A la reunió -que en dèiem 'trobada' més que per una coincidència entre persones de fins comuns, per un afany de solucions a la nostra recerca- es formularen unes bases provisionals d'actuació al temps que es decidia una il·lusionada presa de postura del grup davant la novetat política del moment: la qüestió autonòmica. De fet, de Sineu mateix sortí el primer editorial conjunt que dins pocs dies havien publicat gairebé totes les publicacions compromeses: 'Els pobles de Mallorca davant l'Autonomia.'" [...]

"La segona 'trobada' té com escenari Manacor, el 10 de maig del mateix 78. A més de les esmentades publicacions, hi acudeixen 'Flor de Card' (Sant Llorenç), 'Bellpuig' (Artà), i 'Vora Mar' (Peguera)." [...]

"El 12 de juny, a Inca, hi ha la tercera 'trobada', i d'ella neix el nom oficial de l'associació, que des d'ara s'anomenarà 'ASSOCIACIÓ DE PREMSA FORANA' i no de Premsa Comarcal com s'anomenava fins avui. La proposta l'ha feta Pere Orpí, de 'Vora Mar', i ha estat acceptada per totes les publicacions, a les que avui mateix s'hi afegeix 'Sant Joan', aleshores bolletí del Teleclub." [...]

A propòsit de la decisió central d'aquesta trobada, "**VORA MAR**" publicà el següent raonament (nº 56, pàg. 9):

"A proposta de VORA MAR, es prengué l'acord de canviar d'aquí endavant la denominació 'Premsa Comarcal' per la de 'Premsa Forana', per diverses raons: bona part d'aquestes publicacions són d'àmbit local més que comarcal; les comarques de Mallorca no estan molt definides, sinó que estan delimitades segons criteris més bé jurídics o administratius; l'adjectiu 'forà' té una forta tradició dins la història de Mallorca, com a contraposició a 'ciudadà', i la premsa dels pobles pretén fer valer la seva veu i els seus drets enfront d'un centralisme que cal superar." [...]

Després de la trobada de 17 de juliol, a Felanitx, seguiren dins l'any 1978 dues "diades" completes de convivència: a Sóller i Artà. D'allà sorgiren nous editorials conjunts sobre problemes comuns davant la nova situació política, s'acordà la legalització de l'Associació i es redactà un primer esborrany d'Estatuts.

El 1979 fou un any més bé de reflexió. Es treballà en la confecció del Estatuts i s'incorporaren noves publicacions. En canvi "**VORA MAR**" es va donar de baixa.

El setmanari "MANACOR"

Durant la meua estada a Son Macià, allà pels primers anys de la dècada dels 80, vaig publicar damunt el setmanari "**Manacor**" (un dels fundadors de la Premsa Forana) més d'una dotzena de ressenyes de cultura popular, on resumia els guions d'altres tants muntatges audiovisuals que havia elaborat per a les classes de cultura de l'Escola Municipal de Mallorca de Manacor, amb l'equip de professors, i que s'havien de projectar la setmana següent: "Ses matances", "Festes d'hivern", "Sa formatjada", "Cançons d'amor i de primavera", "Anar per llana", "Ses messes", "Fruites seques" (I i II), "L'oli", "Lluc, casa pairal", "Sa vermada" (I i II), "Art i silenci" (I i II)...

"BONA PAU" de Montuïri

A finals de novembre de 1987 vaig deixar Son Macià i em vaig traslladar a Montuïri com a rector solidari, formant equip amb Bartomeu Tauler (Porreres), Antoni Gili (Algaida) i Andreu Genovart (també resident a Montuïri).

Allà vaig entrar a formar part de l'escamot redactor de "**Bona Pau**", la revista mensual lligada a la parròquia i membre de l'Associació de Premsa Forana des de 1982. Normalment m'encarregava de la pàgina informativa "Església en camí".

En el n° de març de 1988 vaig iniciar una columna titulada "Dos dits de seny", que vaig mantenir fins al final del meu període montuïrer (agost de 1992). Es tractava d'uns comentaris breus, generalment crítics amb algun tema d'actualitat, de caràcter local o general. Firmava amb el pseudònim "Salomó", en recordança de l'emblemàtica saviesa del personatge bíblic. El llenguatge emprat era eminentment popular, amb multitud d'expressions i proverbis que reflectien el sentit comú i la subtileza sovint irònica de la gent senzilla del nostre poble, per allò de: "val més un dit en es front que una corterada a l'Horta".

Com a botó de mostra, i donat que mentre entrunyell aquest article ens trobam a les portes de noves eleccions, permeteu-me reproduir una reflexió 'salomònica' del maig de 1991 titulada "Agressivitat ofensiva", que al meu veure no ha perdut actualitat:

"A mesura que s'acosten les eleccions i les llistes estan fetes, podem comprovar dues coses:

1.- Per una part, les promeses de què parlàvem el mes passat; al cap i a la fi, la majoria de vegades no són més que 'farols', i el seu èxit depèn de la credibilitat del qui les fa o de la innocència dels electors que se les creuen.

2.- Per altra part, ja les pre-campanyes consisteixen sovint en treure pedaçs bruts als adversaris, fins arribar a l'insult personal o fins i tot a la calúnnia i la difamació. I això ja és molt més greu.

Hi ha certs discursos i certs escrits a la premsa que no fan gens de favor a la democràcia, on el pluralisme i la llibertat d'expressió s'han d'entendre dins un respecte mutu, i el bé del poble ha d'estar part damunt els interessos partidistes.

A més, solen dir que 's'ase digué an es porc orellut, i ell en tenia set canes'. Convendria que cadascú 'passàs un ram per dins ca seva' en lloc

de fer com 'ses dones de Sineu, que veuen es gep d'ets altres i no veuen es seu'.

I és curiós (i trist, al mateix temps) veure com a vegades els més agressius i els més irònics a l'hora d'atacar els altres solen esser els més susceptibles i els qui esqueinen més fort quan els trepitgen a ells. I és que 'en parlar de mi no ric', i sobretot en política.

Quan 'ses sangs van calentes', sembla com si tot fos lícit, però no és ver: encara que 'sa sang no arribi a la mar', a ningú li agrada que 'li punyin dins ses nafres', i molt manco que n'hi facin de noves.

Ara bé: si haguéssim d'elegir els partits que no fonamenten les campanyes en criticar els altres ni en fer promeses fora de lloc, és segur que hi hauria molta més abstenció. I així va el món."

Sota la constància de l'incombustible director Nofre Arbona, tant "Església en camí" com "Dos dits de seny" segueixen sortint a la "**Bona Pau**" de cada mes, amb una mà i un estil diferents, però amb el mateix 'seny' de "Salomó". Com que 'mai moren batles', tampoc no moren 'Salomons' apòcrifs, d'abans i d'ara. Que sigui per molts d'anys!

La Premsa Forana avui

L'Associació de Premsa Forana segueix en actiu. Per aquells a qui vos pugui interessar, vet aquí algunes dades que n'he pogut recollir:

-- L'Associació fou legalitzada l'any 1980.

-- Fins ara n'han format part més de 100 publicacions (algunes més aldanes que "**Modèlics i modelicons**", que ben mirat no hi faria gens mal paper).

-- N'han estat presidents (per ordre cronològic): Santiago Cortès, Biel Massot, Carles Costa, Miquel Company, Gabriel Mercè, Rafel Oliver.

-- Seu social: C/ Princesa, nº 22 – 07240 SANT JOAN. Tel. i Fax: 971 858 535.

-- Disposa d'una biblioteca de més de 450 volums.

-- Se segueix un procés d'adaptació a les noves tecnologies. Algunes publicacions s'editen en format digital.

-- Des del gener de 1999 compta amb una pàgina web: www.premsaforana.cat.

-- Continuen celebrant-se trobades i assemblees.

-- Es concedeixen premis periodístics: reportatge, entrevista, fotografia, opinió, disseny...

Per cert, la secció de "**Bona Pau**" "Dos dits de seny" va guanyar un premi de l'Associació, no record quin any. A la meua edat, el seny i la memòria ja fluixegen a les totes.

*Pere Orpí Ferrer
Cala Rajada, primavera 2015*

Viure la realitat del present

Tomeu Català

Quan ja tenim certa edat ens sol agradar recordar experiències nostres, de fa temps o no massa temps, però passades. O bé, segons amb qui ens trobam, parlar de les nostres malalties actuals i és possible també de les nostres preocupacions del futur.

I així compartim coses que varem fer o ser o del que hem fet per tenir un futur més o manco “segur”. També aquí hi solen entrar, depèn del moment i de la persona amb qui estic, les previsions i les pors que tenim de cara al que ha de venir.

Per ventura poques vegades parlam de la realitat que estam vivint. I aquesta és la única realitat que tenim ara. Una realitat plegada de possibilitats. I no és gens fàcil parlar d’elles, ja que és molt més fàcil enganxar amb qualque cosa que hem viscut plegats, faci molt de temps o poc. ¡ Quantes vegades ens hem trobat amb persones amb les quals hi ha pocs lligams i que per encetar i quasi sempre continuar la conversa ens aferram a un fet o una dita que varem viure plegats!

M’agradaria parlar de algunes de les possibilitats que a la nostra edat, a partir dels setanta, solem tenir. I abans no em queda més remei que dir que és clau conèixer i acceptar les pròpies limitacions, tant físiques com psicològiques actuals, sense fer-ne un gran problema. No dic espirituals, ja que estic convençut, com ja ho va dir fa temps un ex resident dels camps de concentració nazis, en Viktor Frankl, que en aquesta edat hi ha la possibilitat d’una plenitud espiritual que és important per a la humanitat i especialment per als que estan devora nostre.

En primer lloc, assumir la pròpia realitat amb força, alegria i goig i no aguantar-la perquè no queda més remei i d’aquesta manera viure agraument. La podem viure treballant-la, com a motiu de creixement personal que en ocasions podem compartir amb altres. ¡Quina diferència hi ha entre trobar-te amb persones que culpen amb cara i paraules de pomes agres, els altres i allò altre de la pròpia realitat, o amb altres que tot i esser limitats són capaços de transmetre pau i harmonia! A vegades creim que preparam el nostre futur amb plans de vellesa o altres herbes – que per ventura poden esser importants- , quan de fet el més important és preparar-nos, a nosaltres mateixos per tal de poder respondre al que vengui i visqui a cada moment, ara. Sens dubte el que ens passi és important, però sempre ho és més la resposta que nosaltres donam i com la donam .

Tenir qualque compromís, ja sigui amb nosaltres mateixos o amb altres, o fins i tot una curolla, que ens exigeix temps, dedicació i esforç. Ja sigui d’un tipus o d’un altre. I tenir-lo perquè volem, no perquè el altres el tinguin en compte i li reconeguin. El que podem fer pot esser molt bo i tenir molt de sentit per gaudir, de debò i de cor, que

a altres, familiars, companys, gent fins i tot no coneguda a nivell personal, els vagin bé les coses i triomfin. I sense importar que ningú ho sàpiga.

Treballar per trobar sentit més enllà de les aparences, els propis desitjos o sentiments. La vida que hem duit ens ha ajudat a relativitzar moltes coses, hem quedat decebutos en moltes ocasions i amb sentiments d'engany. Això pot dur a no trobar sentit a res, i a poder dir "ja ho veuràs quan...", o bé, a profunditzar i viure amb senzillesa la plenitud de cada situació, persona i cosa, i poder convidar sempre a viure amb esperança, més que amb la paraula, amb la actitud de vida. Crec que tenim dret i podem dir "cavallet quan eres jove", però sense amargor ni agrura, sinó més bé amb una certa maduresa respectuosa. En el fons amb saviesa que va molt més enllà dels sentit comú o del saber què fer en cada moment. I aquesta ens dona visió de globalitat i d'eternitat", sentit del petit i del gros, del proper i del "llunyà", d'allò que crec propi i del dels altres. Al mateix temps aprendre constantment la importància de saber relativitzar el que és relativitzable, que ho és quasi tot i no hi ha res. Aprendre aquest equilibri entre viure intensament cada moment i cada situació i passar. De fet tot és important i no hi ha res definitiu, i també tot és absolut, però no hi ha res que permaneixi per sempre. Sé que el que dic pot parèixer contradictori i sé també que no arrib a expressar degudament el que sent i visc, però és el que hi ha. M'ho podria callar, però...

Tenir passió, però per a la vida i per a les persones, per a totes, però especialment per a les més dèbils, i no tant per als grups als quals per ventura pertany o he pertenescut. Ja sigui per qüestió d'ideologia, de militància...

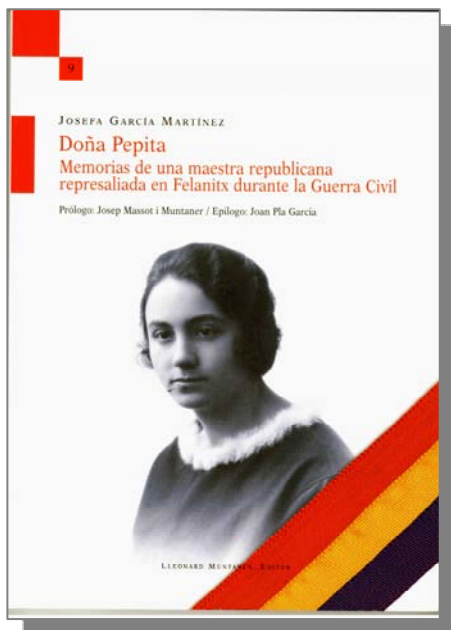
Aprendre a viure fent opcions i perteneixent a... però, sabent que són instruments i medis per a que les persones estiguem millor. En el fons aprendre que el Regne de Déu és el Regne de Déu i no el que creim, somniam o desitjam a vegades.

Voldria remarcar per acabar que una de les nostres grans possibilitats és la resposta que don al que em passa ara. Amb totes les meves limitacions, també amb tota la pobresa i la soletat que a molts de moments puc viure. No tenc les possibilitats, ja siguin físiques, de relació, de influència, de poder, que per ventura qualque moment de la meua vida he cregut tenir, però sí que tenc la exigència de donar resposta a tota aquesta realitat, perquè tant si vull com si m'amac - sigui de la forma que sigui- la vida és la vida i la realitat és la realitat. I mentre les visqui, tenc la possibilitat d'assumir-les i assaborir-les. I això val la pena.

Tomeu Català

RESSENYA DE L'AUTOBIOGRAFIA: "DOÑA PEPITA"

«Doña Pepita» és una assenyalada autobiografia digna d'encomi. El subtítol del llibre ens adona de la seva singularitat i envergadura: "Memorias de una maestra republicana represaliada en Felanitx durante la Guerra Civil".

Josefa García Martínez (Corral Rubio, Albacete, 1903 – Palma, 1993) féu els estudis de magisteri a l'escola normal d'Albacete. Abans de casar-se amb Juan Pla Balbastre, artista polifacètic i professor de dibuix, fou mestra a diverses localitats de Múrcia, Albacete i València. L'any 1933 el novell matrimoni s'instal·là a Felanitx, on Juan Pla exerceix de professor de dibuix a l'Institut, mentre que la senyora Pepita regenta l'escola de Cas Concos. A Felanitx va néixer el seu primogènit Joan Pla García, periodista i escriptor prolífic.

Juan i Josefa foren víctimes de la repressió coetània als fets bèl·lics iniciats el mes de juliol de l'any 1936. Ambdós foren suspesos de sou i feina. A més Juan Pla Balbastre experimentà, al llarg de dos anys, l'humiliant i injust captiveri a les presons i als camps de concentració de Mallorca.

L'any 1939 nasqué el segon fill, Josep Lluís, ja traspasat; que fou professor de dibuix i director de l'Institut Ramon Llull de Palma. L'any 1944 va venir al món Pepita, la tercera filla del matrimoni.

Juan Pla i Josefa García, després d'una injusta sanció de quinze anys, foren rehabilitats el 1951. Juan Pla fou destinat a l'Institut Ramon Llull com a professor de dibuix i Josefa, a l'escola de la Vileta. A l'entrada de l'any 1953 Juan Pla, acompanyat del seu fill major, emigrà a Xile, per començar una vida nova lluny del rigorisme religiós imperant alhora en alguns sectors de la nostra illa; en realitat volia que el seu fill deixàs de banda el seu propòsit de començar els estudis en el seminari diocesà. El decurs de la vida féu que Juan Pla traspasàs a Santiago de Xile el mes de novembre de 1953. Es frustraren els plans de futur de la senyora Pepita, que preparava el viatge a Amèrica per reunir-se amb els seus en aquell país. Pepita va seguir a Mallorca, ensenyant a diverses escoles. Els setze darrers anys exercí la seva activitat docent a l'escola unitària de "El Palmer" de Campos.

Va escriure aquestes memòries l'any 1985, als vuitanta dos anys. No tenia intenció de publicar-les, sols volia contar la seva vida atzarosa als seus fills i néts; la successió de fets d'indole familiar i polític no propiciaren gaudir d'una existència quieta i tranquil·la.

La guerra civil amb tot el seu ventall d'injustícies fou el presagi i la causa d'uns esdeveniments, que canviaren el decurs de la vida familiar i la del cercle de les seves millors amistats.

La repressió fou d'una crueltat inusitada per a la família Pla-García. En primer lloc cal dir que no estaven afiliats a cap partit d'esquerrres, si bé ells i les seves amistats es movien en

un clima de llibertat, de modernitat i de respecte a la dignitat humana. No eren aquests uns bons paràmetres per ésser admesos en els temps foscos, que estaven a punt de sorgir. Ambdós perderen la seva condició de funcionaris docents, aconseguida legalment i exercida ben dignament. L'empresonament de Juan Pla afegí més ignomínia al càstig professional. A més s'ha de tenir en compte la por de perdre la vida a mans d'un dels escamots revolucionaris. Milers de persones moriren afusellades simplement per la seva manera de pensar, la qual es manifestava en paraules i accions, que no estaven penalitzades ni en les lleis, ni en les normes, ni en els costums. La revolució feixista havia imposat un ideari per sobre totes les lleis i convencions de la societat. Si es menyspreava i no es compartia el nou ordre, podien tenir lloc càstigs diversos: la mort, la tortura, la presó, els treballs forçats, la pèrdua dels bens i del lloc de treball. Els fills, com els sants innocents de Betlem, foren les víctimes més injustes. Ens sembla veure el nostre amic Joan Pla, cridant papà i escoltant les explicacions de la mare, que hi foren, encara que no figurin en les memòries, el mateix que les llàgrimes que dissimulava per no augmentar l'angoixa de l'infant.

Ens crida l'atenció la serenitat de la senyora Pepita, quan conta aquests fets. No pot oblidar les infàmies, però no té un ressentiment malèvol ni respira venjança. Es nota un intent d'oblidar i de perdonar. Escriu les memòries perquè no ho havia comptat tot a la seva nissaga. Era precís que els néts prenguessin consciència de les seves arrels i centrassin llur vida en el conjunt salvador dels drets humans, de l'estat de dret i de la democràcia.

La felicitat és, per ventura, quelcom inassolible; ens sembla que la tenim, i ens fuig de les mans, sense saber com. Pepita, per contra, bé sabia perquè havia perdut la felicitat. Els feliços primers anys de matrimoni i l'estada idíl·lica en la utopia felanitxera s'esvaïren en les tenebres de l'alçament i de la guerra. Quan semblava que tot prendria per un camí de prosperitat i de ventura, el decés de Juan va rompre un desitjat paradís de benaurança.

Pepita trobà forces per anar sempre endavant tenint com a fonaments el tresor del seu esperit, el record del seu home i l'amor matern.

Josefa García Martínez era mestra. El magisteri és semblant a una segona vida, que il·lumina i regeix l'existència amb noves perspectives, singulars metes i nobles ideals. És una professió social, la més altruista. La mestra no treballa amb coses, treballa amb persones. Viu dia a dia el desenvolupament dels seus deixebles, revestits d'una dignitat, que els fa irrepetibles i insubstituïbles. La senyora Pepita exerceix sempre de mestra i, quan l'estat repressiu la priva d'alumnes, es lliura més i més a dur a terme el seu treball d'escoltar, comprendre i ajudar les persones en el si de la família. Els seus fills foren els seus millors deixebles.

Aquestes memòries mereixien el pròleg d'un historiador de la talla de Josep Massot i Muntaner, que s'ha lliurat a l'estudi quasi exhaustiu dels esdeveniments de tota mena dels anys de la guerra civil a la nostra terra mallorquina. Josep Massot insereix aquesta història de vida en el cabal de documentació imprescindible per a la història de la guerra civil a Mallorca i, especialment, a Felanitx. Recorda que poques dones, víctimes del feixisme, han escrit les seves memòries. El fet que la senyora Pepita les elaboràs per a la seva família i no per donar-les a l'estampa, augmenta el seu valor i el cabal de sinceritat. Recorda la franquesa de l'autora en la designació de la identitat dels repressors a Felanitx, als camps de concentració i en les més elevades instàncies del règim tergiversador dels drets jurídics més elementals. Destaca també trets inèdits dels camps de concentració del sud-est de l'illa.

Joan Pla García ha escrit un epíleg, "Diálogo de intimidación con mi madre". Completa la informació de les memòries maternes amb un relat molt sentit i sincer dels motius de l'emigració a terres sudamericanes i del decés del seu pare a Santiago de Xile, i amb un

apartat de "personas afines o adversas". Segurament en Joan no havia parlat mai amb tanta sinceritat sobre aquestes realitats força íntimes i compromeses.

El llibre conté un ample aplec de fotografies, que fan més viva la història de vida de l'autora, i un apèndix documental, en el qual es llegeixen els càrrecs contra Juan Pla i Josefa García, així com els plec de descàrrec dels dos professors. Onegen sobre aquests documents un nom i un qualificatiu, que no es mencionen expressament: mestres democràtics.

Leonard Muntaner s'ha lliurat en cos i ànima a l'edició d'aquestes memòries. La portada no pot ésser més suggestiva i adequada. Inclou l'obra, editada tan acuradament i aprimorada, en la col·lecció "Torre de l'amor". El nom de la sèrie ens recorda l'amor de la senyora Pepita al seu marit Juan i als seus fills Joan, Josep i Pepita. És també una clara al·lusió als vincles de la mestra i dels seus descendents amb la nostra terra, expressada aquí amb el nom d'un carrer lligat als orígens de Ciutat, a la benvolguda llengua i a la irrenunciable cultura.

Vicenç Jasso Garau i Catalina Torrens Vallori

PETITES REFLEXIONS

A mi sempre m'ha meravellat la gent sabuda, sobretot la molt sabuda.

D'aquests n'he trobat de tant sabuts que poden saber amb certesa científica, ferma i demostrable, fins i tot que Déu existeix i que necessàriament ha d'existir... I que això no té volta de fulla.

D'altres n'he trobat també que, amb igual certesa ferma i segura, saben de cert que Déu ni existeix ni tan sols pot existir de cap de les maneres: És una impossibilitat metafísica... I que això va a missa.

El que a mi me preocupa, però, és que no puc entendre com tots ells poden saber tant i amb tanta seguretat, perquè - dins la meva lògica - és evident que d'aquests dos grups n'hi ha d'haver un que necessàriament ha d'anar més tort que un ganxo i que aleshores la seva molta saviesa ho és només aparent i, sobretot, molt arrogant: una presumptuosa ignorància...

I ja sabem el que deia Sòcrates sobre les tres classes d'ignorància: la dels que no saben, la dels que no saben que no saben i la dels que creuen saber i no saben.

La més greu és la tercera, perquè aquesta té molt mal remei.

RAMON LLULL

A LA MÚSICA DEL SEMINARI

Joan Parets i Serra

Amb l'amic Jaume Bover i Pujol, l'any 1988, publicàrem a la revista Studia Lulliana (38: 93-95) una relació de partitures impreses de tema lul·lístic després d'examinar més de 8.000 partitures de tema balear. Aquestes són les tres que cantàvem al Seminari: de Mn Bartomeu Nigorra, d'Antoni Torrandell i d'Antoni Vicens

TORRANDELL I JAUME, ANTONI. (Inca 1881-1963)

Himne al Beat Ramon Lull [Música impresa] / Lletra d'en Llorenç Riber i música de n'Antoni Torrandell. Dins: Himnes religiosos per ús de la Diòcesi de Mallorca. Palma de Mallorca: Tip. La Esperanza, 1915. Dins: Bernat Julià. Cantos Religiosos. Bilbao 1953:383. "Aquest himne fou fet en ocasió de les festes del VI Centenari del Beat Ramon Lull".

Per a tots nosaltres fou el més conegut i més cantat: "Puig que reinau coronat". Cada any a la missa que celebràvem a Sant Francesc de Palma, quan anàvem a besar el sepulcre del Beat el cantàvem. S'ha escrit que quan l'autor de la música Torrandell

Part de la lletra de l'Himne, així com està a la partitura primera de 1915

Puis que reinau coronat en la Glòria que mai passa, oh gran Amic de l'Amat, guardau l'Illa a on sou nat, Fill Major de nostra rassa.

De nit al fons del boscatge, Ell deia al aucell cantor: No ens entenem per llenguatge; entenem-mos per amor, puix en ton cant se figura la lloança del Amat.

estava per morir va demanar al seu confès, D. Bruno Morey, que els seminaristes li cantassin dita obra. Segons he sabut, fou el seminarista Joan Brunet Colom, avui baix de renom, que la cantà.

VICENS I RIBOT, ANTONI.

(Pollença, 1841-Palma, 1922)

Martiri de Ramon Llull. A: El Heraldo de Cristo, 76 (Palma 1915) 87-88.

Música d'Antoni Vicens i lletra de Ramon Picó Campomar

"Cercant l'Amic a l'Amat"

Data de composició: desembre 1876.

Crec que la vàrem descobrir ja al Seminari Major, sabíem poques coses de les autories de la lletra i la música. Així m'ho va comunicar el condeixeble Joan Sunyer ja que Bernat Vidal i Tomàs de Santanyí, no sabia qui era l'autor de la música i sí de la lletra. Aquest fet en concret, me va impulsar a voler saber sobre músics compositors de Mallorca. Vaig trobar a BSAL XV (1915) 380. "Dia 22 (1914) ... D. Antoni Vicens posà en música lo molt notable romancet de l'altre Mestre en Gay Saber, En Ramon Picó i Campomar, que comença Cercant l'Amic a l'Amat ..." El Senyor Antoni Vicens es va casar amb Susanna Maura i Montaner, germana de Mn Miquel Maura i Montaner (1843-1915) i d'Antoni Maura i Montaner (1853-1925) i altres il·lustres germans.

A dins l'apartat de música gravada de tema lul·lià hi anotam Schola Cantorum del Seminari de Mallorca

Simon Johannis [Enregistrament sonor] / Schola Cantorum, Seminari Conciliar de Mallorca.- Palma de Mallorca: Sound Sack, 1999.- 1 disc sonor (CD-DA) (45 min) digital àudio.

Inclou: Himne al Beat Ramon Llull.

NIGORRA I BARCELÓ, BARTOMEU.

(Felanitx, 1891-Palma, 1968)

Canto de saludo al Beato Ramon Llull: Ave Lulle [Música impresa] / B, Nigorra.- [Menorca]: Seminario Conciliar de Menorca, 1961 - 1 f.

Publicat amb motiu del VII Centenari de la conversió del Beat Ramon Llull.

Text en llatí.

Antífona gregoriana.

Aquesta partitura fou la darrera que ens va arribar de tema lul·lià a l'Schola Cantorum. La cantàrem amb motiu de la benedicció de l'estàtua de Ramon Llull al pati dels teòlegs. D. Pere Sureda va ser el que ens dugué la partitura perquè la cantàssim. (Antorcha 11, 1961). Va tenir poc èxit.

Campanet, abril 2015

DELS NOSTRES ARXIUS

(Arxiu de Mariano Cortès)

LA NIT

Adaptació de la cançó "Les fulles mortes". Lletra de Rafel Servera

G. la m

80 quant la nit es mi - ralla de la llu - na i les es - tre - lles tre -
la

mo - len de fred sent l'e - co dolç del can - tar de les fulles que'l vent en - to - na al - be -
Re m

san - les bai - xet sent la can - so ni - mo - no - sa de la flau - te dins la tris - tor de la
Mi7 **la** **Mi7**

LA **LA7** **Re m**

nit sent la pre - ga riu del qui quant el sol canta i l'es colt amb si - len -
Sig. **Mi7** **LA** **Mi7** **Re m Sol7**

ci - am - ba - da - lit i al pen - sar din - tie de mi que sou vos el cre - a -
Do **Re m** **Mi7** **la m** **Sig.**

dor de la llu - na i el cel i els es - tels ja no puc men - jar con - te -
Mi7 **Re m Sol7** **Do** **la7** **Re m** **Mi7**

nia i vos deu gràcies sempre i heu dit la nit i els estels i vos deu gràcies també per b - en -
la m **Re m Sol7** **Do** **la7** **Re m**

cor quimiple de si deixei el nos - tre cor i al cos li dona vos - tre re -
la m **Mi7** **la7** **Sol7** **Do**

pos al ve - en el meu vos - tres ulls de Deu mi - ra - neu a - lluny se - nyor i ve -
Re m **Mi7** **la m** **Re m** **Mi7** **LA**

neu els ho - mos can - sats pel tre - ball i fe - nen per ells la nit

* **Re m** **Mi7** **LA**

dona vos - tre re - pis fo vos deu dona vos - tre re - pis

LA NIT

Jo quan la nit es mirall de la lluna
i les estrelles tremolende fred,
sent l'eco dolç del cantar de les fulles
que el vent entona al besar-les
baixet.

Sent la cançó tremorosa de la flauta
dins la tristor de la nit,
sent la pregaria del gri quan ell canta
i l'escolt amb silenci embadalit.

I en pensar dintre de mi
que sou Vos el Creador
de la lluna i el cel i els estels
ja no puc mon cor contenir.

Jo Vos don gracies, Senyor,
que heu fet la nit i els estels
i Vos don gracies també
per la foscor,
que omple de silenci
el nostro cor,
i al cos li dóna vostro respòs.

En crear el món
vostros ulls de Déu
mirareu alluny, Senyor,
i vereu els homes
cansats pel treball,
i féreu per ells la nit.

Es repeteix: Jo vos don gracies,
Senyor...

*Lletra: Rafel Servera Blanes
Seminari nou, 1964*

VERSIÓ ORIGINAL DE LA CANÇÓ "LA NIT" ADAPTADA A LA MELODIA DE "LES FEUILLES MORTES" D'YVES MONTAND

A l'article "Convivències d'estiu i Festa Major a Son Gibert", publicat en el núm. 37 del mes de gener d'enguany, em lamentava de no haver trobat la versió original de la cançó "La nit", adaptació, que en aquest cas considerava emblemàtica, de la lletra d'una cançó de moda en el món profà per adequar-lo a la idiosincràsia pròpia dels aspirants a prevere.

Doncs bé, aquí teniu el text original i l'autor, Rafel Servera i Blanes, el nostre bon amic, jove i poeta aleshores. No és la primera troballa miraculosa obtinguda després de difondre la crida de la pèrdua a "Modèlics i modelicons".

La lectura completa del bell i enginyós poema ens confirmarà plenament en el que ja al·ludírem a l'article esmentat: la subtil habilitat del nostre company Rafel Servera per transformar el plor i la tristesa que canta Yves Montand pels dolorosos records de l'amor trencat d'una parella d'amants que la vida ha anat desunint lentament i que el vent de l'oblit, com si fossin fulles mortes, se'n va emportant, per un poètic cant espiritual al Déu creador que mira els homes cansats pel treball i, entendrit i misericordiós, fa per a ells la nit, el cel, els estels, la foscor i el silenci, que donen al cos de l'home el repòs merescut i a son cor, l'eco dolç del cantar de les fulles, que el vent entona al besar-les baixet.

Cal remarcar que em sembla més admirable l'aptesa i l'enginy juvenil per fer possible el gaudi públic en el pati del Seminari d'una melodia de moda, ni que fos al preu de canviar, amb excel·lent habilitat poètica, el tema profà i la lletra mundana, que l'aplicació implacable de l'equip formador del rigor estricte i la rigidesa fèrria en el control de tot acte i manifestació sorgida i realitzada a l'interior de "l'hortus conclusus" del Seminari, on el levita havia de formar-se protegit a ultrança de tota casta de contaminació. No debades, les convivències d'estiu s'havien programat com a antídote i teràpia de possibles paranys estiuencs contagiosos.

Domingo Mateu Conti

Cavil·lades d'un desenfeinat

"L'altra història" *El Seminari Vell*

J. Sancho

La història real i completa del Seminari vell no es troba només en els butlletins del bisbat ni en les "Memòries" o cròniques anuals del mateix Seminari. Qui en vulgui conèixer l'altra cara d'aquella història haurà de llegir també - si encara pot - el que escrivien en els seus quaderns alguns seminaristes o exseminaristes que visqueren, fruïren i patiren, el dia a dia d'allò que mai contaren ni podien contar aquells documents "oficials". Semblen i eren dos mons paral·lels, com les dues cares d'una mateixa moneda, que sempre s'acompanyen però mai convergeixen.

Avui en dia encara existeixen alguns exemplars, dispersos, impresos en precari i en perill cert de desaparèixer en pocs anys, d'algunes d'aquestes narracions, "diaris", "records" i fins revistetes quasi clandestines que descriuen aquells temps i que s'haurien de salvar per a salvar així també la memòria d'aquella altra cara de la "història completa" del seminari vell. Nosaltres tenim constància d'algunes d'aquestes publicacions, normalment impreses a ciclostil, que encara avui es podrien trobar però que en pocs anys s'hauran perdut del tot, si qualcú no hi posa remei.

Per tal que en quedi almanco memòria de l'existència d'algunes d'aquestes publicacions privades que es perdran - si no s'han perdut ja -, vull citar ara aquí aquelles de les quals jo personalment n'he tingut constància i que he tingut encara l'oportunitat de poder llegir en algun moment. No són en cap cas una "crònica" ordenada dels fets amb intenció expressa de contar una història, però són certament uns testimonis fefaents d'algunes vivències, costums i fets que manifesten - directament o indirecta - el que esdevenia en aquella casa.

Les que jo conec - i, si algú en coneix d'altres, crec que seria adient que ho publicàs també per tal que no es perdin del tot i definitivament - són les següents:

L'única obra que conec que s'ha arribat a imprimir (amb una tirada limitada de 300 exemplars) és la de Guillem Bibiloni en dos toms distints i seguits: "*Mis años de Seminario*" (ed. 1981) que és el seu "Diari" corresponent al curs 1941-42, quan cursava tercer de Filosofia, i "*Papeles de un aprendiz de teólogo*" (ed. 1985) corresponent als cursos 1942-1944 (*1r i 2n. de Teologia*). Se tracta, com he dit abans, d'un "diari" de les seves vivències personals sense la pretensió de fer una "crònica" del que passava en el Seminari, però naturalment s'hi escolen moltíssimes descripcions de la vida d'aquella Casa durant aquells anys. És interessant de llegir i s'hi poden descobrir aspectes inèdits i ben descriptius d'aquell ambient i d'aquelles persones. El mateix Guillem Bibiloni en aquest darrer llibre esmentat (p. 73) ens parla d'un altre "*Dietari*" d'aquells anys seus de Miquel Castañer que avui, malauradament, ja es deu haver perdut.

De caràcter menys personal i més descriptiu d'anècdotes, vivències i costums - i també amb un caràcter més crític sobre algunes persones - hi ha el fulletó (75 pàgines a ciclostil i en el que no consta la data de publicació) amb una tirada molt reduïda - sols dirigida als seus

condeixebles - de Joan Crespí: “*Cardos sin espinas*” - aquest ja en perill cert d’extinció per la seva tirada limitada i pel seu caràcter privat i medi d’impressió - ens mostra molt bé el tarannà del seu autor, obert i alegre, com alguns fets que d’altra forma ens serien ja definitivament desconeguts. Molt interessant per conèixer un poc més el caràcter dels que foren els seus dos rectors: D. Pep Rosell, del que en parla sempre elogiosament, i D. Bartomeu Torres, amb qui se mostra sempre molt més crític. D’alguna manera també hi podem conèixer el naixement de les “Acadèmies” i molt especialment la de “Sociologia” de la qual en fou mentor D. Bartomeu Quetglas en els seus inicis en el seminari. Interessant per a conèixer també el naixement d’una petita revisteta interna del seminari, “CLAMA”, i de la seva pròpia rèplica “*clandestina*” per tal de defugir la fèrria censura rectoral que la feia insuportable i il·legible, “RECLAMA”... D’aquesta ja en resten només alguns números solts que es perdran. D’aquella altra, cap ni un. El propi Joan Crespí, en una entrevista que li férem en el número 26 de “*MODÈLICS i modelicons*” (maig 2011), en parla extensament i amb detall de totes aquestes qüestions.

Tal volta el que més hagi escrit sobre coses, costums, persones i fets del Seminari vell sigui Francesc Caimari en uns articlets editats a una modesta revista de condeixebles dels anys ’80, “CAN RASCA”, que publicava ell mateix i hi anava posant a cada número alguns escrits seus que, anys després, va reunir i editar en un aplec exempt titulat “RECORDS DEL MEU SEMINARI”. Imprès a ciclostil i amb una tirada ben reduïda, això farà que ben prest també es perdi. A la nostra revista, per tal d’almanco salvar-ne una part, hi hem anat publicant - a la secció “*Per acabar*” de cinc números consecutius - la primera part d’aquell aplec on descriu mes per mes els costums i vivències pròpies d’aquella mesada a aquella Casa gran, i tot això ben assaonat d’anècdotes i reflexions pròpies que fan que els seus escrits siguin sempre ben interessants i il·lustratius. Hi ha també en aquest aplec bastants d’articles sobre persones o personatges del Seminari que ell descriu amb molt detall i que seria una llàstima que es perdessin per a sempre. És recomanable llegir-los mentre sigui possible... Nosaltres no hem renunciat a reproduir-ne alguns més, però, naturalment, no hi podem reproduir mai el contingut complet dels seus escrits. Així, doncs, una gran part d’aquest aplec s’esvairà pel clavegueram del temps...

Don Pere Xamena té escrit també un bon grapat de pàgines, avui per avui inèdites, de RECORDS dels seus anys de seminarista i dels seus anys de superior del Seminari. És, sens dubte, l’únic cas que podríem dir que ha viscut, vist i descrit les dues cares de la moneda i això fa que aquests *Records* seus siguin doblement interessants. A mi m’ha agradat molt haver tingut l’oportunitat de llegir-los, cosa que li agraeisc moltíssim, i crec que no hauria de permetre de cap manera que es perdessin. No sabem els motius pels quals no s’hagi decidit mai a publicar-los a part o banda: potser un excés de discreció li faci pensar que alguns d’aquests records són massa personals i amb referències a persones concretes que li produeixen alguna mena d’escrúpols fer públiques... Com a bon historiador hauria de sabre que, molt sovint, la discreció és enemiga de la història: Quantes coses s’haurien perdut si els que visqueren uns fets no s’haguessin obligat a manifestar-los, sobretot quan aquests fets ja són aigua passada i ja formen part de la història. Des d’aquí jo li demanaria que publicàs aquests RECORDS seus o, en tot cas, que ens autoritzàs a nosaltres a anar publicant-los, tira-tira, a la nostra revista. “*Ne pereant!*”

Existeix també, finalment, una novel·la publicada per un ex-seminarista i poeta il·lustre, Blai Bonet, “*Judes i la primavera*”, que, tot i essent una obra de ficció, palesa indirectament alguns trets molt vius del Seminari d’aquells anys que ell va conèixer tant bé en la seva l’adolescència.

* * *

Tal volta aquestes “*Cavil·lades*” meves d’aquest mes hagin sortit del motlle que sol ser habitual en mi, i fas propòsit ferm de tornar al bon camí... però crec que convenia ressenyar el que fins ara coneixem d’aquella *altra història* del Seminari que amb tota probabilitat es perdrà, i ja ho he fet. Aposta em paguen, i amb això he fet cabal! Si algú encara hi pot afegir res més, sigui ben vingut.

No és que siguin uns documents primordials - no ho pretenien -, però paga la pena conservar-los: Només les “*petites coses*” conformen l’única història que mereix el títol cert de “*història real*”.

Després de llegir l'article d'en Domingo Mateu Conti del número 37 de la revista Modèlics i Modelicons en el que parla de les Convivències d'Estiu del Seminari, a de la darrerria dels anys cinquanta i principis dels seixanta, amb les seves vetlades a la fresca, me sent agradablement sorprès de saber que, després de tants d'anys, encara es recorden les interpretacions que férem amb Joan Mates de les cançons del Pare Duval, S.J. i de les meves pròpies, que haguessin causat «empremta perdurable», «emoció, entusiasme», «grau màxim d'acceptació», i el més m'estranya «manifest beneplàcit dels superiors», perquè, efectivament, amb aquestes cançons havíem romput motlles o al menys obert bretxes.

Jo també record aquelles vetlades plenes d'entusiasme i frescor juvenil amb tot el que suposava de moltes hores obscures d'estudi, preparació, assajos, feixugues repeticions i fins i tot enfadaments quan la peça musical no sortia així com volíem.

Tot això em produeix una satisfacció enorme que no puc menys de manifestar i agrair a tots aquells que amb els aplaudiments de llavors i amb la memòria actual fan presents aquells agradables moments de la nostra joventut.

Però el que em porta avui a escriure és un moment de la passada diada Cultural de Pollença.

L'himne a la Mare de Déu Assumpta que vaig escriure sobre la lletra de Domingo Mateu havia quedat dins el calaix com altres composicions meves d'aquells temps i de fet, amb la desconexió del Seminari, no tenia idea de que es seguis cantant i, menys encara, que es recordàs després de tants d'anys.

La meva sorpresa va esser quan a la dita diada se'm va requerir intensament en que acompanyàs a l'orgue l'himne a la «Virgen Assumpta» perquè els participants la volien tornar cantar.

Aleshores, quan tornava a acompanyar a l'orgue de Pollença, cinquanta i quatre anys després, aquell himne que vaig escriure als meus dinou anys amb més inspiració que tècnica, amb més impuls que reflexió, amb més il·lusió que responsabilitat i, sobre tot, sense esperar que a aquestes dates encara es recordàs, vaig sentir des del primer compàs una emoció indescriptible que em dura tot el temps de la peça i que, com es habitual en mi, no ho vaig saber exterioritzar.

Quan els periodistes aconsegueixen la notícia desitjada o l'entrevista impossible al personatge famós, es sol dir que han assolit «el minut de glòria». Com que jo no estat un músic que m'hagi prodigat massa, ben al contrari, em consider un simple servidor de la música i sobretot de la música cantada com a acompanyant de cors parroquials i poca cosa més, aquell moment de Pollença em semblà per a mí el minut de glòria, encara que no cercada, però sí gosada des del més íntim del meu cor.

Repetesc, gràcies a tots aquells que férem possible aquell moment i tant de bo que la vida ens doni aquestes alegries amb molta més freqüència i que tots les gaudim.

José L. García Mallada

Convocatòria dels amics del seminari

IV DIADA CULTURAL
AMICS DEL SEMINARI

RAMON LLULL

Son Gibert. 09 de maig de 2015

09:30h **TROBADA** a l'entrada de la "Domus" del Seminari Nou.

10:00h. **MISSA DE GERMANOR "in memoriam"**.

Concelebrada i presidida per Jaume Mas.

Mestres de cerimònies: Pere Amengual i Pau Seguí.

*En acabar la missa, en Miquel Monserrat recitarà l'**Oració de Ramon Llull**.*

11:15h. **PISCOLABIS.**

11:30h. **CONCERT D'ORGUE . Orgue acabat de restaurar** gràcies a aportacions econòmiques dels Amics del Seminari.

Pere Reynés, el restaurador, donarà una petita explicació de la feina feta.

Organistes: Eduardo Covas i Josep L. Garcia Mallada.

12:15h. **CONCERT DE LA NOSTRA SCHOLA CANTORUM.**

Director: Tomeu Ripoll.

Organista: Pep Portell.

13:15h. **CONFERÈNCIA:**

"Ramon Llull: pensament i actualitat".

Conferenciant: Pere Ramis. (PowerPoint: Miquel Jaume).

14:15h. **DINAR** (recordant sopars tradicionals dels anys 60)

16:15h. **TAULA RODONA:**

"Records de Son Gibert" (amb torn de preguntes al final)

Moderador: Joan Barceló

Ponents: Jaume Sancho. Inicis de "Modèlics i modelicons"

Toni Bennàsar. Impressions dels col·laboradors

Jaume Gual. Anàlisi de continguts.

17:45h. **"FIESTA EN EL AIRE"**

Presentador: Pere Amengual